

bservant 10

Informatie- en opinieblad van de Universiteit Maastricht • Redactieadres: Postbus 616, 6200 MD Maastricht • Jaargang 17, 7 november 1996

Diep inhaleren en dan weer krachtig uitblazen. De bron van heel wat ergernis.

De gedoogzone voor rokers bij de noord-ingang van de Universiteitssingel 50, gaat verdwijnen. De echte verslaafden zullen hun heil op niveau nul (nee, niet peron nul) moeten gaan zoeken. (foto Franco Gori)

Ruime verdubbeling tempobeurslactoffers Maastricht

De verhoging van de temponorm naar vijftig procent heeft ook in Maastricht het aantal slactoffers flink doen stijgen. Bijna vijftien procent van de studenten haalde de norm niet.

Of de beurs van deze in totaal 1098 studenten ook daadwerkelijk zal worden omgezet in een lening, hangt af van de Informatie Beheer Groep (IBG). Die zal de lijsten van alle universiteiten nog een keer grondig nakijken. Studenten die het afgelopen academisch jaar sowieso geen recht hadden op een beurs, een bestuursbeurs ontvingen of aan twee universiteiten vakken volgden, hoeven zich weinig of geen zorgen te maken. Zij zullen, als alles goed gaat, door de IBG van de lijst worden gehaald.

Hoewel de cijfers nog 'vervuild' zijn en uiteindelijk wat lager zullen uitvallen, is nu al duidelijk dat de hogere norm (21 studiepunten oftewel vijftig procent) zijn tol eist.

Vorig jaar, toen iedere student minimaal tien studiepunten moest halen, telde de dienst studentenzaken van de Universi-

teit Maastricht in november 460 mensen tempobeurslactoffers. Ook dat was trouwens een nog niet door de IBG gecorrigeerd cijfer. Nu telt de dienst studentenzaken er dus 1098; meer dan een verdubbeling.

Deze sterke stijging is niet aan één of twee studierichtingen te wijten. Over de hele linie is er een behoorlijke toename. Economie stijgt bijvoorbeeld van 99 naar 274, rechten van 154 naar 319, geneeskunde van 15 naar 53 en cultuur- en wetenschapsstudies van 27 naar 63 studenten die niet aan de norm hebben voldaan.

Vorige week werd al duidelijk dat ook de andere universiteiten kampen met een forse stijging van het aantal slactoffers. Utrecht, Leiden, Delft en Brabant komen uit op zo'n twintig procent van de ingeschreven studenten, Twente, Nijmegen en Rotterdam op ongeveer veertien procent. Alleen Wageningen en Eindhoven hebben er iets minder last van. Daar bleek voor zo'n tien procent van de studenten de norm van 21 studiepunten een te grote opgave.

Riki Janssen

(Zie tabel op pagina 3)

Prestatienorm pas in 1998 omhoog

Minister Ritzen is gezwicht voor druk van de Tweede Kamer: de prestatienorm wordt pas in 1998 verhoogd naar zeventig procent, en niet al komend jaar, zoals de minister aanvankelijk van plan was.

Voordat de prestatienorm omhoog kan, moeten de universiteiten en hogescholen "nog een slagje maken", zei Ritzen vorige week in de Tweede Kamer. Het komt nu nog voor dat zelfs goede studenten de norm niet halen, zei hij. Dat ligt niet aan hen, maar aan het onderwijs. Dat moet verbeterd worden, pas daarna kan de norm naar zeventig procent. Aanvankelijk dacht Ritzen daar anders over en wilde hij al komend jaar de prestatienorm op zeventig procent brengen. Die norm geldt alleen voor eerstejaars en ligt nu nog op vijftig procent van de studiepunten. Eerstejaars die dat niet halen, moeten hun studiefinanciering terugbetalen.

Vorige week, bij de behandeling van de onderwijsbegroting, bleek echter dat een

grote meerderheid van de Kamer er niets voor voelde de norm nu al te verhogen. De Kamer vindt dat de kwaliteit en de studeerbaarheid van het onderwijs nog niet genoeg verbeterd zijn om die verhoging te rechtvaardigen. Ritzen moest over andere begrotingsposten dan het hoger onderwijs heftige debatten voeren met de Kamer, maar op dit punt verzette hij zich niet: hij stelde de verhoging uit tot september 1998. De Kamer wil dat hij dan wel eerst aantoonde dat die hogere norm de toegankelijkheid van het onderwijs niet in gevaar brengt.

De Kamer ging wel akkoord met de verhoging van het collegegeld (naar 2572 gulden in het studiejaar 1997/1998), hoewel alom werd erkend dat de daarvoor vereiste verbetering van de onderwijskwaliteit alleen nog maar op papier bestond. Op aandringen van de regeringspartijen komt er een commissie die de uitvoering van alle kwaliteitsplannen gaat volgen. Studenten moeten in die commissie een zware stem krijgen.

HOP, Hanne Obbink

3

Studentraadsleden CWS houden wat ze hebben

6-7

De goede patiënt en de bekwame dokter

9

Bram Beek werd hoogleraar, geen generaal

10-11

Minister Ritzen verdedigt zijn temporegime

18

Zwaar toetje met zwarte ballen

20

Als sterren aan de hemel staan

Rente werkt afschrikwekkend

Studenten lenen steeds minder

Minister Ritzen wil "nog eens heel goed kijken" naar de rente op studieschulden, nu uit onderzoek blijkt dat steeds minder studenten hun studiegeld lenen. Vooral de rente blijkt afschrikwekkend te werken.

De basisbeurs is sinds 1991 alleen maar lager geworden, maar het aantal studenten dat geld leent, is desondanks gedaald. Dat blijkt uit onderzoek dat het Economisch Instituut Tilburg (EIT) uitvoerde in opdracht van minister Ritzen.

In 1991 had 40 procent van de studenten een lening, in 1995 was dat nog maar 12 procent. Wel is de omvang van de leningen gestegen: in 1995 nam een lenende student gemiddeld 370 gulden per maand op, in 1991 was dat maar 162 gulden.

De daling van het aantal studenten dat leent, hangt sterk samen met een maatregel van Ritzen. Die besloot dat er vanaf 1992 rente zou worden geheven vanaf het ogenblik dat een lening afgesloten werd - en niet, zoals daarvoor, vanaf het tijdstip van afstuderen. Een tweede maatregel heeft daarentegen weinig effect gehad. Sinds 1995 mogen studenten een lening opnemen, ook als hun ouders genoeg verdienen om hen financieel te steunen. Maar in 1995 werd er nauwelijks vaker geleend dan in 1994.

Ritzen wilde vooral weten of weerstand tegen leningen (aanstaande) studenten ervan weerhoudt te studeren. De onderzoekers stellen de minister op dit punt gerust: het percentage scholieren dat doorstudeert, is tussen 1991 en 1995 "zeker niet" gedaald. Er zijn, zegt het onderzoeksrapport, "geen aanwijzingen dat de toegankelijkheid van het onderwijs is afgenomen." Wel blijkt dat sinds 1990 een groter deel van de wwo'ers voor het hbo is gaan kiezen, en minder voor de universiteit. Ritzen heeft het dalend studentenaantal in het wo tot nu toe altijd toegeschreven aan het afnemend aantal doorstromers, (studenten die na het hbo naar de universiteit gaan) en niet aan andere studiekeuzes van

wwo'ers. Ritzen wilde ook graag weten of lenen voor studenten uit lagere inkomensgroepen misschien een grotere hindernis voor een studie is dan voor rijkere studenten. Maar het EIT vond daarvoor geen bewijzen. Studenten met een ziektefondsverzekering (en dus niet al te rijke ouders) blijken

grofweg twee keer zo vaak te lenen als particulier verzekerden. Desondanks laat het dalende aantal lenende studenten Ritzen niet geheel onberoerd. In de Tweede Kamer zei hij daarom vorige week - tijdens de behandeling van de onderwijsbegroting - dat er maar eens "goed gekeken moet worden" naar de rente,

met name naar de hoogte daarvan en naar het gegeven dat die al tijdens de studie geheven wordt. Die vragen zijn volgens de minister 'hoofdpunten' in het debat over de toekomst van de studiefinanciering dat kort geleden van start is gegaan.

HOP, Hanne Obbink

Studentenraadsleden cultuurwetenschappen behouden vergoeding

De studenten in de faculteitsraad van cultuurwetenschappen zijn er in geslaagd om de vergoeding die ze voor hun raadswork krijgen op peil te houden. Net voor de zomer probeerde het faculteitsbestuur hen met maar liefst 1500 gulden op jaarbasis te korten. Voor de vergadering van afgelopen woensdag was die korting al teruggebracht tot een kleine 800 gulden. En uiteindelijk wisten de studenten de schade te beperken tot iets meer dan drie tientjes.

Voor de tweede keer dit jaar sprak de raad over de honorering van studenten die binnen de faculteit in besturen en commissies zitten. Bij een eerdere bespreking begin juli wist de raad makkelijk overeenstemming te bereiken over de vergoeding voor de meeste functies. Alleen over de beloning van de studentenleden van de faculteitsraad en de student-adviseur bij het bestuur liepen de meningen sterk uiteen. Het bestuur stelde voor om de jaarlijkse vergoeding van 2536 gulden voor raadsleden terug te brengen naar een vacatiegeld van honderd gulden per bijgewoonde vergadering. Dat zou meer in verhouding staan tot de tijd die de leden aan hun bestuurswerk kwijt waren. En omdat jaarlijks de raad onge-

veer tien maal vergadert, betekende dat een korting van maar liefst zestig procent. De studentenleden wilden de oude regeling handhaven, de overige leden kozen voor de nieuwe en de stemmen staakten. Dus besloot de raad om het onderwerp naar een volgende vergadering door te schuiven.

In het vernieuwde voorstel dat de raad afgelopen woensdag besprak, had het faculteitsbestuur het vacatiegeld voor studentenraadsleden al opgehoogd van honderd naar 175 gulden. Per vergadering was een student ongeveer veertien uur kwijt, rekende het bestuur voor. En een vergoeding van 12,50 per uur vond ze daarvoor heel redelijk.

In dat uurtarief konden de studenten zich wel vinden. Maar zij hadden berekend dat ze geen veertien maar twintig uur per vergadering kwijt zijn. Dus dienden ze een motie in om het vacatiegeld op te hogen tot 250 gulden per vergadering. Dit keer hielden de overige raadsleden zich afzijdig en dus werd de motie zonder tegenstem aangenomen.

Overigens discussieerde de raad woensdag niet over de beloning van de student-adviseur in het faculteitsbestuur. Die gaat er volgens de nieuwe voorstellen van het bestuur juist flink op vooruit. Omdat zij ook beloond gaat worden per geïnvesteerd uur, kan ze jaarlijks op zo'n vierduizend gulden rekenen. En dat terwijl ze het nu nog voor vijftienhonderd gulden minder moet doen.

Overigens gelden de nieuwe regels pas voor de raadsleden die in september 1997 aantreden.

Jan Buevink

Geen contactpersoon vrouwenstudies bij CWS

De faculteit cultuurwetenschappen krijgt geen contactpersoon voor vrouwenstudies. Een voorstel van het faculteitsbestuur werd woensdag door de faculteitsraad weggestemd.

Het bestuur wilde iemand aanstellen die namens de faculteit de contacten moet onderhouden met het toekomstige Interfacultaire Centrum voor Vrouwen- en Genderstudies, en die daarnaast duidelijk moet maken welke activiteiten al op de faculteit worden ondernomen. Maar het faculteitsbestuur maakte tevens duidelijk dat de nieuwe contactpersoon geen extra uren zou krijgen voor deze taken.

De laatste schoot bij de raad in het verkeerde keelgat. "Als we zichtbaar willen maken dat we dit een belangrijk onderwerp vinden, moeten we niet te krenterig zijn", meende het raadslid dr. Ernst Homburg. Een toezegging van decaan prof. Wiebe Bijker om over een eventuele toewijzing van uren te praten zodra meer bekend is over het toekomstige universitaire centrum, was onvoldoende om het voorstel erdoor te krijgen. De raad had liever geen contactpersoon dan een contactpersoon zonder uren.

De decaan zegde wel toe dat het onderwerp weer op de agenda komt zodra meer over het toekomstige universitaire centrum bekend is. Daar kon de raad zich prima in vinden. Raadslid dr. José van Dijk: "Het is toch van de gekken dat we geen officieel aanspreekpunt hebben voor vrouwenstudies." (JB)

NSEM houdt spreekuur

Vanaf 6 november houdt de studentenvakbond NSEM spreekuur, op de NSEM-kamer aan de Oude Tweekbergspoor 2. Iedere woensdagmiddag zitten daar van een tot zes deskundige vrijwilligers klaar om studenten te helpen met vragen, problemen en klachten in verband met studiefinanciering, huisvesting, examenregelingen, IBG-formulieren, enzovoort.

Marieke Broekhoff, secretaris van de NSEM, denkt dat studenten "heel erg veel problemen hebben", vooral op het gebied van de studiefinanciering. De problemen worden voornamelijk veroorzaakt door een gebrek aan informatie. "Je kunt het zelf wel allemaal gaan uitzoeken, maar je kunt ook naar ons toekomen", is het idee achter het spreekuur. Haar verwachtingen wat de klandizie betreft zijn realistisch: "In het begin zullen het er weinig zijn, maar als we ons werk goed doen worden het er vanzelf meer, via mond op mond-reclame." (AS)

Niet ieder goed doel is populair onder studenten

Zo'n dertigduizend studenten zijn vorig studiejaar ondervraagd over de OV-kaart. Maar voor niets gaat de zon op, en daarom stelden de onderzoekers (bureau NEA in Rijswijk) degenen die de vragenlijst ingevuld terugstuurden een bedragje van vijf hele gulden in het vooruitzicht. Tweederde van de studenten koos ervoor dat bedrag zelf te houden, maar de rest ging in op de uitnodiging van NEA om het geld aan een goed doel cadeau te doen. De onderzoekers hadden zelf al acht goede doelen uitgekozen. Die werden samen ruim 48.000 gulden rijker van deze actie. Het Wereld Natuur Fonds komt glansrijk als eerste uit deze kleine populariteitspoll: 12.300 gulden gaat naar de panda en zijn bedreigde vriendjes. Ook Artsen zonder Grenzen en Greenpeace (beide rond de 8.000 gulden) blijken tamelijk populair. De kankerbestrijders van het Koningin Wilhelmina Fonds spreken niet tot de verbeelding en krijgen 2000 gulden. Maar nog minder hebben de ondervraagde studenten over voor de UAF, de stichting voor vluchteling-studenten; die moet het doen met een magere 1.800 gulden. (HOP)

Studenten internationale bedrijfskunde ontevreden over voorlichting

Studenten internationale bedrijfskunde zijn ontevreden over de manier waarop ze worden geïnformeerd over de verandering van hun studie. Dat blijkt uit een enquête die Imperator, de studentenvereniging van IB, begin deze maand hield onder ongeveer tachtig studenten. De resultaten van dit onderzoek zijn vorige week aangeboden aan de voorzitter van het faculteitsbestuur.

Imperator voerde het onderzoek uit naar aanleiding van de zelfstudie van internationale bedrijfskunde die net voor de zomervakantie verscheen. Het bestuur van de vereniging had de indruk dat slechts weinig studenten op de hoogte waren van het rapport, dat een groot aantal aanbevelingen doet om de studie

IB te verbeteren. Ook meende Imperator dat het faculteitsbestuur veel te weinig bekendheid had gegeven aan de speciale voorlichtingsmiddag over het rapport die het bestuur eind september speciaal voor studenten had georganiseerd.

De uitkomsten van het onderzoek bevestigen deze vermoedens. Het bestaan van het rapport was redelijk bekend, maar voor de inhoud ervan gold dat een heel stuk minder. En de stelling dat IB-studenten voldoende geïnformeerd waren over de recente ontwikkelingen binnen hun eigen studierichting scoorde dan ook nog geen twee op een vijfpuntsschaal, waarbij de één stond voor 'totaal niet mee eens' en de twee voor 'niet mee eens'.

Via een korte samenvatting van de zelfstudie stelde Imperator de deelnemers aan het onderzoek op de hoogte van de belangrijkste aanbevelingen. De studenten die aan het onderzoek deelnamen, bleken zich

redelijk in die aanbevelingen te kunnen vinden. Maar ze hadden er niet zoveel vertrouwen in dat die voorstellen ook daadwerkelijk zullen worden geïmplementeerd.

Imperator heeft nog geen officiële reactie van het faculteitsbestuur ontvangen. Maar het bestuur van de faculteit heeft inmiddels al wel besloten om via een nieuwsbrief de IB-studenten van de ontwikkelingen rondom hun studie op de hoogte te houden.

Overigens zal de faculteitsraad op 10 december over de aanbevelingen uit de zelfstudie spreken. De vergadering van de raad is speciaal voor dit punt zelfs enkele dagen vervroegd. Want twee dagen later krijgt het faculteitsbestuur al bezoek van de Inspectie op het Hoger Onderwijs. En ernstige kritiek van diezelfde inspectie was indertijd één van de redenen om de zelfstudie uit te voeren.

Jan Buevink

Tempobeursslachtoffers Universiteit Maastricht

norm	November 1995 10 studiepunten	November 1996 21 studiepunten
Economie	99	274
Fiscale economie	-	6
Econometrie	3	14
Internationale bedrijfskunde	45	132
Kennistechnologie	-	3
Nederlands recht	154	319
Fiscaal recht	24	51
European Law School	-	22
Geneeskunde eerste en tweede fase	15	53
Milieugezondheidskunde	2	4
Gezondheidswetenschappen	91	127
Psychologie	-	30
Cultuur-en wetenschapsstudies	27	63
Totaal	460	1098

Leen-angst stuurt de studentenstromen

Op safe spelende scholier kiest voor HBO

Het aantal eerstejaars valt dit jaar zowel in het hbo als bij de universiteiten fors mee. Maar de meevaller is betrekkelijk. Steeds meer vwo'ers lijken hbo boven universiteit te verkiezen. De tempo-eisen van de studiefinanciering spelen daarbij een rol. Het is de vraag of minister Ritzen trots moet zijn - zeker als over enkele jaren blijkt dat veel van deze studenten alsnog een universitaire titel willen halen.

De universiteiten moeten minder massaal worden, zei minister Ritzen vorig jaar. Vooral de stroom afgestudeerde hbo'ers die aan de universiteit verder studeert, moest worden ingedamd. Want dat 'stapelen' van diploma's is een dure luxe. Jaargang '95 bediende Ritzen op zijn wenken. De universiteiten telden 10 procent minder eerstejaars, terwijl het hbo gelijk bleef. Kamerleden werden zelfs ongerust: daalde de instroom bij de universiteiten niet te hard? Werden studenten misschien afgeschrikt door de karige studiefinanciering? Nu is het een jaar later. En er is nu meer bekend.

De universiteiten telden vorig jaar 28.500 voltijds eerstejaars, drieduizend minder dan in '94; dit jaar blijft de teruggang kleiner dan duizend. Het hbo maakt na jaren rust zelfs een groeistuij door: de instroom stijgt er met enkele duizenden, tot een record van ruim 67.000 voltijdstudenten. En dat terwijl ook het aantal deeltijders weer eens fors groeit. De cijfers lijken gunstig. Maar vooral bij de universiteiten kan er sprake zijn van een eenmalige 'bult', als reactie op het 'dal' van vorig jaar. Volgens het rapport "Uitstel of afstel" van de Amsterdamse instituten SEO/SCO wachtte in 1995 één op de tien vwo'ers met hun studiekeus; dat is tweemaal zoveel als voorheen. Als dat uitstel kwam door de onzekerheid vorig jaar over invoering van de prestatiebeurs, ligt een inhaalslag nu voor de hand. Volgend jaar zet de daling van de instroom dan versterkt door. Opvallend is verder dat het hbo al sinds '91 gestaag marktaandeel wint op de universiteiten. Het totale aantal voltijd-eerstejaars in het hoger onderwijs bleef rond de 96.000, maar het hbo-aandeel steeg van 63 naar 69 procent. De vraag is wat die trend veroorzaakt.

Uit CBS-gegevens blijkt dat de hogescholen begin jaren negentig geen studenten wegkaapten bij de universiteiten - integendeel. Ze trokken meer havisten en mbo-ers, maar van de vwo'ers ging steeds 66 procent direct naar de universiteit. De daling van het aantal academische eerstejaars kwam doordat er gewoon minder jongens en meisjes van het vwo kwamen. En de universiteiten beperkten de schade nog door afgestudeerde hbo'ers te werven. De arbeidsmarkt was matig en dat maakte studieverlening voor deze groep aantrekkelijk. Vorig jaar gebeurden er echter twee onverwachte dingen. Aan de ene kant ging geen 66 maar slechts 63,4 procent van de vwo'ers naar de universiteit; dat kostte 800 eerstejaars. Tegelijk daalde de animo van hbo'ers voor de universiteit plots met een kwart; en dat scheelde zelfs 1450 eerstejaars. Was de universiteit zijn 'meerwaarde' vergeleken met het hbo aan het verliezen?

De minister kon tot nu sussend op die vraag reageren. Volgens het aangehaalde rapport van SEO/SCO was bij de vwo'ers slechts sprake van een uitgestelde studiekeus, en minder van een draai naar het hbo. Toch is er reden voor twijfel.

Wat de vwo'ers betreft: het duurt even voordat een nieuwe trend duidelijk is, maar er zijn wel degelijk signalen dat een groeiend deel van hen de universiteit mijdt - omdat ze geen risico's willen nemen met de 'temponorm'. Zo worden in een bijlage van het Amsterdamse rapport schooldekanen aangehaald die steeds meer vwo'ers naar het hbo zien gaan. "De vrijheid is verminderd en dat maakt ze terughoudender", zegt een van hen. Ook op de gymasia blijkt hbo niet meer taboe.

Voor de universiteiten is dat jammer. Maar ook Ritzen hoeft daar niet blij mee te zijn - zeker als over een aantal jaren een groot deel van deze studenten alsnog een universitaire titel wil halen. Want zo'n omwegstudie jaagt zowel henzelf als de overheid op kosten.

Van de stroom hbo'ers naar de universiteit wordt intussen sinds vorig jaar gepagaaid dat Ritzen die heeft ingedamd. Het uitzicht op een hoog collegegeld in de laatste studiejaar zou velen afschrikken. Maar is het waarschijnlijk dat iemand zijn academische aspiraties inlevert voor een luttele duizend gulden?

Uit de jaarlijkse enquêtes van de Hbo-

Monitor is een simpeler verklaring te halen voor de daling van het aantal hbo-doorstromers. Al jaren geldt de vuistregel dat de helft van de hbo-afgestudeerden die geen betaald werk vindt, naar de universiteit komt. Omdat in 1995 de arbeidsmarkt sterk verbeterde, werd ook het academische 'overloop-putje' minder gebruikt. Maar zodra de markt weer eens verslechtert, mogen de universiteiten op een nieuwe golf hbo'ers rekenen. Vraag is dus of Ritzen pogingen om de studentenmassa's efficiënter door het hoger onderwijs te laten stromen wel slagen. Zijn beleid heeft wel invloed, maar niet per se de invloed die hij bedoeld heeft.

De keuzes van studenten worden steeds meer bepaald door het mijden van financiële risico's. Dat blijkt ook uit een deze week gepubliceerd onderzoek naar 'leena-versie'. Studenten nemen liever een bijbaan dan dat ze geld lenen. Op dezelfde manier lijken velen de gevaren van de temponorm (wie zijn punten niet haalt, heeft een schuld) te ontlopen door een 'veilige' studiekeus.

Door dit uitgelokte gedrag dreigt het beleid op twee fronten in gevaar te komen. Ten eerste zijn er de vwo'ers die eigenlijk op de universiteit horen, maar nu de omweg via het hbo kiezen. Zulke omwegen wil de minister juist niet. Een ander gevaar is dat studenten de zo belangrijk gevonden exacte en technische studies mijden. Ook dit lijkt al het geval: terwijl deze richtingen in economische bloeiperiodes altijd in trek waren, herstellen ze zich nu absoluut niet van de slappe jaren sinds 1990.

Bij de vereniging van universiteiten (VSNU) maakt men zich over deze materie de nodige zorgen. "Ik heb sterk de indruk dat studenten op safe spelen en de moeilijke studies ontlopen", zegt VSNU-voorzitter prof. M.H. Meijerink. Juist om die reden heeft hij dit jaar een heel andere aanpak van de studiefinanciering bepleit. Geef de studenten aan het begin van de studie een royale beurs en laat ze verderop, als ze door de riskante beginfase van de studie heen zijn, fors lenen.

Dat pleidooi vindt inmiddels steun van D66. En zodra vaststaat dat de huidige studiefinanciering de keuzes van studenten echt zo sterk beïnvloedt, zullen ook andere fracties er serieus iets mee moeten.

HOP/Frank Steenkamp

Collegegeld auditoren verschilt per stad

De tarieven voor deeltijdstudie en het collegegeld voor studenten zonder studiefinanciering lopen per universiteit sterk uiteen. Dit blijkt uit een onderzoek van het Leidse universiteitsblad Mare.

Dit jaar mochten de universiteiten voor het eerst zelf de hoogte bepalen van het zogeheten 'instellingscollegegeld'. Dat kan gevraagd worden van iedereen die geen recht heeft op studiefinanciering: studenten die meer dan zes jaar hebben gestudeerd, ouder zijn dan 27 jaar, van buiten de Europese Unie komen of deeltijder of extraneus zijn.

Voor deeltijders varieert het collegegeld tussen 1600 gulden (Brabant) en 2010 gulden (Delft). De meeste universiteiten berekenen 1850 gulden. Voor voltijders is 3300 gulden gangbaar. Leiden vraagt 3450 gulden. Eindhoven en Twente hanteren als enige voor alle voltijdsstudenten een tarief van 2400 gulden en wijken daarmee het meest af.

De universiteiten zijn vrij om te bepalen welke student voor welk tarief in aanmerking komt. Ze mogen uitzonderingen maken door bijvoorbeeld voor sommige deeltijders het hoge tarief te vragen. Ook kunnen ze zich profileren door buitenlandse studenten een lager collegegeld te laten betalen en bepalen ze zelf wat er betaald moet worden bij inschrijving voor twee studies. Hierdoor ontstaan grote onderlinge verschillen tussen universiteiten. Zo zijn er vier universiteiten waar studenten die zich na zes jaar voltijds studie inschrijven voor de deeltijdvariant 3300 gulden moeten betalen. In Leiden is dit zelfs 3450 gulden. Maar als eenzelfde student zich als in Utrecht, Maastricht of aan de Vrije Universiteit inschrijft, betaalt hij 1850 gulden en in Nijmegen en Groningen zelfs 1800 gulden.

Ook het retributiebeleid is niet overal gelijk. Het meest in het oog springt de Leidse en Groningse regel dat studenten met een instellingscollegegeld geen geld terugkrijgen als ze in de loop van het studiejaar afstuderen. Voor wie een tweede studie volgt, zijn de tarieven evenmin eenduidig. De Vrije Universiteit en Nijmegen laten hun studenten op de eigen universiteit voor een tweede studie het dubbele tarief betalen. Studenten zijn daar voor twee studies 6600 gulden kwijt. In Leiden is een maximum van 4800 gulden afgesproken. Bij de andere universiteiten kan men met een 'enkel' tarief verschillende studies volgen. (Mare)

Rechtvaardig of beschaafd

Onlangs lasen wij met ons leesclubje het boek van de Israelische filosoof Avisha Margalith 'The decent society', een werk dat past in een recente reeks van boeken over de inrichting van de samenleving vanuit het idee dat er geen normatieve of politieke Fundamenten zijn die een rechtvaardige inrichting van de samenleving garanderen. Margalith doet een poging te formuleren waarom het niet alleen belangrijk is om bij een rechtvaardige samenleving te denken aan verdelingskwesties en waarom behalve de uitkomst van de verdeling ook de stijl van verdeling er toe doet. Als het gaat om de instituties van de verzorgingsstaat is het bijvoorbeeld niet de hoogte van de uitkering alleen die belangrijk is, ook de wijze waarop die verkregen wordt. Moderne verzorgingsstaten die (zelfs in tijd van afbraak of reorganisatie) redelijk scoren als het gaat om rechtvaardigheid zijn dan ook niet per definitie decent. Daar komt meer voor kijken. De institutionele omgangsvormen dienen bijvoorbeeld niet vernederend te zijn, aldus Margalith.

Terwijl ik het las realiseerde ik mij dat, zo dit soort boeken tijdens mijn studie al voorhanden waren, wij er zonder meer aan voorbij zouden gaan. Sterker nog, wie betraapt werd met een boek met de titel 'The decent society' kreeg het hard te verduren. De kern van rechtvaardigheid was een gelijke verdeling van welvaart en wie het daarbij had over de omgangsvormen werd acuut voor burgerlijk versleten. Beschavingsregels en fatsoensnormen werden primair gezien als strategische middelen om de ongelijke verdeling van macht, werk, onderwijs etc. op slinkse wijze toe te dekken. En natuurlijk is het waar dat beschavingsregels in intern menselijk verkeer een manier zijn om sociale onderscheidingen te creëren en verschil te maken tussen 'wij' en 'zij'. Dat wil echter niet zeggen dat de vraag naar de betekenis van institutioneel fatsoen onbelangrijk is. Ook het argument dat het in het licht van de wredeheden die zich elders in de wereld afspeelden wel erg vergezocht is om de 'decency' van instituties in wes-

terse welvaartsstaten aan de orde te stellen werd veelvuldig gebruikt. Het aardige van het begrip decency is echter juist dat het geen hiërarchie aanbrengt tussen de verschillende soorten vernedering waar mensen aan bloot staan, en het dus geen argument vormt om de vernedering in A maar even te tolereren in het kader van de strijd tegen vernedering in B. De aanzwellende kritiek op het gebrek aan politieke vrijheid in het 'reel bestaande socialisme' zoals zich dat in de jaren '80 ontwikkelde bood weliswaar aangrijpingspunten om te bedenken dat rechtvaardigheid meer behelste dan een redelijke materiele verzorging, maar termen als respect, beschaving en fatsoen bleven toch lange tijd in een kwalijk daglicht staan.

Toch was het thema van beschaving en fatsoen niet overal even taboe. Onlangs beluisterde ik het VPRO marathon-interview met Abram de Swaan dat onder meer ging over zijn rol bij de studentenprotesten in 1968. De Swaan vertelde daarbij hoe hij zijn medestudenten moest toespreken bij de bezetting van het Amsterdamse Maagdenhuis. Toen hij zijn toespraak begon richtte hij het woord echter eerst even tot de omwonenden om te vragen of het geluid van de luidsprekers wellicht te hard was, en om mee te delen dat zij zeker bereid waren de volume knop een slag te draaien. Natuurlijk is dit een ludieke manier om de omwonenden bij de bezetting te betrekken en hun irritatie over de luidruchtige jongelui met lang haar bij voorbaat in de kiem te smoren. Het is echter ook een gebaar dat het besef uitdrukt dat er, juist in een situatie waarin de belangen van studenten in het middelpunt van de belangstelling staan, rekening dient te worden gehouden met de anderen. Een demonstratie van wellevendheid.

Waar moet je aan denken bij decente instituties? Veel voorbeelden werkt Margalith niet uit, maar bij niet vernederende institutionele omgangsvormen moeten we niet alleen denken aan het vriendelijke gedrag van

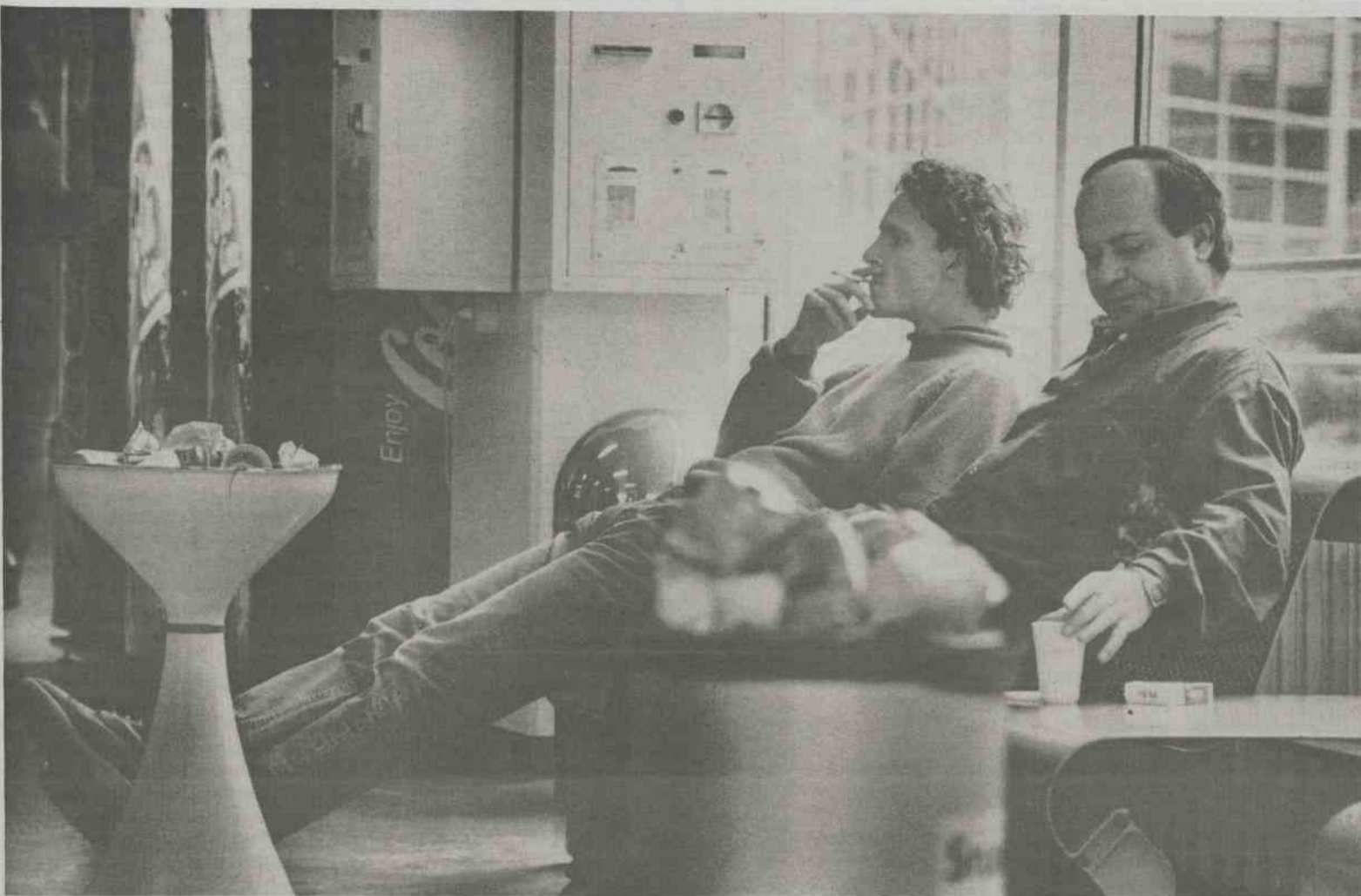
ambtenaren, dokters etc. Onlangs vertelde een vriend mij over zijn relatie met de sociale diens. Vragen over kortingen op de uitkering worden niet zelden aan de open balie afgehandeld, waar iedereen je kan zien en wellicht mee kan luisteren, en in het vizier van de bewaker. Dit lijkt me een schoolvoorbeeld van indecent institutioneel gedrag. Hoe vriendelijk de ambtenaar in kwestie ook is, de setting symboliseert dat mensen die recht hebben op een bijstandsuitkering afstand moeten doen van hun behoefte aan privacy en dat de bescherming van de werknemers van de sociale dienst tegen agressie van klanten zwaarder weegt dan het respect voor klanten. De panopticumachtige trekken van deze inrichting beklemt de afhankelijkheid van de klanten van die dienst en verstuurt het feit dat de dienst bestaat bij gratie van die klanten. Hoeveel beleefdheid een ambtenaar ook aan de dag legt, een criminaliserende en vernederende inrichting van een gebouw is in strijd met institutionele beschaving. Margalith maakt overtuigend duidelijk dat het geenszins burgerlijk is je daar om te bekommeren.

Klasien Horstman
universitair docent aan de
faculteit der gezondheidswetenschappen

Gedoogzone rokers bij ingang van Universiteitssingel verdwijnt

Een vreemd dilemma

De gedoogzone voor rokers bij de noord-ingang van de Universiteitssingel 50 gaat verdwijnen. De rookwalmen, de drukte, maar ook het overblijvende zwerfvuil geven te veel overlast. Op niveau nul, een verdieping lager, zal een nieuwe gedoogzone worden ingericht.

Klachten zijn er al tijden over het 'rokershol' waar menige bezoeker van de Universiteitssingel 50 zich doorheen moet wurmen. Niet alleen de rook en de drukte roepen ergernis op, maar ook de lege blikjes, peuken, bananenschillen en bo-

terhammenzakjes waarmee de vloer om één uur 's middags vaak vol ligt, zijn een bron van ergernis. "En het maakt ook een slechte indruk", vult de directeur van geneeskunde en voorzitter van Gember (Gemeenschappelijke Beheersorganisatie Randwyck) mr. Edward Steur aan. "Het eerste wat een bezoeker van de faculteiten gezondheidswetenschappen en geneeskunde ziet als hij het gebouw binnenstapt, is een stelletje junks." Gember heeft daarom in overleg met de dienst huisvesting besloten om de gedoogzone te verhuizen naar niveau nul; om precies te zijn naar de grote gang achter de collegezalen op de begane grond. Een beetje achteraf, maar op die manier hoopt men het roken ook wat

ontmoedigen. De verhuizing, die in januari 1997 is gepland, gaat zo'n dertigduizend gulden kosten. Dit geld wordt gebruikt voor een extra isolatie van de deuren van de Blauwe Collegezaal en een adequate afzuiging. Die is er op niveau één nooit geweest omdat er tijdens de bouw geen rekening is gehouden met een dergelijke voorziening op die plek. Ook andere gebouwen van de universiteit beschikken over een gedoogzone voor rokers. Maar daarover bereiken de dienst huisvesting en de dienst civiele zaken nooit klachten.

Lekker rustig een sigaretje roken op niveau één kan nog heel even. De rokers worden vanaf januari verbannen naar niveau nul (foto Franco Gori)

Riki Janssen

"Wie maakt deze regelingen eigenlijk? Een niet-roker zeker"

Ofschoon de verantwoordelijke directeuren al hebben besloten dat de gedoogzone bij de ingang gaat verdwijnen, zijn de meningen over de overlast nogal verdeeld. Observant hield een kleine peiling.

Axel Schuller, tweedejaars psychologie, roker

"Als ik geen les heb zit ik hier altijd. Er zijn te veel rokers en dus zitten we vaak boven op elkaar. Soms lijkt het wel alsof je in een drukke kroeg zit, maar toch is dit een goede ontmoetingsplaats. Ook niet-rokers komen hier staan. Ik snap wel dat mensen zich rot ergeren, maar die heb je altijd. Ik vind het belachelijk dat we naar beneden moeten. Nog even en dan mogen we nergens meer roken. Wie maakt deze regelingen eigenlijk? Een niet-roker zeker."

Lynsay Carruthers, tweedejaars psychologie, roker

"Het maakt niet uit waar je zit, niet-rokers gaan altijd zeiken. Ik vind dat een beetje belachelijk. Je moet iedereen la-

ten doen wat hij wil doen. Hebben mensen last van de rook dan nemen ze maar de zij-ingang of de benedeningang."

Louis Konings, receptionist Universiteitssingel 50, niet-roker

"Ik heb er geen probleem mee dat de studenten roken. Ze hebben net zoveel rechten als niet-rokers. Maar ze moeten er geen varkensstal van maken. Om half twee 's middags liggen de peuken, blikjes en zakjes op de grond. Deze ruimte is niet geschikt voor een gedoogzone. Er is te weinig afzuiging en bovendien ligt hij veel te dicht op de etenswaren."

Armand Laumen, tweedejaars geneeskunde, niet-roker

"Ik zit hier af en toe. Ik heb niet zoveel last van de rook en stoor me er ook niet zo aan. Het zou wel beter zijn als de gedoogzone niet bij de ingang was."

Anonieme student geneeskunde, roker

"Nee, ik wil niet met mijn naam in de krant. Mijn ouders denken dat ik met roken gestopt ben. Ik heb liever niet dat ze er via Observant achterkomen dat ik rook. Dat zeg ik hen liever zelf, als ik het

ze al zeg.

"Als de onderwijsgroepen pauze hebben, ziet het hier behoorlijk blauw. Ik vind dat niet prettig ook al rook ik tien sigaretten per dag. Ik kan me de kritiek van niet-rokers wel voorstellen. Niveau nul is misschien wel een aardig compromis. Het enige nadeel is dat ik dan verder moet lopen. En het zal daar toch ook een stuk ongezelliger zijn dan hier."

Dr. Machteld Roede, verbonden aan de faculteit gezondheidswetenschappen en lid van de universiteitsraad, niet-roker

"Ik heb een brief aan het college van bestuur gestuurd over het klimaat in de kantine. Ik erger me niet alleen aan de rook, ik heb er ook fysiek last van. Ik ben een cara-iemand, net zoals trouwens één op de tien mensen in Nederland. Bovendien is het echt smerig bij de ingang: het stinkt er, ze gooien peuken op de grond, etensresten, blikjes. Het is net alsof het dit academisch jaar veel erger is. Of de studenten meer gaan roken, terwijl ze toch weten hoe ongezond het is."

Riki Janssen

Soms lopen bewindslieden tegen vreemde dilemma's aan. De afgelopen weken was dat het geval met staatssecretaris Netelenbos. Als bewindspersoon sta je natuurlijk voor je beleid, of het nou echt fantastisch is of niet. Als je moet bezuinigen -wat haast niemand met overgave doet, maar vrijwel iedereen op zijn tijd moet-, dan meld je dat die bezuiniging helemaal niet leidt tot verminderde kwaliteit; integendeel, dankzij de fijn gekozen maatregelen wordt het er eigenlijk alleen maar beter op. En als er kritiek komt op een bepaald onderdeel van je beleid, dan meld je dat empirisch onderzoek heeft uitgewezen dat het allemaal reuze meevalt, want dat we niet moeten vergeten dat ... Je kunt als bewindspersoon nauwelijks anders: toegeven dat beleid waarvoor je verantwoordelijkheid draagt, niet deugt, staat gelijk met afstreden; als je dat niet wilt, dan kun je niet anders dan zo handelen.

Neem de klassegrootte in het basisonderwijs. Afgelopen zomer kwam zeer uitvoerig en degelijk Amerikaans onderzoek beschikbaar, waaruit bleek dat kleine klassen aan het begin van de basisschool leiden tot opzienbarend betere resultaten gedurende de gehele schooltijd. Staatssecretaris Netelenbos reageerde terughoudend op dat onderzoek, geheel volgens de hierboven beschreven principes. Ja, ze had dat onderzoek ook bekeken, maar in Nederland -toch een volstrekt ander land dan de Verenigde Staten- was ook wel dergelijk onderzoek gedaan. Gelukkig was hier een dergelijk verschil nooit geconstateerd; bij ons leiden kleine klassen helemaal niet tot betere resultaten. Misschien was het Nederlandse onderzoek niet zo omvangrijk, maar in ieder geval voldoende om niet onmiddellijk achter de Amerikaanse resultaten aan te lopen. Wees gerust, ons beleid deugt, en bovendien houden wij de vinger aan de pols. Trouwens, binnenkort rapporteert de commissie Van Eynthoven.

Maar wat gebeurt er opeens? Volstrekt onverwacht rent de hele Tweede Kamer achter kleinere klassen aan, en eensgezind wordt er besloten dat er een begin moet worden gemaakt met een majeure investering in het basisonderwijs (je ziet dat wel vaker, dat iedereen achter elkaar aan rent, bang om de boot niet te missen; daar hebben wij tenslotte onze universiteit aan te danken!). Het kan niet in één keer, maar er wordt wel een fundamenteel gelegd. En zelfs krijgt Netelenbos harde steun in het kabinet; er wordt al onmiddellijk extra geld uitgetrokken. Tja, en dan heb je als staatssecretaris opeens dat merkwaardige dilemma. Eerst roepen dat er eigenlijk niks aan de hand is, en een paar weken later dat het natuurlijk van het aller-grootste belang is dat ...

Zijn dat nu de dingen die de politiek zo'n slechte naam bezorgen? Misschien wel. Maar ik zou niet weten hoe het anders kan. De argumenten daarvoor staan hierboven. En dat die klassen kleiner worden, mooi zo!

Job Cohen

Rol Internet bij studie minimaal

Studenten maken weinig gebruik van computerondersteuning bij hun leeropdrachten: computerondersteunde onderwijsprogramma's (COO) gebruiken ze daarbij zelden en Internet vrijwel nooit. De computer is niet meer dan een veeleidelijke typemachine. Dat blijkt uit een enquête onder 672 studenten bij geneeskunde en rechten.

Het onderzoek werd net voor de zomervakantie uitgevoerd in het kader van het Polaris-project. Polaris is één van de drie Electra-projecten die aan de Universiteit Maastricht het gebruik van informatietechnologie binnen het onderwijs moeten stimuleren. Polaris, dat vorig jaar van start ging bij rechten en geneeskunde, heeft als doel om via computers het functioneren van de onderwijsgroepen te verbeteren. Welke ondersteuning kan de computer bieden bij het uitvoeren van de leeropdrachten? En hoe kunnen computers gebruikt worden bij de rapportage daarvan?

Voor dit onderzoek is aan studenten gevraagd hoe ze studeren na het verlaten van hun onderwijsgroep. "Studenten maken wel degelijk gebruik van COO-programma's", meent dr. Frans Ronteltap, maar niet voor hun studie-opdrachten. Vreemd is dat niet, vindt de co-projectleider van Polaris, die tevens onderwijskundige is bij geneeskunde. Studenten die geen COO-programma's volgen, slagen net zo makkelijk voor hun blokttoetsen omdat daarin geen vragen worden gesteld die te maken hebben met de inhoud van die programma's. Bovendien meent Ronteltap dat veel docenten nauwelijks weten welke programma's er zijn. Dat vrijwel geen enkele student Internet gebruikt bij zijn leeropdrachten, verwondert hem nog minder. "Het blijkt verrekke moeielijk te zijn om daar de juiste informatie op te vinden." Overigens draait op dit moment bij geneeskunde wel een onderwijsgroep waarbij veel aandacht wordt besteedt aan het zoeken van informatie op Internet.

Mede op basis van de uitkomsten van deze enquête zet Ronteltap een programma op dat ervoor moet zorgen dat studenten meer gebruik gaan maken van computers. Als alles volgens schema verloopt, zullen volgend jaar oktober twee onderwijsgroepen bij rechten en twee bij geneeskunde met de Polaris-ondersteuning aan de slag gaan. (JB)

Goede patiënten zijn schaars, aldus prof. F. van Wijmen in zijn oratie De kunst van het patiënt-zijn

Iedere medische behandelingen is met een overdaad aan regels omgeven om de kwaliteit van de zorg te garanderen. Waarom zouden er ook geen kwaliteitseisen aan de patiënt gesteld mogen worden? Tenslotte is een geneeskundige behandeling gebaseerd op een contract tussen twee partijen, die beide hun best moeten doen. Men moet zijn rechten en plichten kennen en daarmee om weten te gaan. Analoog aan de geneeskunst is patiënt-zijn ook een kunst, en een goede patiënt houdt zich aan de regels.

Aldus prof. F. van Wijmen, die zich al vijftien jaar bezighoudt met gezondheidsrecht. Naar aanleiding van zijn tweede aanstelling als hoogleraar in dit vak, nu bij de faculteit der rechtsgeleerdheid, hield hij zijn inaugurele rede over 'goed patiëntschap'. Tegenover de kwaliteit van de gezondheidszorg, onderwerp van het aanstaande congres staat de kwaliteit van het onderwerp van zorg.

Om voor de kwalificatie 'goede patiënt' in aanmerking te komen moet hij aan een waslijst van eisen voldoen, vindt Van Wijmen. De goede patiënt dient "verantwoord gebruik te maken van de gezondheidszorg, hij geeft nauwkeurig aan welke zorg hij nodig heeft, hij sluit met de juiste hulpverlener netjes een contract, hij geeft adequate informatie, hij komt afspraken en instructies over de behandeling na, hij vraagt niet onnodig inzage in zijn dossier, hij is niet weigerachtig of recalcitrant, hij bespreekt onvrede direct met de hulpverlener alvorens te gaan klagen en op zijn tijd doet hij terwille van de medemens als proefkonijn mee aan een medisch-wetenschappelijk onderzoek".

Nog afgezien van de vraag of je de hulpvrager wel als een gelijkwaardige tegenhanger van de hulpverlener kunt beschouwen - de hulpverleningsrelatie is immers per definitie een ongelijke - lijkt de 'goede patiënt' toch eigenlijk verdacht veel op een goed geschoold, en vooral gedwee exemplaar; de droom van

Prof. Frans van Wijmen (foto Nelis Tutkey)

iedere hulpverlener.

Van Wijmen is de eerste om af te zien van zijn spiegelbeeldige constructie: de rest van het verhaal gaat over gewone, weigerachtige en recalcitrante patiënten en hun hulpverleners. Allereerst maakt hij onderscheid tussen verschillende soorten gebruikers van de gezondheidszorg. Onder juristen, in de faculteit waar Van Wijmen is aangesteld, heerst "het klassieke beeld van de patiënt als een kapotte auto: die moet de brug op, gerepareerd worden, en dan de brug weer af".

"Patiënten zijn verschillend", stelt Van Wijmen daar tegenover. Mensen die slechts incidenteel met de gezondheidszorg in aanraking komen, vertrouwen zich gemakkelijk aan de hulpverlener toe en geven dus weinig last. Zelf ondervond hij iets dergelijks toen hij plotseling overvallen werd door pijn in de nierstreek. "Ik moest me aan de tafelrand vasthouden en had geen enkele belangstelling voor een behandelingscontract met de internist. Wat of hoe kon me niets schelen. Als die pijn maar ophield." Daarnaast is er de chronische patiënt, die vaak beter dan de arts weet wat hem mankeert en welke behandeling het beste voor hem is. Die moeten dus anders be-

naderd worden dan de incidentele gebruikers van de gezondheidszorg.

'Lastig' en 'weigerachtig', dat is volgens Van Wijmen vaak een aanduiding van een slechte kwaliteit hulpverlenerschap. "Patiënten zijn in eerste instantie vaak heel geduldig. Ze begrijpen veel. Als ze een keer hun neus stoten doen ze niets, ze worden pas de tweede keer boos." En dan klagen ze. Of ze worden 'weigerachtig', of 'lastig'. Als mogelijke oorzaken van weigering noemt Van Wijmen "slechte ervaringen met de zorgsector, onvoldoende informatie en tegenstrijdige mededelingen en adviezen". Hij vindt dat artsen zich over het algemeen te weinig afvragen waarom iemand een behandeling weigert. In plaats van de hand in eigen boezem te steken werd voorheen nogal eens de hulp van een psychiater ingeroepen om de onwillige tot andere gedachten te brengen.

Een patiënt die inzage in zijn dossier wil, wordt vaak als lastig ervaren: "Alle midelen worden benut om hem daar vanaf te houden." Van Wijmen kan daar wel begrip voor opbrengen: "Het is niet zo dat je even naar de kast loopt en er een dossier uitwipt." Die dossiers liggen vaak ergens opgeslagen en in verband met de geheimhoudingsplicht moet er een hele procedure doorlopen worden, voordat iemand erbij kan. Een volhouder kan naar een advocaat stappen en een gerechtelijke procedure starten. "Zo'n ruzie met de hulpverlener kan heel lang duren en ontaarden in een ware guerrilla."

Toch vindt Van Wijmen niet dat mensen ongelimiteerd over hun dossiers moeten kunnen beschikken. Hij begrijpt best dat iemand soms een deel van zijn dossier wil vernietigen, bijvoorbeeld als hij ooit eens een zelfmoordpoging heeft ondernomen. Niettemin vindt de professor dat patiënten niet met hun dossiers mogen gaan "thuisbankieren". Bij goed patiëntschap hoort dat ze netjes en met reden omkleed een verzoek om inzage indienen. "Juristen zijn niet blij met mijn standpunt", geeft hij toe. "Hebben we eindelijk recht op inzage verworven, dan ga je de boel weer terugdraaien", is een verwijt dat hij vaak hoort.

Agnes Sommer

Een advocaat is ook maar een mens

"Ze sleuren me van de ene bespreking naar de andere, ik krijg dossiers op mijn bureau, het is allemaal heel leuk. Zo kan ik echt een kijkje in de keuken nemen. En die keuken ziet er toch anders uit dan ik dacht.

"Zaken, dingen die ik vroeger zou afdoen als een futilliteit, blijken in de advocatuur in veel gevallen juist doorslaggevend. Ik denk bijvoorbeeld aan de lay-out en het lettertype van een dossier. Laatst kreeg ik er twee in handen over dezelfde huurzaak: die van onze advocaat en die van de tegenpartij. Het verschil viel me meteen op. Waar de advocaat van Brauw werkte met kopjes, korte zinnen en overzichtelijke pagina's, had de tegenpartij heel wat minder zorg aan het uiterlijk besteed. De lay-out was wat rommelig, het lettertype vond ik niet zo duidelijk.

"Wat zit daar achter, vraag je je dan af. Is hier over nagedacht? Ja dus, kreeg ik van onze advocaat te horen. Een rechter leest namelijk alles maar één keer. Als hij dan daarna, bijvoorbeeld tijdens de rechtszaak, even iets moet opzoeken zal hij altijd naar het meest overzichtelijke stuk grijpen. Hij heeft het toch al druk ge-

STAGE

Observant volgt stagiaires op de voet. De komende nummers is Bas Martens aan de beurt, vijfdejaars student Nederlands recht. Hij loopt stage bij het advocatenkantoor De Brauw Blackstone Westbroek in Den Haag.

noeg. Dat werkt in het voordeel van de gene die dat stuk levert, want hij heeft de feiten op de voor hem meest gunstige manier geïnterpreteerd. Zo kun je de rechter op een subtiele manier beïnvloeden.

"Ik dacht altijd dat de waarheid per se boven tafel moest komen, dat dat het eerste vereiste was. Maar het gaat de advocaat niet zozeer om wat er precies gebeurd is. Hij is er veel meer mee bezig hoe hij iets tijdens een rechtszaak moet bewijzen. Dan zie je hem denken: moet ik nu al toeslaan, of nog even wachten? Zal ik dit argument nog even achter de hand houden of meteen tot op de bodem uitdiepen? Hij wikt, hij weegt, hij schat zijn kansen. Eigenlijk is het een soort spel, al is het niet zo spectaculair als de televisieseries je willen doen geloven.

"De meesten zijn zenuwachtig voor een pleidooi. Ook al zitten ze al vijftien jaar in het vak. Sommigen werken een heel ritueel af voor ze gaan pleiten. Zo vertelde een advocaat dat hij de dag dat hij moet pleiten altijd heel vroeg opstaat, en uitgebreid een bad neemt. Dat herkende ik

wel. Als ik een tentamen heb, sta ik ook altijd om zes uur op. Ik ga dan hardlopen en neem voor mezelf alles nog even rustig door. Dan kan ik supergeconcentreerd aan zo'n toets beginnen. Je laat je zelf daardoor op.

"Soms sleutelen ze nog tot het allerlaatste moment aan hun pleidooi. Dan zie je vijf minuten voor het begin van een zaak, zo'n chique advocaat van Brauw op de verschrikkelijk oude fiets van de zaak naar de rechtszaal racen. Ik zie ze steeds heel hard werken. Ze hebben immers een cliënt en ze willen winnen. Lukt dat niet, dan hebben ze het daar vaak moeilijk mee. Laatst moesten bijvoorbeeld een aantal asielzoekers het land uit. Maar ze konden Nederland niet verlaten omdat de ambassade hen nog niet de juiste papieren had verschaft. De woningbouwvereniging hield daar echter geen rekening mee en zette de mensen alvast het huis uit. De advocaat kon dat laatste niet tegenhouden en baalde verschrikkelijk. Zo iemand is immers geen robot, hij heeft ook gevoel."

Riki Janssen

Lustrumcongres Kwaliteit in de Gezondheidszorg

“Een cadeautje van de universiteit aan de bevolking”

Wat is kwaliteit als we het over de huisarts hebben, of over de afdeling urologie in het Academisch Medisch Ziekenhuis, of over de RIAGG?

Dat je niet te lang in de wachtkamer hoeft te zitten? Dat de arts je eerst netjes een hand geeft alvorens tussen je benen te duiken? Dat je geen groepstherapie hoeft als je eigenlijk liever alleen op de divan ligt?

De jarige Universiteit Maastricht organiseert op 14 november “als cadeautje aan de bevolking” een congres over Kwaliteit in de gezondheidszorg. Mevrouw dr. E. Borst, minister van Volksgezondheid, zal, hoewel als spreker aangekondigd, niet aanwezig zijn. De belangstelling blijkt groter dan het cadeau: al vier weken tevoren moest de inschrijving gesloten worden.

De vraag of er iets schort aan de kwaliteit van de gezondheidszorg kan volgens prof. mr. F. Van Wijmen, voorzitter van de congrescommissie, op twee manieren beantwoord worden. “In vergelijking met de toestand in de rest van de wereld is het bij ons zo slecht nog niet”, is een mogelijk perspectief. Anderzijds, met een ideale organisatie voor ogen, ziet de gezondheidszorg er “wat minder florissant” uit.

Van Wijmen, die ook voorzitter is van de landelijke Stichting Ondersteuning Klachtenopvang Gezondheidszorg, kan veel voorbeelden geven van de “wat minder florissante” kanten van de gezondheidszorg. Bijvoorbeeld van het Academisch Ziekenhuis Maastricht, “een hele complexe organisatie”, waar de persoonlijke benadering van de patiënt er nogal eens bij inschiet. “Er lopen honderden artsen, specialisten, verpleegkundigen en assistenten rond, die voortdurend ook nog wisselen. Patiënten krijgen van verschillende artsen verschillende soorten informatie. Dat is misschien niet zo erg bij een blinde darm, maar bij borstkanker maakt het wel uit.” Een arts kan zeggen: “Het valt mee”, en bedoelen dat de patiënt niet in levensgevaar is. De volgende arts vertelt misschien dat er een zware chemotherapie wacht, terwijl de patiënt net dacht dat hij de volgende dag naar huis kon. En wie moet je nu aanspreken van het regiment witjassen rond je bed? “De meest gehoorde klachten zijn gebrek aan herkenbaarheid, aan eenduidige informatie, en aan serieuze begeleiding”, concludeert Van Wijmen.

Kwaliteit

Kwaliteit is volgens Van Wijmen een belangrijk thema in de gezondheidszorg. “Eigenlijk sinds de overheid een jaar of acht geleden een stap terug deed en het principe van de markt introduceerde.” Onder het motto: ‘U mag het nu zelf doen, maar u bent verantwoordelijk voor de kwaliteit’, moesten instellingen als ziekenhuizen, RIAGGs en psychiatrische inrichtingen maar eens laten zien dat ze beter waren dan de instelling verderop. Patiënten kregen de vrijheid te kiezen waar en door wie ze behandeld wilden worden. Natuurlijk was het niet de bedoeling dat huisartsen, specialisten en therapeuten als standwerkers op de markt twaalf behandelingen voor de prijs van tien zouden gaan aanbieden. Ook kwaliteit moest wel degelijk beschermd worden, door middel van wetten en regelingen. “De keuzevrijheid werd zogenaamd vergroot, maar in feite leidde het idee van ‘zorg op maat’ - het op elkaar afstemmen van vraag en aanbod - tot een enorme procedurele rompslomp.” De overheid zou zich er niet meer mee bemoeien, dus moesten er onafhankelijke commissies komen om vast te stellen welke behandeling passend was voor welke klacht. Die commissies spuwden rapporten uit en een nieuwe bureaucratie was geboren.

In april dit jaar werd de ‘Kwaliteitswet zorginstellingen’ van kracht, die een ‘verantwoorde zorg’ moet garanderen. Kwaliteit, ofwel verantwoorde zorg, betekent in het jargon van de wet: ‘patiëntgerichtheid, doeltreffendheid en doelmatig-

heid’.

Deze begrippen staan centraal tijdens het congres, waarbij naast en na de lezingen, ook voor een wat minder gebruikelijke benadering is gekozen. In de middagen worden in drie parallelle sessies de begrippen “patiëntgerichtheid”, ‘doeltreffend’ en ‘doelmatig’ uitgediept door middel van de ‘Socratische methode’. ‘De achterkant van het gelijk’, een discussieprogramma waarmee Marcel van Dam in de jaren tachtig furore maakte, dient daarbij als leidraad.

De achterkant van het gelijk

Een voorbeeld van de achterkant van het medisch gelijk: het ziekenhuis zou meer ‘patiëntgerichtheid’ moeten worden, stelt prof. van Wijmen in de rol van Marcel van Dam die een probleem introduceert. Tot nu toe staat eigenlijk de organisatie centraal: efficiëntie, technocratisering, mechanisering. Hoe maak je van een ziekenhuis een patiëntgerichte organisatie? Wat is eigenlijk ‘patiëntgerichtheid’? “Als je een ziekenhuis binnenstapt zou dat eigenlijk niet anders moeten zijn dan wanneer je V&D of de Bijenkorf inloopt”, aldus Van Wijmen. Een wat ongelukkige vergelijking, want ten slotte gaat het in warenhuizen om goederen voor geld en verder niets, terwijl je in een ziekenhuis ook zonder geld terecht zou moeten kunnen. Maar Van Wijmen doelt op iets anders: “Je wordt netjes behandeld.” Dat is patiëntgerichtheid werken. Volgens de Socratische werkwijze krijgt een specialist nu het woord. Die is bang dat ‘patiëntgerichtheid’ te veel tijd kost: “Voor je het weet krijg je ze de deur niet meer uit.” En wordt dat niet te duur? Natuurlijk is Van Wijmen zich bewust van de beperkingen van het budget: hij zint op manieren om “met dezelfde middelen patiëntgerichtheid te werk te gaan”. Als discussieleider roept hij de hulp in van deskundigen: ambtenaren van het minis-

terie van volksgezondheid, welzijn en sport, verzekeraars. Hebben die suggesties om de budgettaire kant van de zaak op te lossen?

‘Patiëntgerichtheid’ wordt een ziekenhuis zeker niet alleen door er meer geld in te

ledere patiënt heeft recht op goede zorg, maar is dat nog wel te betalen? (foto Franco Gori)

pompen. Hoe zit het met de opleiding? Leren de artsen en specialisten wel ‘patiëntgerichtheid’ te werken? De discussieleider stapt vervolgens naar iemand van het bureau onderwijs van de medische faculteit. Uit diens antwoord blijkt dat in Maastricht tijdens de artsenopleiding veel aan ‘patiëntgerichte socialisatie’ wordt gedaan. “Maar,” voegt Van Wijmen veelbetekenend toe, “uit onderzoek is gebleken dat alle sociale vaardigheden die tijdens de artsenopleiding zijn aangeleerd, na voltooiing van een specialistenopleiding geheel zijn verdwenen. Een opleiding tot specialist is een technische opleiding. De aanpak is totaal anders: men wordt ingewijd in de geheimen van het systeem.” Daar schijnt de arts sociaal gezien niet veel beter van te worden. Volgens Van Wijmen zal er echter veel veranderen doordat het aantal vrouwen dat zich specialiseert, toeneemt. Zijn vrouwen minder vatbaar voor de arrogantie van de macht? Van Wijmen weet het zeker: “Vrouwen laten zich er minder makkelijk toe verleiden, ze hebben er niet zo’n boodschap aan.” Vervolgens gaat de Socrates van de gezondheidszorg natuurlijk naar een vrouw... Op deze wijze hoopt hij dat alle kanten van het begrip ‘patiëntgerichtheid’ aan de orde zullen komen.

De begrippen ‘doeltreffendheid’ en ‘doelmatigheid’ worden op dezelfde manier behandeld. Als voorschotje vermeldt de folder vast dat ‘doeltreffendheid’ betrekking heeft op de professionele kwaliteit van de gezondheidszorg, terwijl ‘doelmatigheid’ refereert aan de efficiency van de zorg.

De laatste vraag luidt natuurlijk hoe deze facetten van ‘kwaliteit’ zich tot elkaar verhouden. Lopen ‘patiëntgerichtheid’ en ‘efficiency’ elkaar niet voor de voeten? Kun je bijvoorbeeld de individuele aandacht voor patiënten opvoeren en toch kleine ziekenhuizen laten samenvoegen tot grote streekcomplexen?

Er mag ook gelachen worden op het congres. ‘s Morgens zal de theatergroep ‘Uitverkocht’ de sprekers een beetje komen pesten. ‘s Middags mogen de dames van het Heldinnentheater de orde prettig verstoren.

Agnes Sommer

De kwaliteit van de gezondheidszorg in Maastricht

In het kader van het congres over Kwaliteit van de gezondheidszorg vroeg Studium Generale de bevolking van Maastricht om haar mening over de plaatselijke gezondheidszorg. Op 18 oktober verscheen een enquête in de Maaspost met vragen over de huisarts, de wijkverpleging, de polikliniek, het Academisch Medisch Ziekenhuis en de RIAGG. De lezers werd gevraagd rapportcijfers te geven voor bereikbaarheid, wachttijden, persoonlijke aandacht, behandeling, enzovoort.

De respons was niet overweldigend: 92 ingevulde vragenlijsten kwamen binnen. Studium Generale riep de hulp van de wetenschapswinkel in om de resultaten te interpreteren.

“Natuurlijk kun je op grond van dit aantal antwoorden niets met zekerheid beweren”, waarschuwt Jo Haesen van de Wetenschapswinkel, “maar eigenlijk wijken de resultaten van deze enquête weinig af van ander, soortgelijk tevredenheidsonderzoek.” Met de nodige slagen om de arm lijkt het geoorloofd te concluderen dat mensen redelijk tevreden zijn over hun huisarts, die een gemiddelde van 7,5 scoort. Iets minder enthousiast is men over de polikliniek van het AZM.

Met name over de wachttijden zijn veel klachten. De helft van de respondenten deelde op dit punt een onvoldoende uit. Hetzelfde geldt voor het ziekenhuis.

Rondt negatief is het oordeel over de RIAGG, dat opzienbarende onvoldoendes scoort op wachttijden (4+), beschikbaarheid, behandeling (5,5) en samenwerking met andere hulpverleners (5-). Het enige goede cijfer scoort de RIAGG op het onderdeel telefonische bereikbaarheid (7-). Over de wijkverpleging is weinig te zeggen; dit deel van de enquête werd slechts door tien mensen beantwoord. Over het geheel genomen valt het oordeel van ouderen iets milder uit dan dat van jongeren.

Overigens ligt de gemiddelde leeftijd van de respondenten nogal hoog (54), maar volgens Jo Haesen is dat niet verwonderlijk, gezien de gemiddelde leeftijd van gebruikers van de gezondheidszorg. Bijna twee maal zoveel vrouwen als mannen hebben de enquête ingevuld, maar ook dat is een bekende verschijnsel. “Vrouwen vullen dat soort dingen vaker in dan mannen”, aldus Haesen. In de beoordeling maakt geslacht geen verschil.

Agnes Sommer

De mobiele universiteit

door
 prof. dr. Piet Eichholtz
 prof. dr. Kees Koedijk
 Sectie financiering, faculteit der
 economische wetenschappen en
 bedrijfskunde

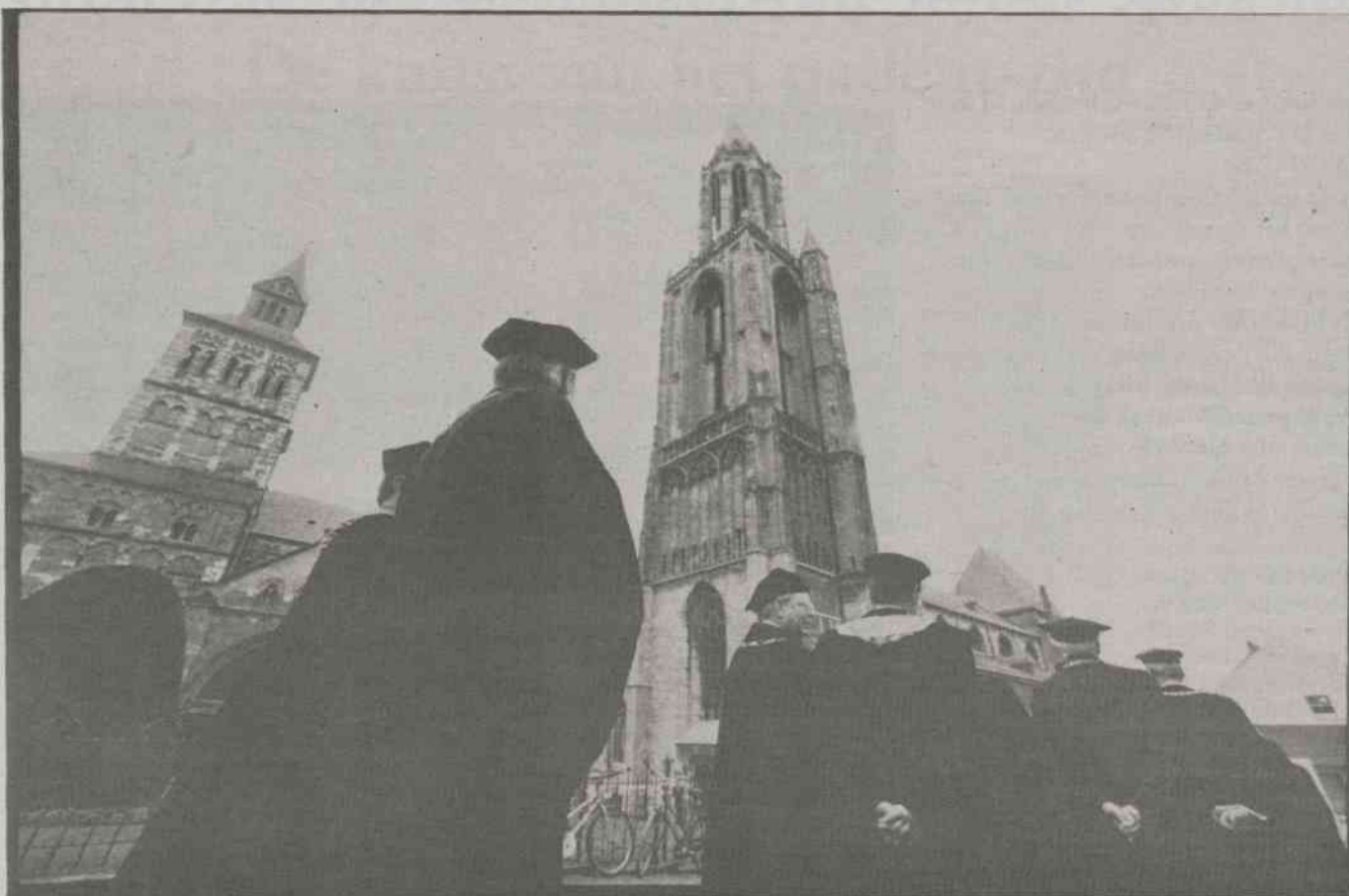
Anpassingsvermogen is een eerste levensvoorwaarde voor elke organisatie en flexibiliteit en mobiliteit van de medewerkers is daarbij cruciaal. In dat kader past het recente idee van de Universiteit van Amsterdam om hoogleraren niet meer voor het leven te benoemen, maar aanstellingen te verbinden aan een maximum van 10 tot 15 jaar. Daarna zou de aanstelling flexibel kunnen worden teruggebracht tot het niveau van universitair docent of hoofddocent. Als dit doorgaat is de flexiprof geboren, maar de kans daarop is klein. Hoogleraren zijn ambtenaren en het ambtenarenrecht staat dergelijke neerwaartse flexibiliteit vooralsnog niet toe zonder medewerking van de betreffende persoon. Dat betekent niet dat het voorstel slecht is. Het verdient om meerdere redenen nadere aandacht, aangezien het slechts een symptoom is van een veel breder maatschappelijk verschijnsel, dat ook voor universiteiten gevolgen heeft.

Tot in de jaren '70 was in Nederland sprake van 'life time employment'. Mensen konden er van uit gaan dat ze hun hele werkzame leven zouden doorbrengen bij dezelfde werkgever. Dit model draaide om loyaliteit en die was wederzijds: zowel werknemers als werkgevers gingen uit van zeer lange arbeidsrelaties. Massaal ontslagen en permanente reorganisaties, nu aan de orde van de dag, kwamen toen nauwelijks voor.

Het verschijnsel dat werknemers en werkgevers een leven lang aan elkaar verbonden waren had grote gevolgen voor de beloningsstructuur van werknemers, zeker voor de hogerbetaalden. Het zorgde ervoor dat lonen en produktiviteit los van elkaar kwamen te staan. De produktiviteit van mensen is vaak hoger rond hun 35e dan rond hun 60e. Daarvan was echter weinig te merken in hun salaris. Werknemers in de hogere segmenten van de arbeidsmarkt kregen over het algemeen steeds hogere salarissen naarmate hun loopbaan vorderde. Dat betekende dat ze in het begin van hun loopbaan werden onderbetaald ten opzicht van hun produktiviteit, maar dat ze daarvoor in de latere fase van hun loopbaan werden gecompenseerd. Jonge werknemers accepteerden dit alleen omdat ze er vrijwel zeker van konden zijn dat ze 30 jaar later nog steeds bij dezelfde werkgever zouden zijn, en dat die inderdaad voor compensatie zou zorgen. Dit was een van de sterkste prikkels om loyaliteit te garanderen. Het zorgde er ook voor dat de salarisontwikkeling van werknemers werd gedempt.

Het verschijnsel van permanente arbeidsrelaties kon bestaan bij de gratie van de voortdurende economische voorspoed en de hoge groeicijfers die tot de jaren '70 gebruikelijk waren. Hoge economische groei is echter niet meer vanzelfsprekend en dat betekent het einde voor het model van 'life time employment'. Werknemers van 35 kunnen er dus niet meer op rekenen dat ze over 20 of zelfs maar 10 jaar nog bij dezelfde werkgever zijn. Voor die tijd kunnen ze immers al ontslagen zijn of zelf ontslag hebben genomen. De kans dat dezelfde werkgever je in de toekomst zal compenseren voor een te laag salaris nu is daarmee sterk afgenomen.

Wat zal dit betekenen voor de toekomst? Als werkgevers jongeren moeten gaan betalen naar hun produktiviteit, dan zullen ze dat ook met ouderen moeten gaan doen. Immers, macro-economisch gezien geldt de wet van de communicerende vaten. De economie

Een groot deel van de taak van hoogleraren is management, maar ze krijgen daarvoor over het algemeen geen enkele training. (foto Nelis Turkey)

Deze rubriek is bestemd voor iedereen die een opiniërende bijdrage kwijt wil over een onderwerp dat leeft binnen de universitaire gemeenschap.

Artikelen kunnen op grond van gebrek aan leesbaarheid worden geweigerd

als geheel kan nooit meer aan salaris uitbetalen dan ze aan productie levert. Het ligt dus in de lijn der verwachting dat salarissen van oudere werknemers in de toekomst aanmerkelijk minder hard zullen stijgen en zelfs kunnen gaan dalen. Dit lijkt nu nog onwaarschijnlijk en onacceptabel, maar het is gezien de geschetsde ontwikkelingen onvermijdelijk. Er zijn al beroepsgroepen waarvoor deze ontwikkeling zich heeft voltrokken en waar lagere salarissen aan het eind van de loopbaan een geaccepteerd verschijnsel zijn. Voetballers, filmsterren, maar ook jonge professionals worden hoger betaald dan ooit. Bankiers, consultants, controllers binnen grote bedrijven en anderen krijgen nu allemaal veel hogere salarissen dan hun voorgangers een generatie geleden. Mensen willen nu direct beloofd worden overeenkomstig hun produktiviteit, en zijn niet meer bereid decennia op hun beloning te wachten. Dit alles betekent dat neerwaartse flexibiliteit van salarissen en functies minder ver gaat dan het lijkt en aansluit bij te verwachten maatschappelijk ontwikkelingen. Het huidige voorstel van de Universiteit van Amsterdam leidt echter vooral tot een verslechtering van de arbeidsvoorwaarden van hoogleraren. Wil het voorstel kunnen werken, dan zal de universiteit niet alleen moeten nemen, maar ook iets terug moeten geven. Allereerst zal het betekenen dat de salarisniveau van jonge wetenschappers gaan stijgen om beter aan te sluiten bij hun produktiviteit. Dat lijkt onwaarschijnlijk,

maar op Amerikaanse universiteiten bestaat al een omgekeerde salarisstructuur waarin de jonge hoogleraren meer verdienen dan hun oudere collega's. Bovendien zal de universiteit veel meer dan nu het geval is werk moeten gaan maken van management development en permanente educatie van het wetenschappelijk personeel. Een groot deel van de taak van hoogleraren is management, maar ze krijgen daarvoor over het algemeen geen enkele training. Zowel voor het vervullen van hun huidige baan als voor hun eventuele latere positie op de arbeidsmarkt is permanente educatie van doorslaggevend belang. In het bedrijfsleven is men daar al lang van overtuigd en permanente educatie is daar al veel sterker ingeburgerd dan op de universiteit. Daar is het heel gewoon dat werknemers gemiddeld een maand per jaar op cursus zijn, nieuwe vaardigheden leren en dus continu bijleren. Op de universiteit is deze traditie gek genoeg afwezig. Blijkbaar wordt hier aangenomen dat additionele training buiten het eigen vakgebied niet nodig is.

In het algemeen geldt dat een universiteit die mobiliteit en dynamiek wil stimuleren veel meer werk zal moeten maken van opleiding en training van de werknemers. Er zou een structuur moeten zijn waarbij behorende bazen in overleg met personeelszaken regelmatig inventariseren hoe medewerkers hun eigen loopbaan zien. De huidige functioneringsgesprekken gaan daarbij lang niet ver genoeg. Van belang is vooral dat systematisch wordt gekeken naar de wensen van de werknemers nu en in de toekomst liggen en hoe de facultaire organisatie daarop in kan spelen en ervan kan profiteren. Vervolgens kan men dan nagaan hoe de medewerker door trainingen en cursussen nieuwe vaardigheden kan aanleren. De te volgen cursussen kunnen op uiteenlopende terreinen liggen en bijvoorbeeld variëren van presentatietechniek tot invloed binnen groepen en van het evalueren van de eigen effectiviteit tot onderhandelingsvaardigheden. Maar ook vakdidactiek en dramatische expressie zouden tot de mogelijkheden kunnen behoren. Belangrijk is dat het volgen van cursussen en verwerven van nieuwe vaardigheden niet blijft steken in vrijblijvendheid. Daarom dienen de resultaten serieus meegevoerd te worden bij de jaarlijkse functioneringsgesprekken, zodat ze invloed kunnen hebben op de beoordeling en beloning. Op een dergelijke manier worden zowel vanuit het oogpunt van de

medewerker als vanuit het oogpunt van de faculteit dynamiek en mobiliteit vergroot met als gevolg grotere motivatie, minder verstarring en een succesvollere organisatie.

Voor de financiering van een dergelijk trainingspakket zouden werknemer en universiteit gezamenlijk zorg kunnen dragen. Een andere mogelijkheid zou kunnen zijn dat de universiteit voor iedereen een basispakket op het gebied van training financiert en dat voor additionele cursussen en trainingen een beroep gedaan kan worden op eventueel aanwezige eigen derde geldstromen. Vervolgens is het zaak om aldus getrainde medewerkersbestand ook meer verantwoordelijkheid te geven. In veel universiteiten ligt de eindverantwoordelijkheid vaak bij een overbelaste kleine groep sectie- en vakgroepvoorzitters. Het zou echter heel goed kunnen dat er managementtalent te vinden is buiten dit selecte gezelschap. In de huidige opzet wordt het aanwezige potentieel aan talent te weinig gebruikt. Door managementtaken als sectievoorzitterschap en bestuur te rouleren over een bredere groep werknemers, bijvoorbeeld alle hoogleraren en hoofddocenten, kan dit verbeteren. Daarnaast krijgen medewerkers door de aldus opgedane management-ervaring ook meer mogelijkheden om in de toekomst ergens anders aan de slag te komen, hetgeen de dynamiek van de organisatie alleen maar ten goede komt.

Op deze manier krijgen meer medewerkers een grotere betrokkenheid bij de facultaire organisatie. Dat zal betekenen dat de toekomst van faculteit en universiteit breder gedragen wordt en dat de groep die meedenkt over de te volgen strategie wordt vergroot. Wat dat betreft kan onze universiteit meer leren van de KUB dan van de UvA. Op deze instelling vinden met zekere regelmaat goed voorbereide discussies plaats over de strategie van de faculteit. Aan deze discussies doen niet bij voorbaat het bestuur en de vakgroepvoorzitters mee, maar worden in het algemeen mensen uitgenodigd waarvan verwacht wordt dat ze op basis van hun ervaring een zinvolle visie hebben over de toekomst en de strategie van de universiteit.

Onze universiteit is de pioniersfase voorbij. Willen wij de huidige dynamiek vasthouden, dan is het zaak om de permanente educatie van alle medewerkers serieus ter hand te nemen, en het potentieel aan managementtalent beter te benutten. Daarmee zijn aanpassingsvermogen en mobiliteit gediend.

“De universiteit is autoritairder dan het leger”

Geen foto waarop hij *niet* lachend te zien is. Het wekt dus geen bevreemding dat uitgerekend prof. Bram Beek in zijn afscheidsrede een pleidooi houdt voor wat meer vriendelijkheid in de wereld. Niet omdat hij nog wat kwijt wil over moderne opvoedingsmethoden, of, om het meer in de sfeer van de economie te houden, over de beste manier om een automobiel of een encyclopedie te verkopen. Beek (60) heeft het in zijn toespraak over management en managers. Die kunnen er wat hem betreft hun voordeel mee doen: “Types als Timmer vind ik vreselijk”.

Vrijdag zwaait de economische en bedrijfskundige faculteit hem uit.

Prof. Bram Beek RA, hoogleraar administratieve organisatie bij de vakgroep Berichtgeving en Financiering, vertrekt niet zonder een laatste beschouwing over ‘het besturen van professionele organisaties’: universiteiten bijvoorbeeld, en ziekenhuizen, of advocaten- en accountantskantoren. ‘Beter kleine baas dan grote knecht’ is het motto van zijn toespraak, want dat is waar het om draait bij ‘professionals’. Ze hechten zeer aan hun zelfstandigheid, hun relatieve autonomie, het eigen winkeltje. Dat heeft natuurlijk ook zijn keerzijde. Professionals kijken wat minder naar de kosten, en ook wat minder naar de klant: ze bepalen zelf wel wat goed is. Verder vertonen ze vaak enige neerbuigendheid jegens de ondersteunende dienstverlening, en hebben ze in al hun gekoesterde eigenwijsheid de handicap niet altijd open te staan voor nieuwe ideeën en ontwikkelingen.

Leiding geven aan dit soort organisaties met zoveel inherente tegenstrijdigheden is dus geen sinecure. Het management dient vooral voorwaardenscheppend op te treden, opdat eenieder van de medewerkers zijn maximale bloei kan bereiken, maar tegelijkertijd moet het de belangen van de organisatie als geheel bewaken. Marketing, strategisch denken, de relaties met de buitenwereld, daar zijn professionele organisaties over het algemeen niet sterk in, beweert Beek.

Paniekverhalen

Hij heeft er uitgebreide ervaring mee, ook in de praktijk van alle dag. Als (organisatie-)adviseur, als bestuurder, hoofdzakelijk in de non-profitsector. Inclusief de universiteit, waar hij vier jaar lang in het faculteitsbestuur zetelde, waarvan drie jaar als decaan. Hij stond bekend als een nogal laconiek bestuurder, wars van dure woorden en ingewikkelde concepten, nuchter en, inderdaad, uitermate vriendelijk. Een man ook die het was aan te zien dat hij niet erg moe werd van het besturen. Hetgeen nogal in tegenspraak is met al die andere wetenschappers die steen en been klagen over de zware druk die het besturen hen oplegt. En dan hebben ze het nog maar over het voorzitterschap van een vakgroep.

Volgens Beek is dat allemaal een kwestie van organiseren. Verkeerd organiseren wel te verstaan. Beek: “Ik heb al die paniekverhalen over zware bestuurstaken nooit begrepen. Om te beginnen moet je het besturen niet in je eentje doen. Dat gebeurt hier veel te vaak. Wij hebben hier aan de faculteit relatief veel jonge hoogleraren, ook als vakgroepsvoorzitters. Die hebben de neiging al het werk zelf te doen, in plaats van een team bouwen en taken te delegeren. En er is nogal wat machtsafstand tussen de hoogleraren en de medewerkers. Waarom dat zo is, daarover heb ik wel eens gediscussieerd met mijn voorganger als decaan, Franz Palm. Hij suggereerde dat het juist een gevolg is van het feit dat de meeste hoogleraren hier inderdaad jong zijn, de *bright guys*. Die willen zich manifesteren, willen van alles bewijzen en daarmee een goede positie opbouwen. Deze faculteit heeft een typische haantjescultuur. Daarin past helaas ook dat collega's er soms geen been in zien om

elkaar (op een vriendelijke manier, dat wel) pootje te lichten als dat zo uitkomt. Daar heb ik vaak stomverbaasd over gestaan. Carrière maken is prima. Voor mij betekent dat: omhoog komen op basis van capaciteiten en werk. Maar dat betekent toch niet dat je over elkaars schouders heen klimt? Concurrentie is normaal, pootje lichten is dat niet, vind ik.”

Kretologie

Delegeren, mensen coachen, gebruik maken van hun mogelijkheden, daaraan ontbreekt het te vaak. In de vakgroepen, maar ook in het faculteitsbestuur. Beek: “Ook daar kun je bepaalde zaken uit handen geven, aan de directeur. Althans, dat was altijd mijn opvatting, de directeur zelf had er soms andere ideeën over. Onze relatie was en is prima hoor, daar niet van, maar hij vond soms dat ik het als decaan maar moest doen. Ik zal een voorbeeld geven. Als het zo is dat de leiding van een faculteit bestaat uit de vakinhoudelijke mensen en een beheerder, en dat onder dat beheer ook het personeelsbeleid valt, vind ik het logisch dat de directeur zich sterk bemoeit met de hoogleraren en de hoofddocenten, vanuit een managementoptiek dus. Maar René (Verspeek, de directeur) vindt dat meer iets voor de wetenschappers, hij ziet dat niet als directeursstaak.”

Wat vindt Beek in dit verband van het niet lang geleden ingevoerde integraal management, het samenvoegen van beleid en beheer?

Beek: “Ach integraal management, wat wordt daar nu precies mee bedoeld? Er is veel kretologie in de organisatiwereld. Als het erom gaat dat het facultaire management als team bij het onderwijs- en onderzoeksbeleid rekening houdt met aspecten van personeelsbeleid, financiën, beheer etcetera, dan is dat logisch, dat was altijd al wel zo. Wat veranderd is, is dat de decaan daarover nu ook met het overkoepelend bestuur contact heeft. Dat lijkt me goed.”

Integraal management op het ‘middenniveau’ van de faculteiten zou gepaard gaan met ‘besturen op afstand’ vanuit het centrale niveau. Ook hier vertoont Beek een flinke dosis scepticisme: “Als je bestuurders vraagt wat ze nu eigenlijk bedoelen met dat besturen-op-afstand, krijg je altijd buitengewoon mistige antwoorden. Vaak is het een lege huls. Bovendien, om het goed te kunnen doen heb je een adequaat managementinformatiesysteem nodig, en dat ontbreekt nogal eens. De financiële rapportage deugt meestal wel, maar andere aspecten worden verwaarloosd. Verder vind ik het heel belangrijk dat je regelmatig op de werkvloer komt en daar de sleutelfiguren in de ogen kijkt. Management by walking around. De huidige collegevoor-

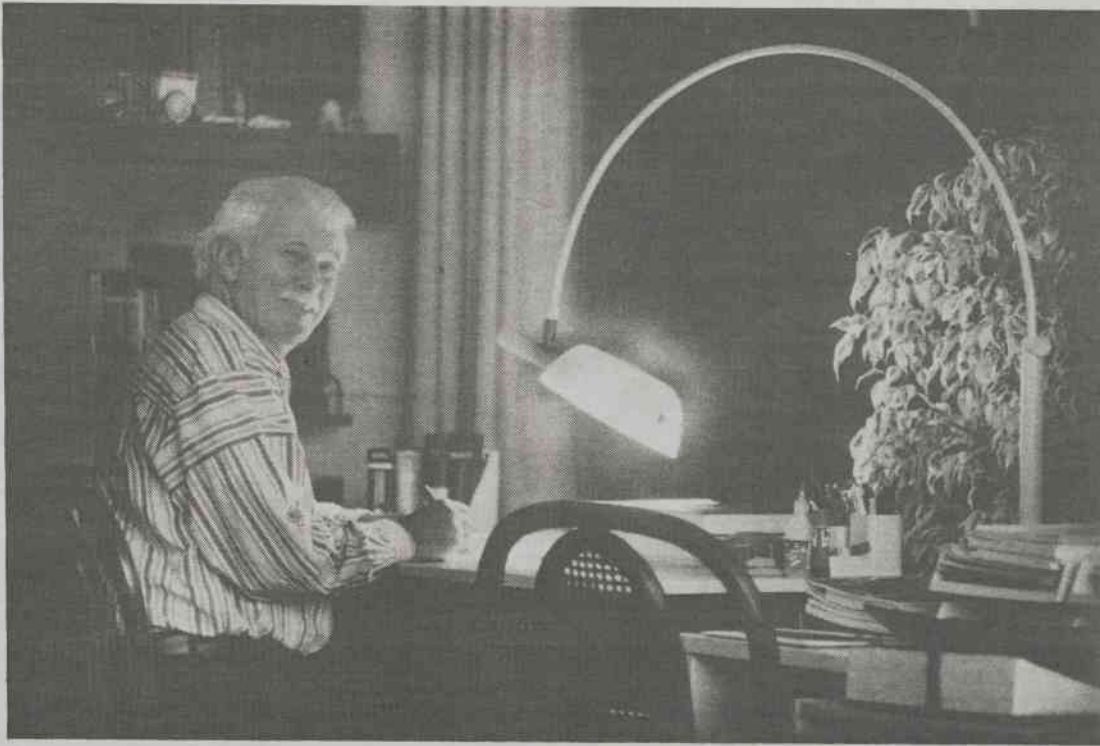
zitter, Dittrich, doet dat heel behoorlijk. Maar met Vredevoogd, zijn voorganger, kon je nauwelijks een afspraak maken. En ik heb hem welgeteld één keer op mijn kamer mogen begroeten. Dat is afgrijselijk, zo kun je toch niet besturen? Ja, hij deed veel aan strategie-ontwikkeling, dat was prima, maar daar ben je toch niet de hele dag mee bezig?”

Marginaal

De MUB, het wetsvoorstel dat de ‘modernisering’ van de universitaire bestuursorganisatie beoogt; had hij daar behoefte aan? Nee, zegt Beek, want zoveel hoeft er van hem niet gemoderniseerd te worden, en als er dan iets veranderd, dan maar beter radicaal. “Deze MUB is marginaal, die hoeft voor mij niet.”

In de bestaande structuur heeft hij altijd prima kunnen werken, hoe hybride hij die ook vindt: “Het lastige hier is dat de functionele organisatie en een soort gemeenteraadsmodel door elkaar heen lopen. In de raden zitten niet de mensen die je voor bepaalde zaken verantwoordelijk kunt houden. En terwijl de kwaliteit van professionele organisaties juist afhangt van de kwaliteit van de mensen, mag de raad daar niets over zeggen. Die gaat niet over het personeelsbeleid. Zelf heb ik de raad, ofschoon dat in feite het orgaan is dat de besluiten neemt, altijd meer gezien als een klankbord van gecommitteerde mensen, een adviesorgaan dat kijkt of het bestuur nog wel op de goede weg zit, dat de strategie een beetje in de gaten houdt. Dat kan zo’n raad best, als je als bestuur maar de juiste stukken aanlevert.”

De MUB mag marginaal zijn, Beek vindt het niet slecht om periodiek de bestuursorganisatie van een universiteit onder de loep te nemen. Maar dan ook diepgaand: “Ik heb me bijvoorbeeld altijd afgevraagd waarom er een college van bestuur moet zijn. De faculteiten zijn vrij zelfstandig, en om gemeenschappelijke zaken te behartigen heb je niet meer nodig dan een goed draaiend facilitair bedrijf met een goede directie. Zoiets kun je organiseren. Het centrale bestuur bestaat dan uit de decanen, van wie er een tevens rector is. Nee, dit betekent niet dat ik vind dat het college van bestuur allerlei overbodige dingen doet. Ik ben voor een ander bestuursmodel, maar dan dienen ook de omgevingsfactoren te veranderen. Met name de relatie met het ministerie van onderwijs. Daar zit te veel overleg, te veel regelgeving. En de VSNU, die groeit als kool vanwege al die gevechten met het departement; dat is zo langzamerhand bijna zelf een departement. Die hele structuur kan anders: meer zelfstandigheid bij de universiteiten, andere overlegstructuren en verantwoordingslijnen.”

Prof. Bram Beek: “Types als Timmer vind ik vreselijk.” (foto Franco Gori)

Of de MUB straks inderdaad een slagvaardiger bedrijfsvoering mogelijk maakt moet Beek nog afwachten. Dat hangt meer af van de mensen, zegt hij, dan van de structuren. Vandaar ook het pleidooi in zijn rede voor meer menselijkheid in het management. Zeker in professionele organisaties zijn zorgvuldigheid, vriendelijkheid en bescheidenheid onmisbare eigenschappen voor managers, zal hij zijn gehoor vrijdag voorhouden. “Ik ga altijd uit van een team, en daarin is dat heel belangrijk. Er valt helaas een nieuwe trend in de literatuur waar te nemen, waarin men de lof zingt van ‘management by donderspeech’. Maar de Timmers in organisaties, die vind ik vreselijk. Zal de organisatie veranderen als je gaat bullebakken? Het enige dat er gebeurt is dat de flinke mensen vertrekken, want die laten zich zo niet behandelen, en dat de angsthazen overblijven. Daar schiet je niets mee op.”

Generaal

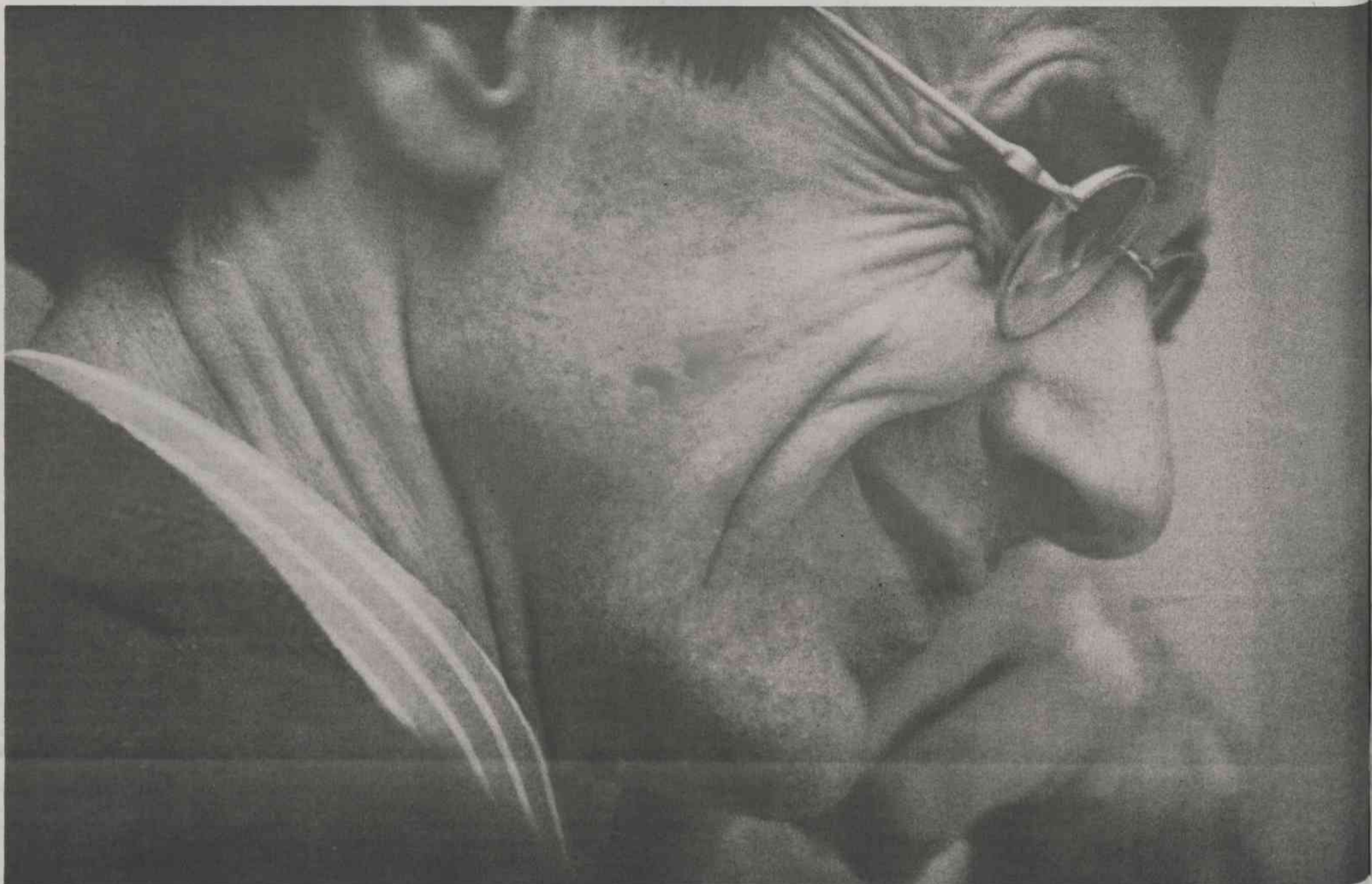
Tijdens het symposium dat rondom zijn vertrek is georganiseerd, treedt ook een luitenant-generaal op als spreker. En Beek refereert vaker aan de krijgsmacht. Wat heeft hij daar toch mee?

Beek: “Ik ben zelf officier geweest. En ik heb jarenlang als hoogleraar lesgegeven aan de KMA, de Koninklijke Militaire Academie in Breda. Of er zo’n contrast is tussen universiteit en leger? Dat zou je denken, maar dat is heel betrekkelijk. Ook het leger is een professionele organisatie. De beroepsofficieren worden allemaal opgeleid aan de KMA, vier jaar, en voor een groot deel intern. Dus men kent elkaar, er heerst een bepaalde corpsgeest. Het old-boysnetwork is heel sterk. Inderdaad, zonder controle van buitenaf kan dat heel nadelig zijn, maar het heeft ook voordelen. Zo lijkt het of men in het leger heel formeel met elkaar omgaat, maar de praktijk is heel anders. Sterker nog, ik vind dat in een universiteit, een schijnbaar democratische organisatie, de afstand met de autoriteiten veel groter is dan in het leger, dat dan als autoritaire organisatie te boek staat.”

“Waarom ik eruit gestapt ben? Als je zo’n jaar of achtentwintig bent krijg je een soort potentieelbeoordeling. Wat zit er voor jou in bij het leger? Daar meende men toen dat ik niet diplomatiek genoeg zou zijn om generaal te kunnen worden. Vooral niet omdat ik in mijn richting, de militaire administratie, dicht tegen de politiek aan zou komen te liggen. Maar als ik iets doe, wil ik daar altijd wel het hoogste in bereiken. Als ik dan geen generaal kon worden, moest ik maar iets anders gaan doen, vond ik. Toen ben ik vertrokken.”

Wammes Bos

“Niemand kan zeggen: gea 1

“Het gaat goed in het hoger onderwijs, maar het moet nog beter. Ik kan het niet helpen dat de boodschap soms wat schizofreen is.” Zo'n uitspraak typeert de relatie van minister Jo Ritzen met het hoger onderwijs. Als oud-hoogleraar bemoeit hij zich al zeven jaar intensief met hoe studenten en instellingen hun werk beter kunnen doen. Zelf zegt Jo Ritzen dat buitenlandse collega's jaloers zijn op de verbetering van studietempo, efficiency en kwaliteitszorg in ons hoger onderwijs. Maar in Nederland klinkt er toch ook kritiek: is de bemoeienis van deze minister met de prestaties in het hoger onderwijs niet te ver doorgeschoten? Het HOP zaagde hem erover door. Een levendig gesprek over zijn vaderlijke houding tegenover studenten en onderwijs: “Wie geen stevige motivatie heeft, kan maar beter eerst iets anders gaan doen.”

HOP/Frank Steenkamp en Hanne Obbink

foto's Franco Gori

Nee, Jo Ritzen is niet snel van zijn stuk gebracht. Ook de eieren die hij vorige maand in de Tweede Kamer naar zijn hoofd kreeg, veranderden dat niet. “Oh, was dat op mij gericht?”, zegt hij grappend.

De eieren troffen geen doel. En de wet die het ‘medebestuur’ van de universiteit door gekozen raden afschaft, is door de Kamer aangenomen. Dat sommigen - waaronder zijn eigen dochter - nog niet inzien dat die MUB een verbetering is, kan hij zich wel voorstellen: “Het is als met nieuwe schoenen. Ze zijn beter, maar de oude zaten zo lekker.” Zelf blijft hij overtuigd van zijn gelijk. “En je kunt in de politiek niet wachten tot iedereen om is. Soms moet je een stukje voor de troepen uitlopen.”

Nieuwe schoenen

Volgens Ritzen worden de studenten beter van de modernisering van het bestuur. De universiteit wordt voor hen “leuker en spannender.” Wat bedoelt hij daar toch mee?

“Het is belangrijk dat opleidingen zich werkelijk richten op de student. Dat er bijvoorbeeld vanaf de eerste week studiebegeleiding is.” Hij vindt dat er al veel verbeterd is. “Maar vaak stuit je nog op blokkades, die voortkomen uit het eigenbelang van personeelsleden. Dat kan je met de MUB beter doorbreken.” Ritzen doelt op de verdwijning van de vakgroep als aparte bestuurseenheid. En inderdaad: die verandering hebben de studentenbonden vanaf het begin toegejuicht. Ook aan de gekozen raden hebben de studenten volgens hem echter weinig gehad. “De ervaring moet geweest zijn dat

ze tegen allerlei belemmeringen lopen. Op de massale studievertragingen ze als bestuurder toch nauwelijks greep?” Dus wilde Ritzen de belangen duidelijk scheiden.

Met de wetwijziging wordt de invloed van studenten meer op het onderwijs zelf gericht. En ook het nieuwe wettenstatuut moet ze helpen voor hun lang op te komen. Ritzen denkt daaraan teraard opnieuw aan de strijd tegen de deloze studievertraging. Want die is nog altijd hoog in zijn vaandel.

“Bij heel wat faculteiten zie je een probleem van studenten met hoge examencijfers komen; toch hebben ze na een hard werken hun propedeuse niet mogen niet gebeuren. De studie moet georganiseerd zijn dat in elk geval goede en gemotiveerde student erin vertraging hoeft op te lopen.” Volgens Ritzen pas serieus nemen, “toen dunkt werd dat studenten in financiële moeilijkheden dreigden te raken”. Dat is het gevolg van bewust beleid: “De student loopt via de student die zijn problemen niet kan halen. Die zal zijn instelling spreken over de studeerbaarheid van het programma.”

Baan is geen alibi

Het klinkt als een volstrekt logische afsluiting. Maar critici vinden dat het te ver doorgeschoten. Studenten moeten de eerste dag hard aanpopen om hun punten te halen voor hun beurs. Toch voelen velen zich door de lage basissalarissen en het hoge collegegeld genoodzaakt tot bijbaantjes - zelfs overdag. Dat wordt snel met de studie. Stelt de minister

ea tijd, ik heb een baantje"

Minister Ritzen (hier in gesprek met Maastrichtse studenten): "Soms moet er in het hoger onderwijs hard aan het stuur gerukt worden, het is net een mammoettanker."

tegenstrijdige eisen aan zijn studenten? "Nee. Het kan niet zo zijn dat een student zegt: ik heb geen tijd, ik moet werken. Waarom niet? Omdat wij niemand dwingen om te gaan werken." En hij legt nog eens uit: "Iedere student hoort een aanvulling op de basisbeurs te krijgen. Als je ouders een hoger inkomen hebben, moeten zij betalen. De rest, ongeveer eenderde van je budget, kan je tegen gunstige voorwaarden lenen." De praktijk is intussen anders. Studenten blijken steeds minder te lenen. Het geleende bedrag is zelfs driemaal zo laag als Ritzen had gedacht. Hij vindt dat opvallend, maar blijft de suggestie afwijzen dat zijn eigen beleid hiertoe dwingt: "Als een student liever een baantje wil, moet hij dat doen. Maar het is je eigen verantwoordelijkheid. Iedereen kan lenen. Dus kan een baantje geen alibi zijn om minder te studeren." Zelf gelooft hij overigens niet dat er veel mensen overdag bijbaantjes nemen, en daardoor met hun studie in de knel komen. "Bovendien zie je steeds meer dat studiebegeleiders zulke studenten tijdig aan hun jasje trekken."

Stevige motivatie

Uit recent onderzoek blijkt dat jongeren, vanwege het strengere studieregime, de beslissing om te gaan studeren steeds vaker uitstellen. De minister is daar niet perse ongelukkig mee. Een jaar uitstel vindt hij beter dan halsoverkop aan een studie beginnen. "Toen ik hoogleraar in Rotterdam was, maakte ik mee dat grote aantallen studenten niet wisten wat ze wilden. Het overgrote deel daarvan studeerde nooit af. Daar was ik zeer ongelukkig mee. Nee, wie geen stevige motivatie heeft kan maar beter eerst iets anders gaan doen." Bij zo'n stevige motivatie hoort wat Ritzen betreft ook de bereidheid om 40 uur per week aan de studie te besteden. Van verhalen dat dat voor veel eerstejaars - net op kamers, in een nieuwe stad - niet te doen is, raakt hij niet onder de indruk. "Weet u, bij geneeskunde zegt men vaak zonder blikken of blozen: je moet het eerste jaar 50 tot 60 uur per week studeren. En ook de meeste bèta's die geen veertig uur vol maken, zijn hopeloos verloren. Toch zijn dat niet de studies waar veel mensen afhaken. Het probleem zit juist bij de gammastudies, waar studenten ook de meeste klachten over het on-

derwijs hebben." Volgens hem is het tijdverlies van eerstejaars een typisch Nederlands verschijnsel. "Mijn buitenlandse collega's kijken daar vreemd van op. Zelfs in Duitsland, waar het studietempo niet hoog ligt, word je niet begrepen als je vertelt dat veel studenten achterop raken doordat ze nog een kamer zoeken." Hij vindt het onzin om dat tijdverlies zomaar te accepteren. "Wel kan je iets anders doen: het zou helemaal niet gek zijn als sommige universiteiten of hogescholen zich met de kamervoorziening zouden bemoeien."

Geen daling

Stevig aanpoten, zo kan je de boodschap van Jo Ritzen voor de hedendaagse student samenvatten. Volgens hem maakt dat de studie alleen maar interessanter. Toch nog een keer op zoek naar de twijfel: is hij, nu vooral bij de universiteit het aantal eerstejaars al enkele jaren daalt, niet bang voor toekomstige tekorten aan hoger opgeleiden? Hij pareert handig: "U weet dat die daling vooral komt doordat er minder afgestudeerden van het hbo naar de universiteit doorstromen. Dat was de bedoeling. En los daarvan is er nog steeds geen harde aanwijzing dat het totale aantal eerstejaars in hbo en wo daalt." Men wacht wel eens een jaartje, maar afstel is volgens Ritzen zeldzaam. En natuurlijk ziet hij ook niet in waarom jongeren het hoger onderwijs zouden mijden: "Je moet eens vergelijken met het buitenland. Onze studenten krijgen een buitengewoon goede opleiding. Meestal is die de laatste jaren nog beter geworden. Ik verwacht geen applaus, want als je financieel een zo zwaar beroep doet op grote groepen ouders dan moet je ook goede waar bieden. Maar die kwaliteit biedt ons hoger onderwijs ook."

Mammoettanker

Onderwijskwaliteit, dat is nog een stokpaardje van deze minister. Met de manier waarop het onderwijs verbeterd kan worden heeft hij zich intenser bemoeid dan menig universiteit of hogeschool lief was. Een hoogtepunt van die bemoeienis was de operatie 'kwaliteit en studeerbaarheid', waarin hij eerst 500 miljoen gulden bij de instellingen weghaalde om ze daarna met een berg projectvoorstellen dat geld terug te laten verdienen. Nog

steeds zien velen dit als een onaantvaardbare en nutteloze vorm van betutteling. Zou de verbetering van studieprogramma's zonder dat afgedwongen projecten-circus niet even goed zijn doorgegaan? "Nee, ik geloof er geen barst van dat men zelf met zulke initiatieven gekomen was. Er moet in het hoger onderwijs soms hard aan het stuur gerukt worden, het is net een mammoet-tanker." En hoewel de oogst van al die projecten pas over jaren zichtbaar wordt, hij gelooft nu al in het succes: "Hier is iets wezenlijk anders gebeurd dan wanneer het geld in gebouwen was gestoken, of in wachtgeld."

Haat-liefde?

Op het ene moment wijst hij op de hoge kwaliteit van het Nederlandse hoger onderwijs (of het onderzoek). En even later zet hij de zaak weer onder druk, omdat het allemaal nog veel beter moet. Die tweeslachtigheid wordt Ritzen nogal eens verweten. Want, bedoeld of niet: zijn lof is gauw vergeten, en zijn kritiek dreigt het imago van het hoger onderwijs te ondermijnen. Sommige kranten schrijven dan met smaak: 'Universiteiten falen bij kwaliteitsplannen.' Maar ook van deze klacht is hij niet onder de indruk. "Ik kan het niet helpen dat de boodschap soms wat schizofreen is: het gaat goed, maar het moet nog beter. We zijn nog lang niet klaar; zeker aan de begeleiding van studenten valt nog veel te doen. Maar tegelijk vind ik dat er nu het maximale gebeurt wat je van het hoger onderwijs op dit moment mag verwachten. Wie aan mijn universiteiten of hogescholen komt, krijgt het echt met mij aan de stok." Een haat-liefde-verhouding? Wat Ritzen betreft mag die haat wel weg. "Als ik met mijn Europese collega's praat, is er iets dat mij steeds weer opvalt: ik ben een van de weinige onderwijsministers die zijn universiteiten en hogescholen kan waarderen." Hij ziet dat als bewijs dat de verhoudingen elders veel slechter zijn. "Bijna al mijn collega's zijn verbitterd. Ze kunnen niks met hun universiteiten en hogescholen. Ik sprak net mijn Ierse collega, mevrouw Bhreathnach. Die was al dagen uit haar humeur: ze had het gewaagd om de presidenten van haar universiteiten gegevens over het studierendement te vragen. Dat werd botweg geweigerd. Men schermde met autonomie, en wenste zich niet te ver-

antwoorden. Maar zo kom je natuurlijk niet verder."

Kennisbruggen

"Ik zie zulke defensieve reacties op de overheid vooral als een teken dat de politiek er niet in slaagt het hoger onderwijs een perspectief te geven." Op dat punt zit het volgens Ritzen bijna overal in Europa behoorlijk vast. Hij denkt dat de Nederlandse ervaringen ook voor andere landen leerzaam kunnen zijn. Want er is hier toch meer het gevoel dat men samen dezelfde kant op werkt: naar grotere zelfstandigheid van universiteiten en hogescholen, maar wel op basis van een duidelijk 'contract' met de overheid. "Ik wil komend voorjaar een internationale conferentie met mijn collega's houden, over hoe we de universiteiten en hogescholen zo'n nieuw perspectief kunnen bieden." Heel concreet over de toekomst kan Ritzen ook voor het Nederlandse hoger onderwijs nog niet zijn. Maar in de laatste twee jaar van zijn ministerschap wil hij dat veranderen. "Het kabinet praat nu over de 'agenda 2000-plus'. Je moet dan ook iets met het idee van de kennis-infrastructuur. Net zoals er gepleit wordt voor meer bruggen, tunnels en rails, moeten er ook uitdagende plannen komen voor kennisbruggen, kennistunnels en kennisrails." En hij voegt er olijk aan toe: "...als de koningin ze maar kan openen." Het moeten dus tastbare initiatieven worden. Hoewel de acute problemen nu meer bij het basis-onderwijs en het beroepsonderwijs liggen, is hij ervan overtuigd dat er ruimte kan komen om weer fors in het hoger onderwijs te investeren. "Er is alleen weinig bereidheid om te zeggen: ach, die arme jongens van de universiteiten. Geef ze alsjeblift een miljard!" Nee, extra steun is volgens Ritzen alleen te vergaren met geloofwaardige plannen. "En er valt genoeg te doen. Een betere aansluiting op de arbeidsmarkt bijvoorbeeld, want de lange aanloopwerkloosheid van pas afgestudeerden is een zwak punt van Nederland." Hij ziet ook wel wat in een nieuw akkoord tussen universiteiten, hogescholen, studentenbonden, overheid en eventueel werkgevers. "Ja, de aanpak van 'kwaliteit en studeerbaarheid' verdient herhaling. Maar zelf zal ik zo'n akkoord niet meer sluiten. Dat is voor mijn opvolger, na 1998."

Kopij voor het Bulletin inleveren bij onderstaande contactpersonen voor het gemelde tijdstip, in de week voorafgaand aan de publicatie. Met vragen of opmerkingen kunt u daar ook terecht.

FdCW (vakgr./comm./studiever.): I. van de Leur, Fac.Bur. Kapoensstraat 2, tel. 33883473.

FdEWB (vakgr./comm./studiever.): B. Staveaux, Fac.Bur., Tongersestraat 53, tel. 3883705, voor vrijdag 12.00 uur.

FdG (vakgr./comm./studiever.): Jo Stallinga, Fac.Bur. niveau 3, kamernr. 3224, UNS50, tel. 3881817, voor woensdag 12.00 uur.

FdGW (vakgr./comm./studiever.): D. Verheyen, Fac.Bur., niveau 1, kamernr. 1236, UNS50, tel. 3881739, voor woensdag 12.00 uur.

FdR (vakgr./comm./studiever.): A. Kessen, Bur.Onderwijs, Zwingelput 4, tel. 3883003, voor vrijdag 13.30 uur.

Kennistechnologie (vakgr./comm./studiever.): M. Geelen, Fac. Bur., Tongersestraat 6, tel.: 3883389, voor woensdag 12.00 uur

Psychologie (vakgr./comm./studiever.): A. Cuijpers / W. Schipper, Bur. Psych., UNS50 PPN, tel.:3881886, voor vrijdag 12.00 uur.

Studenten (sport)ver./studentenpastoraten: C. Hollewijn, Stud.zaken, Lenculenstraat 26, tel. 3883349, voor donderdag 12.00 uur.

Instituten behorend bij een faculteit: bij bovengenoemde facultaire contactpersoon.

Berichten die niet onder een van bovenstaande categorieën vallen: Observant tel: 3883174

OPROEP!!

Geraagd: studentenleden voor het College van Beroep voor de Examens van de UM (CBE).

Het CBE behandelt beroepszaken van studenten of examinatoren. Het betreft beroepen tegen besluiten over examens en tentamens en de vaststelling van de behaalde studiepunten. De beroepszaken worden door het CBE behandeld in een kamer van 3 leden. Deze bestaat uit de voorzitter, een lid van de wetenschappelijke staf en een student-lid. Maandelijks komt het CBE bijeen voor de behandeling van beroepszaken. De tijdsbelasting voor studenten is beperkt tot één of enkele zittingen per jaar. De gevraagde inbreng bestaat uit het leveren van een bijdrage aan de behandeling van het beroep in een voorbespreking, een openbare zitting waarin de partijen worden gehoord en een nabespreking.

Benoeming van de (plaatsvervangend) student-leden geschiedt door de Universiteitsraad voor een periode van 1 kalenderjaar. Per 1-1-1997 gaan de benoemingen in. Inlichtingen kunnen worden ingewonnen bij mw L. Franken (043-3883516).

Studenten die in aanmerking willen komen als (plv.) lid worden uitgenodigd om dat schriftelijk (voor 20-11-1996) kenbaar te maken, onder opgave van naam, adres, telefoonnummer, faculteit, studiejaar en een korte motivatie.

Het adres is: College van Beroep voor de Examens, t.a.v. mr H.P. Jansen, secretaris Dienst Bestuurlijke en Juridische Zaken, Postbus 616 6200 MD MAASTRICHT.

Bij de bespreking van dit onderwerp hebben de vakcentrales er bij de werkgever op aangedrongen om het Jaarplan voor 1997 in het voorjaar van 1997 aan het GO voor te leggen.

* Flexibel Pensioen en Algemene Nabestaanden Wet
Aangezien het informatiemateriaal van het ABP over het Flexibel Pensioen (FPU) en de Algemene Nabestaanden Wet (ANW) voor vrijwel niemand begrijpelijk was, is er van werknemerszijde op aangedrongen om zowel over de FPU als over de ANW aan alle personeelsleden van de RL duidelijke informatie te verschaffen. Door de werkgever is toegezegd hieraan de nodige aandacht te zullen besteden.

ACADEMISCHE OPLEIDINGEN MAASTRICHT

AOM organiseert namens de Universiteit Maastricht managementopleidingen voor bedrijfsleven, overheid en zelfstandige ondernemers onder twee merknamen: **Academie voor Ondernemerschap** (kortdurende regionale opleidingen zoals managementforums, praktische cursussen in Maastricht en Eindhoven en in-company trainingen) en **Maastricht Academy** (landelijke postdoctorale opleidingen zoals Arbeid & Organisatiedeskundige Arbeidsdienst en Verandermanagement). Meer informatie: AOM, St. Servaasklooster 39, tel 043-3882501.

AIO VERENIGING UNIVERSITEIT MAASTRICHT

AIO en OIO vereniging. Adres Secretaris: Luc Nieland, Molec. Celbio, UNS 50. e-mail: AVRL-sec@rl.unimaas.nl.

Contactpersonen:

FdAW - Woody van Olfen, Mw, Tong 53, tel 3883880; FdCW - Liesbeth Preng, L&K, Kap 2, tel 3883278; FdEW - Jeroen Rutten, Wisk, Tong 6, tel 3883503; FdG - Patric Beisser, Med Microbio, AZM, tel 3876666; FdGW - Marianne Potting, Gew/Vrs, Uns 50, tel 3881126; FdR - Jeroen Terstegge, PubR, Bou 1-3, tel 3883235.

Activiteiten:

Elke 2e en 4e dinsdag van de maand borrelen in cafe Forum, St Pietersstraat 4 Maastricht vanaf 20.00 uur: volgende borrel op 12 november.

PERSONEELSERENIGING UNIVERSEEL

Kerstmarkt

Zaterdag 14 december wordt een reis georganiseerd naar de Kerstmarkt in Brugge. Het volledige programma van die dag wordt in de mailing van november bekend gemaakt. We vertrekken om 07.30 uur. Reserveer deze dag in uw agenda.

Algemene Ledenvergadering + borrel

Op woensdag 8 januari 1997 is de Algemene Ledenvergadering gepland. We hopen op deze vergadering zoveel mogelijk leden te kunnen begroeten. Plaats en tijdstip worden in de mailing van december bekend gemaakt.

STUDENTEN

Voor kopij: C. Hollewijn, Stud.zaken, Lenculenstraat 26, tel. 3883349, voor donderdag 12.00 uur.

DIENT STUDENTENZAKEN

Informatiebalie

Lenculenstraat 26, openingstijden: ma t/m do 11.00-12.30u en 13.00-16.00u. vr. 10.00-12.00u. De informatiebalie is telefonisch bereikbaar, tel. 043-3883354.

Bureau Inschrijvingen

Tel. spreekuur: ma t/m vr 9.00-10.00u. Adres: Lenculenstraat 26, tel: 043-3883979.

* De Fiscale Studievereniging FIRST verzoekt om adressen van alle studenten Fiscale Economie (FdEWB) en alle studenten Fiscaal Recht (FdR) van de "Fiscale Bedrijvendag".

In het kader van de Wet Persoonsregistratie kunnen personen, die hier bezwaar tegen hebben, binnen een week schriftelijk beroep aantekenen bij mw. L. van Coppenolle, hoofd dienst Studentenzaken, Postbus 616, 6200 MD Maastricht.

Studentenpsycholoog

Voor een gesprek met de studentenpsycholoog Ruud vd Berg, kun je een afspraak maken via de informatiebalie, Lenculenstr.26, tel: 3883354.

Infotheek voor Studie en beroep (ISB) voor wie?

Voor studenten HBO en WO die op zoek zijn naar een andere studie of naar keuzeblokken bij de UM of bij een zusterinstelling. Voor hen die zich aan het eind van hun studie oriënteren op: aanvullende blokken bij de UM of elders; postacademisch- of post-HBO-onderwijs; AIO/OIO informatie; een cursus. Openingstijden: ma t/m do, 11.00-16.00u en vr. 10.00-12.00u. Lokatie: Bouillonstr. 11, tel: 043-3883518.

BUITENLAND

Universiteitsfonds Limburg/SWOL

Eerstvolgende sluitingsdatum voor het indienen van subsidieverzoeken is: 20 november 1996.

De volgende activiteiten kunnen voor subsidie in aanmerking komen:

1. Collectieve activiteiten van en voor medewerkers van de UM met een internationaal wetenschappelijk karakter.
2. Individuele activiteiten van en voor studenten en aio's van de UM met een internationaal wetenschappelijk karakter.
3. Studentenactiviteiten aan de UM met een internationale component.

GEORGANISEERD OVERLEG

Kort verslag bijeenkomst, d.d. 03-07-96

* Koopkrachtverheveling

De voornemens t.a.v. de koopkrachtverheveling zullen niet eerder worden geëffectueerd dan in de begroting 1998.

* Decentralisatie wachtgelden

De voorgenomen decentralisatie van de wachtgelden met ingang van 1 januari 1997 zal vooralsnog geen doorgang vinden. Dit mede in verband met de per 1 januari 1998 aangekondigde overgang van het overheidspersoneel naar de werknemers verzekering.

* Terughoudend aanstellingsbeleid

De door het College van Bestuur eerder afgekondigde richtlijnen m.b.t. een terughoudend aanstellingsbeleid voor vaste aanstellingen zijn bij brief van 13 juni 1996 met onmiddellijke ingang ingetrokken.

* Reorganisaties

De reorganisatie FdGW is per 1 juli 1996 afgerond. In deze bijeenkomst van het GO is de concept-eindrapportage van deze reorganisatie besproken. De kanttekeningen die hierbij door werknemerszijde zijn gemaakt zullen in de definitieve eindrapportage worden verwerkt. Bij deze bespreking zijn door de vakcentrales ook enige vragen gesteld naar aanleiding van de reactie van de Medezeggenschapscommissie FdGW. Toegezegd is dat de werkgever in een later stadium op de gestelde vragen zal reageren.

Overigens hebben de centrales van overheidspersoneel een positief advies uitgebracht over de concept-eindrapportage reorganisatie FdGW.

* Werkconferentie werknemersdelegatie in het GO

Op 5 en 6 juni 1996 heeft de werknemersdelegatie in het GO een Werkconferentie gehouden. Doel hiervan was om een beleidsnotitie op te stellen over het in de toekomst door de vier in het GO vertegenwoordigde vakcentrales gezamenlijk te voeren beleid m.b.t. de rechtspositie van het personeel bij de RL. De definitieve versie van deze beleidsnotitie zal, naar verwachting, medio september 1996 aan alle personeelsleden van de RL worden gepresenteerd. Van een en ander zal via Maasnet (MUIS) en Observant tijdig mededeling worden gedaan.

* **Wetsvoorstel "Modernisering Universitaire Bestuursstructuur"**
Afgesproken is dat zodra het Wetsvoorstel door de 2e en 1e Kamer der Staten Generaal is aangenomen in het GO open overleg zal plaatsvinden over het te kiezen stelsel voor medezeggenschap (Medezeggenschapsraad, dan wel Ondernemingsraad).

* Evaluatie Mobiliteitsbureau FdGW

Door de vakcentrales is er, n.a.v. deze evaluatie (die overigens met waardering is ontvangen), bij de werkgever op aangedrongen om voorstellen te ontwikkelen voor het instellen van een universitair Mobiliteitsbureau. Van werkgeverszijde is toegezegd alles in het werk te zullen stellen om voorstellen m.b.t. dit onderwerp in de bijeenkomst van het GO van 18 september 1996 te kunnen behandelen.

* Aanbesteding nieuwe projecten A&O fonds; speerpunten, wachtreductie en mobiliteitsbevordering

De centrales van overheidspersoneel hebben ingestemd met het voorstel van de werkgever om in het kader van de gelden die vanuit het A&O fonds beschikbaar worden gesteld ten behoeve van het Intern Herplaatsingsbureau.

* Jaarplan Arbo en Milieu 1996, Binnenstad en Randwijk

Na de toezegging van de werkgever dat in het Jaarverslag over 1996 aangegeven zal worden welke zaken in 1996 niet zijn gerealiseerd en op welke wijze deze in 1997 zullen worden opgepakt, heeft de werknemersdelegatie ingestemd met het "Jaarplan Arbo en Milieu 1996, Binnenstad en Randwijk".

Nieuwe secretaris CvB en directeur Algemene Diensten

Het College van Bestuur heeft mr. J.M.A.M. Gerards benoemd als secretaris van het CvB en ir. H.E. Fekkers als directeur Algemene Diensten. Beide benoemingen gaan in per 1 november 1996. Mr. J.M.A.M. Gerards combineert deze functie met die van diensthoofd BJZ. Ir. H.E. Fekkers blijft tevens directeur van de RLM Holding B.V. en is verantwoordelijk voor het project Wonen boven Winkels Maastricht en een aantal taken die liggen op het raakvlak tussen de UM en de samenleving. Hij zal terugtreden als hoofd van de dienst ISIS.

Afscheidscollege prof. A. Beek RA

Op 8 november (om 16.30 uur) houdt prof. Beek, hoogleraar Administratieve Organisatie in de FdEWB, zijn afscheidsrede "Zei mijn moeder altijd... Beter kleine baas dan grote knecht: over het besturen van professionele organisaties". De rede wordt gehouden in de collegezaal. Tevens vindt die middag een afscheidssymposium plaats in de aula.

Medische samenwerking in Euregio

In het kader van het vierde lustrum van de UM vindt op 14 november (in de aula) het congres 'The Medical Euregio Progress. Social and cultural diversity of the Euregio medical partners. How to bridge the gap?' plaats. Tijdens het congres wordt onderzoek besproken van de universiteiten van Aken, Diepenbeek (Hasselt), Luik en Maastricht (verenigd in ALMA) naar de mogelijkheden voor samenwerking tussen de academische ziekenhuizen in de Euregio. Organisatie: prof. Janknegt.

Kwaliteit in de gezondheidszorg

De vakgroep Gezondheidsrecht organiseert op 14 november (in de UNS 50) het congres 'Kwaliteit in de gezondheidszorg'. Het congres is opgezet rond drie thema's: patiëntgerichtheid, doeltreffendheid en doelmatigheid. Dit zijn drie van de vier begrippen waarmee de wetgever de Kwaliteitswet operationaliseert.

Seminar Studenten & Ondernemerschap 26 november 1996

Op 26 november a.s. organiseert het Bureau Kennistransfer van de Universiteit Maastricht samen met de Hogeschool Limburg een seminar over ondernemerschap en internationale (Euregio) aspecten daarvan. Aan dit seminar nemen studenten deel van de Hochschule Aachen, de Katholieke Hogeschool Limburg (Diepenbeek) de Hogeschool Limburg en de Universiteit Maastricht. Middels lezingen, het uitwerken van case-studies en het uitwisselen en bespreken van elkaars ideeën zal getracht worden inzicht te verkrijgen in de problematiek die samengaat met het ondernemen in de Euregio. Van elke instelling kunnen circa 9 studenten deelnemen. Indien je aan dit seminar wil deelnemen, kun je je hiervoor schriftelijk of per e-mail opgeven bij René Vleugels van het Bureau Kennistransfer. Ook als je meer informatie wenst, kun je met bovengenoemde contact opnemen (tel 3883122). De indieningstermijn sluit op 15 november a.s.

- 06-11 ELECTRA Seminar, Aken, 10.30, Industrie und Handelskammer zu Aachen, Theaterstrasse 6-10, 52062 Aachen, info: H. Spronck tlf. 2526
- 08-11 Afscheidssymposium prof. A. Beek RA getiteld: "Geloof, Hoop en Liefde of het leiding geven aan jonge professionals". Aanvang 13.30 uur, Collegezaal Ts 53. Info: 043-3883705. Afscheidsrede prof. A. Beek RA: "Zei mijn moeder altijd.... Beter kleine baas dan grote knecht: over het besturen van professionele organisaties". Aanvang: 16.30 uur,

- 13-11 Collegezaal Ts 53
Lezing: prof.dr. C.A.L. Hoogduin: onderwerp: "De moderne inzichten in diagnostiek en behandeling van de conversiestoornis"; Posjet PMS Vijverdal, 16.30 uur. Info: 043-3875440
- 14-11 Lustrumcongres: "The Medical Euregio Progress, 14.30 uur, Aula Ts 53. Info: prof.dr. R. Janknegt, tel. 3877258
- 14-11 Lustrumcongres: "Kwaliteit" in de gezondheidszorg, 09.30 uur, Blauwe, rode, groene zaal UNS 50. Info: mw. L. Erven tsl. 1714 (ma + di)
- 15-11 Fourth Triptych Symposium in Psychiatry, Mecc, aanvang 09.00 uur. Info: 043-3887440
- 15-11 Inauguratie prof.dr. G. Hornstra: "Veturen: essentieel van de wieg tot het graf". Aanvang: 16.00 uur, Aula Ts 53
- 20-11 CARIM Lecture 1996; 12.00 - 16.00

- uur postersessie, nivo 4, azM. 16.00 uur lezing prof. W. Schaper: "Cardiac Angiogenesis and Vasculogenesis. An integrated view of Structure and Mechanisms". Blauwe zaal UNS 50. Info secretariaat CARIM tsl. 1647
- 20-11/22-11 Lustrumconferentie: "Placing the Student at the Centre". Info: M. Wassenberg tsl. 3158/3082
- 22-11 Inauguratie prof.dr. C.P.M. van der Vleuten: Beyond Intuition. Aanvang: 16.00 uur, Aula Ts 53
- 27-11 Lezing: dr. M. Maes: "De immunologische pathofysiologie van depressie"; Posjet PMS Vijverdal, 16.30 uur. Info: 043-3875440
- 28-11 Promotie drs. G. Bruin, 14.00 uur, Aula Ts 53
- 29-11 Promotie drs. R.P.A.M. Smeets, 12.00 uur, Aula Ts 53
- 29-11 Promotie drs. M.A. Janssen, 14.00

Meer info over de criteria en de aanvraagformulieren is te verkrijgen bij: Ina Engelen, e-mail: i.engelen@sz.rulimburg.nl, tel. 388321 (tussen 8-12u).

Navo-beurzen

De beurzen van de Navo bieden afgestudeerden de mogelijkheid van studie of onderzoek in een der andere lidstaten van de Navo. De beurzen zijn bestemd voor onderzoek op het gebied van de sociale wetenschappen, industriële betrekkingen en personeelsbeleid, internationaal recht, politieke wetenschappen, internationale betrekkingen en Europese of streekstudies. Aandachtsgebieden zijn momenteel: ontwapeningstechnologieën, milieu, geavanceerde technologie en menselijke hulpbronnen ('human resources').

Sluitingsdatum: 31 december 1996.
Informatie en aanvraagformulieren zijn te verkrijgen bij: Ina Engelen, e-mail: i.engelen@sz.rulimburg.nl, tel. 388321 (tussen 8-12u).

VSB Beurzen 1997/98

De VSB Beurs stelt studenten in staat om na afronding van de opleiding aan een Nederlandse universiteit of hogeschool een studie in het buitenland te doen of onderzoek te doen waarmee zij hun kennis kunnen verbreden of verdiepen. De aanvullende studie moet minimaal drie maanden en mag maximaal 24 aaneengesloten maanden duren en moet binnen die periode af te ronden zijn. De beurs is niet bestemd voor stages.

De VSB Beurs bedraagt -afhankelijk van de begroting van de aanvrager- f6.000,-, f9.000,- of f12.000,- en bestaat voor de helft uit een schenking en voor de andere helft uit een renteloze lening. Sluitingsdatum voor het indienen van aanvragen is: 1 maart 1997. Info en aanvraagformulieren zijn te verkrijgen bij: Ina Engelen, (e-mail: i.engelen@sz.rulimburg.nl, tel. 388321 (tussen 8-12u)).

Let op

Wegens omstandigheden vervalt op vrijdag 15 november het spreekuur.

Openingstijden

Afspraken kunnen worden gemaakt voor di. t/m do. tussen 11-12u (bij Ina Engelen, tel. 388321); daarnaast kan men op vr. tussen 10-11.30u zonder afspraak binnenlopen. Het informatiemateriaal is ter inzage beschikbaar op: ma. t/m do. tussen 11-16u en op vr. tussen 10-12u. Locatie: Infotheek voor Studie en Beroep, Bouillonstr.11, k.0.219.

STUDENTENVERENIGINGEN -ORGANISATIES

Dankdag

13 nov. willen we met elkaar God danken voor Zijn hulp bij onze studie en ons werk. Je bent van harte welkom om deze dienst mee te maken. Om 18.30u. willen we gezellig samen eten. De dienst begint om 20.00 uur in cafe Aux Quatre Bras, Bergerstr. 51. Info en opgave voor het eten: Judit (3622569) of Gerard (3630120).

CSV ICHTHUS

Ichthus is een christelijke studentenvereniging. Wij willen een open groep zijn: iedereen is welkom.
- 21 nov: 18.00u. mensa, Boschstr. 97, opgave Mirjam 3613063.

Integrand Maastricht

Zit je in de laatste fase van je studie? Schrijf je dan kosteloos in bij Integrand voor een werkopdracht, voor ALLE studierichtingen. Je kunt bij ons terecht voor stages bij Procter & Gamble, Shell en Mees Pierson. Ook zijn we op zoek naar nieuwe bestuursleden. Wil je je vrije tijd een jaartje nuttig besteden? Kom dan naar de infoborrel, 5 nov. om 21.00u. Info: Integrand, Oude Tweekbergenpoort 2. Tel: 043-3883397. Open op werkdagen, 9.00-12.30u en 13.30-17.00u.

KoKo

- 8 nov: Planet Hollywood Party! Georganiseerd door damesdispuut Candor.
- 12 nov: Laat je toekomst voorspellen op de KoKo-kroeg Georganiseerd door de Culturele Commissie.
- 13 nov: Casino feest van de CieAIE. Waag een gokje en blijf hangen voor een spetterend feest in de kroeg.
- 14 nov: Tap-cursus door een vakkundige instructeur; beoordeeld door een jury. Georganiseerd door de CTB.

NSEM

NSEM is de studentenvakbond van Maastricht en komt op voor de belangen van de student. Zo zal NSEM vanaf 6 nov. een studentensteunpunt starten, waar studenten terecht kunnen met vragen, problemen en klachten omtrent studiefinanciering, huisvesting, onderwijs wetgeving, OV-kaart e.d. Studenten kunnen vanaf die datum iedere woensdag tussen 13.00 en 18.00 met hun vragen terecht op NSEM-kamer(Oude Tweekbergenpoort 2. NSEM heeft studentenvertegenwoordigers in de Faculteitsraden en de Universiteitsraad. Tevens zijn wij lid van de Landelijke Studenten Vakbond(LSVb). Interesse om bij NSEM actief te worden of wil je meer info over NSEM, bel dan 388314 of kom langs.

SIB-Maastricht

Studenten- en Jongerenver. voor Intern. Betrekkingen. Wij zijn verhuisd, dus nog beter bereikbaar!
Oude Tweekbergenpoort 2, K.0.002, Tel. 043-3883500.
Spreekuur: di. 19.30-20.30u., do. 12.00-13.30u.
Borreltijd: eerste en derde do. v/d maand Café van Sloun vanaf 22.00u.
Kijk uit naar het jaarthema: Oost Europa!
Congressen 6 dec. Maastricht en 7 dec. Eindhoven!

Studentenpastoraat

Dr. E. de Jong, pr. Studentenpastor. Tel. 3252045. Spreekuur: Wo.-morgen, 10.00-12.00 of na afspraak.
- 22 nov. 's avonds, 24 nov. 's middags: Bezinningsweekend, i.s.m. katholieke studentenverenigingen van Utrecht en Nijmegen bij de zusters van de Voorzienigheid in Heer (Maastricht).

Tafelstraat 13

- 11 nov: 17.00u. Informatie over Abdijweekend Echt (6-8 dec.)
- 12 nov: 18.00u. Koorrepitie; 20.00u. Filosofiegroep; Toneelrepitie.
- 13 nov: 16.30u. Mediatiegroep; 20.00u. Encountergroep.
- 14 nov: 17.00u. Vespermeditatie (St.Janskerk); 18.00 u. Tafelen samen (koken en) eten,(opgeven voor 12.30); 20.00u. Droomgroep.
Behoeft een gesprek? Kom eens langs of maak een afspraak. tel. 3215651.

CWSv.ORAKEL

* De orakelkamer is geopend van maandag t/m donderdag van 13.00-14.00 uur.
Je kunt er altijd terecht met vragen en/of opmerkingen of gewoon voor en gezellig kopje thee/koffie.
De bestuursvergaderingen zijn in principe openbaar en worden aangekondigd op het Orakel-prikbord in de Kapoenstraat. Je kunt altijd een vergadering bijwonen.
* Orakel op INTERNET. Bezoek onze home page. Je kunt ons vinden op <http://www.RuLimburg.nl/~orakel>.

ORAKEL HEEFT EEN NIEUW BESTUUR:

voorzitter, Maaïke van der Meulen
secretaris, Ragna Zeiss
penningmeester, Milèn van Boldrik
commissaris interne betrekkingen, Suzanne Noteborn
algemeen bestuurslid, Derk Looibach
Het oude bestuur wenst deze nieuwe groep ontzettend veel succes.

* 12 november France soir avec du vin, du pain et le lendemain du chagrin.
Kortom dronken worden met een Franse slag in de Spiegelzaal.
* 13 november een lezing van de CuCo door iemand van de Jan van Eyck academie of avantgarde en massacultuur. In de Spiegelzaal aanvang: 20.00 uur.
* 19 november lezing van de CuCo over de mythe van Narcissus. Hou jij ook zo van jezelf kom dan luisteren naar de doorwerking van deze mythe in de psychologie. Om 20.00 uur in de Spiegelzaal

EFM

EFM Algemeen

De Economische Faculteitsvereniging Maastricht (EFM) is een faculteitsvereniging met als doel het behartigen van de belangen van de studenten Economie, Econometrie, Fiscale Economie en Internationale Bedrijfskunde in de ruimste zin des woords. Bij de receptie T553 staat een groene briefbus met de opdruk 'EFM'. Deze kan gebruikt worden voor het deponeren van inschrijfformulieren e.d. bestemd voor EFM(Alfa, Argyris, Imperator, MMA, COMAX, SIGMA, Aequilibrium, Vectum, Studietoelagen EFM, Eloquent, en het Hoofdbestuur)

EFM-displays

Voor informatie over EFM-activiteiten zie de EFM-display op de Abtstraat 4. Deze display staat boordevol informatie over: lezingen, bedrijfsbezoeken, workshops en andere activiteiten van EFM en al haar aangesloten verenigingen. Verder liggen er inschrijfformulieren voor allerhande business courses en brochures over loopbaanperspectieven bij diverse bedrijven.

Business Challenge

De Business Challenge is terug!! Wij zoeken enthousiaste mensen om deze ondernemingsplancompetitie voor Maastricht te organiseren. Ben jij creatief, een harde werker en analytisch aangelegd dan kan je solliciteren voor de volgende functies: vice-voorzitter, penningmeester, secretaris, bestuurslid PR. Geïnteresseerden kunnen informatie opvragen bij het EFM-hoofdbestuur Abtstraat 4, kamer 1.004 tijdens kantooruren of kunnen het volgende nummer bellen: 043-3883940. Sollicitanten kunnen een brief met motivatie en C.V. sturen naar EFM Hoofdbestuur t.n.v. Business Challenge (Steve Hustinx), Postbus 616, 6200 MD, Maastricht.

EFM Stichting Studietoelagen Cuba

Indonesië, China, Colombia, Cuba.....bekijk de wereld eens van de andere kant! EFM Stichting Studietoelagen organiseert een jaarlijks studieproject naar een land dat investeringsmogelijkheden biedt voor het Nederlandse bedrijfsleven. Interesse? Solliciteer naar een functie in het opstartbestuur voor het nieuwe studieproject! Stuur je brief met cv naar EFM Stichting Studietoelagen, Postbus 690, 6200 AR Maastricht. Voor meer informatie kun je langskomen op Abtstraat 4, kamer 1.006 of bellen op tel.nr. 3883931.

Kantooruren Hoofdbestuur

maandag - vrijdag van 10.00 tot 12.00 uur

Consumentengids

Ook dit jaar is de consumentengids, de ideale hulp bij het kiezen van je keuzevakken, weer verkrijgbaar. Vanaf vrijdag 1 november te koop bij het reductiebureau en de week daarna ook van 11.30-13.30 in de hal van de Economische Faculteit, TS 53. Prijs: HFL3,50.

EFM-AGENDA

Comax

14 nov in house dag Price Waterhouse

5, 13, 25nov: Autumn course Coopers & Lybrand

26 nov: lezing KNBT

Aequilibrium

13 nov: workshop BMB

SBBG

Rectificatie m.b.t. bericht Bezoek aan BDO-camps Obers
In tegenstelling tot eerder bericht de volgende wijziging:
In het kader van 4.2W is er op 20 nov.a.s. (i.p.v. 6 nov.) om 10.00 u een lezing in de Duitse Poort 13 over de organisatie en de eisen die aan BB-ers gesteld worden wanneer ze naar een baan als adviseur solliciteren. Voor nadere informatie Isabel van Beckum (043-3617848).

G.V.O-TRIANO Onderwijs cyclus

G.V.O-Triano organiseert binnenkort een z.g.n onderwijs cyclus, waar verspreid over twee avonden informatie wordt gegeven over het schrijven van een jaarwerkstuk en de praktische dingen rondom een stage. Er is gekozen voor Maandag 25 November (jaarwerkstuk) en Dinsdag 3 december (stage). Beide avonden zullen rond 19.30 aanvangen en vinden plaats in de groene zaal. Voor meer informatie zie de flijers in de postvakjes.

VBGGK organiseert lezingencyclus **persoonlijkheidsstoornissen**. Sprekers zijn o.a. Laura Dreesen (inleiding in persoonlijkheidsstoornissen) en Arnout Arntz (behandelingsmogelijkheden). Voor de precieze

data zie **mededelingenbord VBGGK**. (Tegenover postvakjes GW.) Entree: leden VBGGK gratis, niet-leden f2,50. Meer info: Sandra Beuving 043614920.

HOVO

UM cursussen voor 50+ers, zonder toelatingseisen en zonder examenplicht; informatie en aanmelding bij coördinator HOVO-UM, tel: 3883550/3885131.

- 11 nov: 13.15-15.30u onderwijsgroep "Evolutionair denken" door dr.W. Callebaut, K.0064, Tongersestr.53.
- 12 nov: 9.00-11.00u aanschuifcollege "Pierre Abélard en de twaalfde eeuw" door prof.dr. L.M. de Rijk
- 12 nov: 10.30-13.00u onderwijsgroep "Me, Myself and I:(De)constructie van het subject", dr. L. Wesseling.
- 12 nov: 14.00-16.00u onderwijsgroep "Het realisme-debat in de kunsten van de 19de eeuw", door dr. G Verstraete en dr. s. Koenis.
- 13 nov: 13.15-15.30u onderwijsgroep "Het Goede Leven", door prof. -dr. L.M. de Rijk
- 13 nov: 15.00-17.30u werkgroep "Limburgse Rechtsgeschiedenis", prof. mr. A. Gehlen en dr. A. Berkvens.

STUDIUM GENERALE

STERRENKUNDE

Als afsluiting van de lezingencyclus Sterrenkunde wordt er een excursie georganiseerd naar het Europlanarium in Genk.
7 nov, 19.15u. Vertrek vanaf de Nieuwenhof, Zwingelput 4, Maastrecht. Kosten busvervoer en toegang: studenten f7,50/overigen f15,00 (reserveren via 043/3883541).

HET RAADSEL WETENSCHAP

De Oerknal: het zekere voor het onzekere. Lezing door prof. dr. V. Icke, bijz. hoogleraar sterrenkunde Un. van Amsterdam. Het oerknalmodel blijkt niet dood, integendeel: het model klopt op tal van punten beter dan we hadden durven dromen. Desondanks blijven er nog veel vragen onbeantwoord. Icke spreekt over de raadsels, die nog niet zijn opgelost.

12 nov, 20.00u, Collegezaal Nieuwenhof, Zwingelput 4.

VOOR HET VOETLICHT: K. SCHIPPERS

K. Schippers ontving dit jaar de P.C. Hooftprijs voor zijn verhalen en beschouwingen. Zijn belangrijkste thema is de verwondering van het kijken. De blik op de werkelijkheid en de vertekeningen die daarbij optreden zijn terugkerende thema's. Jack Post, docent filmkunde aan deze instelling, leidt het gesprek.

13 nov, 20.00u, Kumulustheater, Herbenusstr.89. Toegang: studenten f5,00/overigen 10,00 (reserveren via de Uitbalie: 3505555).

KWALITEIT IN DE GEZONDHEIDZORG

Congres met o.a.: mw. dr. E. Borst-Eilers, min. van VWS/prof. dr. A. Dunning, em. hoogleraar cardiologie, Un. van Amsterdam/drs. F. Werner, Ac. Ziekenhuis St. Radboud, Nijmegen. Aan de hand van de criteria patintgerichtheid en doeltreffendheid wordt gecongresseerd over de kwaliteit in de gezondheidszorg. Het congres is gratis voor iedereen toegankelijk. Inlichtingen (ma. en di.): (043)3881714 of 3883121.

14 nov, 10.30-17.00u, Blauwe zaal, Univ.singel 50.

WETENSCHAPSWINKEL

De Wetenschapswinkel bemiddelt bij het vinden van student-onderzoekers of afgestudeerden zonder betaald werk voor onderzoeksvragen van niet-commerciële maatschappelijke organisaties.

De volgende onderzoeksvragen staan open:

- Gebruik van gezondheidszorgvoorzieningen door gehandicapte allochtonen (Gez.wet./) Betaling mogelijk.
  - Analyse werkgelegenheidsprognoses t.a.v. een grensoverschrijdend industrieterrein (Alg.Economie).
  - Tevredenheidsonderzoek bij gebruikers van een kinderopvangorganisatie (FdEW, blok Marktonderzoek I).
  - Ondersteuning bij het opstellen van een (financieel) beleidsplan voor een rechtswinkel (Economie/Fin.).
  - Deelonderzoek naar mediagedrag en leefstijl van studenten (CWS, GVO).
  - Vergelijking primaire en secundaire arbeidskosten-/voorwaarden bij Pensioenfondsen (Alg. Econ.).
- Info: Wetenschapswinkel, Looiersgr. 14, tel. 3883120.

SPORT

ALMA wintersportkamp

In het kader vd samenwerking tussen de ALMA universiteiten wordt een wintersportkamp georganiseerd in Champéry/Zwitserland, waaraan UM-studenten kunnen deelnemen. Periode: 24 jan. t/m 1 febr.97. met o.a. skiën, langlaufen, snow-boarden, big foot etc. Wat bieden we: Heen- en terugreis met de bus, skicursus, logies in kamers van 2-4-6-8 personen, volledig pension (zelf koken), plaatselijke belasting, organisatie en begeleiding en ski-pas. Kosten: f750,-. Info-avond: ma. 9 dec. om 21.30u. sporthal Randwijck. Voor meer info zie de speciale folder bij LV&S.

Basketballers opgelet!

Wo. 6 nov. organiseert LV&S een mixed basketbaltoernooi olv Paul Bonfrère in sporthal Randwijck. Je kunt je individueel of met een team opgeven. Sportkaarthouders gratis, anderen betalen f3,-.

BOMMARATHON! BOMMARATHON! BOMMARATHON!

Het gezamenlijk activiteitenoverleg van GW organiseert ism LV&S op di. 12 nov. een BOMMARATHON in sporthal Randwijck van 18.00-21.00u. Drie uur aerobics, body workouts en body sculpture. Workouts van: Jola Willems, Wim Piels en Vincent Pot. Muziek wordt verzorgd door een D.J. Entree is f5,- en de opbrengst gaat naar de Stichting voor Vluchtelingen-Studenten UAF. Voorverkoop tijdens de openingstijden van de balie buro LV&S of ter plaatse, zaal open vanaf 17.30u.

Geen lessen

Ivm de BOMMARATHON op di. 12 nov. vervallen de reguliere lessen vanaf 17.30-21.00 u. in sporthal Randwijck.

Golfcursus

Wo. 20 nov. start een nieuwe cursus golf voor zowel beginners als gevorderden olv R. Kok in sporthal Randwijck. Tijd: 14.45-15.45 u. Cursusduur: 7 lessen. Kosten: f50,-. Sportkaart verplicht.

Nachtsquash-toernooi Banalitas

Do. 21 nov. organiseert Banalitas het 7e Nachtsquash-toernooi in Squashcentrum Erik vd Pluijm, Brusselsestraat 74A. Aanvang: 23.00 u. Kosten: f50,- per team van 4 personen (incl. rackets en squashballetjes). Meer info bij Dennis Meesters tel 3252140. Inschrijven kan oa bij buro LV&S.

Tennistoernooi indoor

Za. 23 nov. organiseert LV&S een indoor herfst tennistoernooi voor UM-studenten en medewerkers in Tenniscentrum de Dousberg. Categorieën: DD, HD, GD. Aanvang: 18.15 u., einde ca. 23.00 u. Kosten: f5,- sportk.houders, anderen f10,-. Info en inschrijven bij LV&S.

Cultuurwetenschappen

Voor kopij: I. van de Leur, Fac.Bur.
Kapoenstraat 2,
tel. 33883473.

Openingstijden onderwijsbalie:

maandag: 15.15-15.45 uur;

dinsdag: 10.45-11.15 uur;

donderdag: 13.00-13.30 uur.

*Deze openingstijden gelden t/m 31 december 1996. Vanaf januari 1997 zullen de openingstijden wijzigen. Hierover zal tijdig informatie verschijnen op de publicatieborden en in dit bulletin.

*De onderwijsbalie is gesloten van 25 t/m 29 november 1996 (rooster-

vrij). Afhalen van materiaal voor blokperiode 3 kan in de week van 18 t/m 22 november (verruimde openingstijden).

N.B.: Voor het ophalen en inleveren van het take-home tentamen Filosofie II, 2.2 is de onderwijsbalie geopend resp. op maandag 25 november van 15.15-15.45 uur en op woensdag 27 november van 15.15.-15.45 uur.

Bureau Onderwijs is in de periode van 23 december 1996 t/m 03 januari 1997 niet bereikbaar in verband met de kerstvakantie.

Inzage toetsen jaar 1 en 2, blokperiode 1

Indien je een kopie van je toets wilt ontvangen t.b.v. inzage kun je je hiervoor inschrijven bij de onderwijsbalie. Een kopie van je toets ontvang je z.s.m. via je postvakje.

Inschrijven kan **t/m maandag 18 november**. Vrijdag 22 november worden de resultaten **vastgesteld door de Examencommissie en zijn daarmee definitief**.

Tracé-keuze jaar 2

Studenten die vanaf blokperiode 4 tracé V, **Visuele Cultuur** gaan volgen dienen dit kenbaar te maken middels het inschrijfformulier dat is uitgereikt tijdens de voorlichting op 30 oktober. Mocht je niet (meer) in het bezit zijn van dit formulier dan kun je er een afhalen bij de onderwijsbalie.

Het formulier dient uiterlijk vrijdag 22 november te zijn ingeleverd bij Bureau Onderwijs.

Keuzevakken 2e semester 1996/1997

Vanaf maandag 04 november treffen alle einddoctoraal studenten een inschrijfformulier waarmee zij zich kunnen inschrijven voor de keuzevakken van het 2e semester.

Het formulier dient uiterlijk vrijdag 22 november te zijn ingeleverd bij Bureau Onderwijs.

Mocht je onverhoopt geen formulier hebben ontvangen haal er dan een af bij de onderwijsbalie.

Postvakken

Aan alle nieuwe 1e jaars studenten is een postvak toegewezen. Het nummer van je postvak tref je aan achter je naam op de lijst bij de postvakken in de hal bij de onderwijsbalie.

Het postvak is toegewezen aan alle studenten die hebben voldaan aan de inschrijverplichtingen.

Indien je je naam niet op de lijst aantreft meldt dit dan bij de onderwijsbalie.

Inschrijven herhalen/herkansen jaar 1/2

Indien je nog 1e of 2e jaars blokken en/of practica moet behalen maar je volgt in betreffend jaar geen regulier onderwijs dan dien je je voor het herhalen/herkansen in te schrijven bij de onderwijsbalie middels het daartoe bestemde formulier. Raadpleeg ook de Wegwijzer, pagina 6 en verder.

De inschrijftermijn voor blokperiode 4 sluit maandag 06 januari 1997.

Roostervoorkeur

Verzoeken tot roostervoorkeur voor blokperiode 4 dienen **maandag 06 januari** binnen te zijn bij - afhankelijk van de reden van het verzoek - studie-adviseur of Bureau Onderwijs. Raadpleeg ook de Wegwijzer, pagina 8.

Computerruimte CWS

De computerruimte is geopend als volgt: maandag, woensdag en vrijdag van 09.00-17.00 uur; **dinsdag en donderdag van 09.00-21.45 uur.**

De computerruimte van CWS is vanwege het computerpracticum voor 1e jaars gesloten op **vrijdag 15 november 1996 van 09.00 - 17.00 uur.**

Op de **woensdagen 13 november en 18 december 1996** is de computerruimte in verband met een cursus gesloten **van 10.30-13.00 uur.**

Mededelingen van de Examencommissie

De secretaris van de examencommissie is mevrouw Resi Peters. Het wekelijks spreekuur is op woensdagen van 09.00-10.00 uur kamer 0029. Zij is telefonisch bereikbaar via telefoonnummer 043 - 388 3487 op maandag, woensdag en donderdag.

Studie-adviseur

De studie-adviseur van CWS is Thijs Hoex. Het wekelijks spreekuur is op woensdagen van 09.30 - 10.30 uur, kamer 0038. Afspraken voor gesprekken buiten het spreekuur kun je maken via de telefoonnummers 388 3616/3486.

Het wekelijks spreekuur van de studie-adviseur vervalt op woensdag 13 november 1996.

Economische wetenschappen en bedrijfskunde

Voor kopij: B. Staveaux, Fac.Bur.,
Tongersestraat 53, tel. 3883705, voor
vrijdag 12.00 uur.

Extra gelegenheid voor het schrijven van de basisscripties BE/AE/IM/IB

Voor diegenen, die door de invoering van het nieuwe basisscriptiereglement 1996/1997 vertraging zouden oplopen in hun afstuderen (d.w.z. zij die normaliter voor 1 juli 1997 zouden afstuderen) kunnen gebruik maken van een extra aangeboden scriptieronde. Zij kunnen zich tussen 18 november 10.00 uur en 29 november 12.00 uur (op de tussenliggende dagen telkens tussen 10.00 en 12.00 uur en tussen 14.00 en 15.00 uur en met uitzondering van donderdag 21 en 28 november) melden bij Mw. M. van Zutphen, kamer 2.075. Zij moeten een eigen schriftelijke verklaring overhandigen, waarin zij aangeven hoe en wanneer zij de komende maanden hun studie willen voltooien. Er zal een beperkt aantal onderwerpen worden aangeboden.

Spreekuur examencommissie FdEWB

Het spreekuur van de examencommissie FdEWB op dinsdag 12 november 1996 komt te vervallen.

Afwezigheid verroosteraar

In de week van 11 t/m 15 november 1996 is de verroosteraar FdEWB afwezig. Tijdens deze week zijn de spreekuren alleen op maandag, woensdag en vrijdag van 10.30-11.00 uur.

Absence schedule-planner

From november 11 till november 15 the schedule-planner will be absent. During this period the open-office-hours will be on monday, wednesday and friday from 10.30-11.00 hrs.

International Business Studies

International Business Students that want to plan an **internship abroad** should contact the IB internship coordinator Ir. Peter Bollen (Room 3.052b, tel. 3715).

IB Students that want to write their **doctoral thesis** should contact the thesis coordinator Dr. Bert Sadowski (Room 3.050b, tel 3776).

Studying abroad program

There are still places available for studying abroad in the second semester of 96/97. Amongst others for Barcelona, Bristol, Trier, Regensburg, Louvain-la-neuve, Namur, Bergamo and Zaragoza. The deadline for application for studying at ICU in Tokyo, Japan during academic year 97/98 is 22 October. More information in room 3030 during open office hours:

Mon, Tues, Thurs, and Fri 10.30 - 11.00 hrs.

Wednesday 14.00 - 16.00 hrs.

Aan alle 2ejaars BE, FE en IM-studenten

De tijden voor de colleges van Berichtgeving (1502) zijn gewijzigd van 13.30-14.30 in 09.45-10.45 uur. De locaties zoals vermeld op het rooster blijven hetzelfde.

To all second year BE, FE and IM-students

The time for the lectures of Accounting (1502) has changed from 13.30-14.30 h. into 09.45-10.45 hours. De locations as mentioned on the schedules remain the same.

20 november Clinique Maastricht
VOORVERKOOP: CLINIQUE EN MUSIC PLUS IN MAASTRICHT. AANVANG CONCERT: 22.00 UUR. KAARTEN: F 15,-.

hallo
hello venray
young

Small Places
Big Music
Marlboro
FLASHBACKS

Gezondheidswetenschappen

Voor kopij: D. Verheyen, Fac.Bur., niveau 1, kamernr. 1236, UNS50, tel. 3881739, voor woensdag 12.00 uur.

Stageplaats student Gezondheidswetenschappen

Op korte termijn is er een stageplaats beschikbaar in het kader van een epidemiologisch onderzoek naar High Density Lipoprotein (HDL) bij gezonde personen met een verhoogd risico op hart- en vaatziekten (duur stage-onderzoek: ca. 6 maanden). Gezocht wordt een student met voldoende humaan-biologische kennis (bij voorkeur afstudeerrichting BGK). Gezien de aard van het onderzoek is voldoende kennis van en affiniteit met de epidemiologische onderzoeksmethodologie eveneens een vereiste. Bij het onderzoek zijn o.a. de vakgroepen Huisartsgeneeskunde, Interne Geneeskunde en Epidemiologie betrokken. Nadere informatie: Martien van Dongen (Epidemiologie, 043-3882364), Onno van Schayck (Huisartsgeneeskunde, 043-3882323).

Stageplaats student Gezondheidswetenschappen

In het kader van een project ter bevordering van de maatschappelijke participatie van gehandicapte allochtonen heeft de unit Patiënten, Consumenten en Gehandicapten van de Stichting Symbiose (koepel Limburgs welzijnswerk) plannen voor een onderzoek bij deze groep (omvang van de groep allochtonen met een lichamelijke of verstandelijke handicap in Limburg, gebruik van voorzieningen door deze groep, oorzaken van eventuele onderbenutting). Om deze plannen nader vorm te geven is contact opgenomen met de Wetenschapswinkel van de Universiteit Maastricht. Op korte termijn bestaat eventueel de mogelijkheid voor een student Gezondheidswetenschappen om aan dit onderwerp te werken, in het kader van een stage-onderzoek of van een keuzevak. Nadere inlichtingen: Martien van Dongen (vakgroep Epidemiologie, 043-3882364).

Herkansing blok 1.5 (M&T), 1995/96

In het kader van de meest recente herziening van het propaedeuse-curriculum is het 'oude' propaedeuse-blok 1.5 (Methoden en technieken van gezondheidswetenschappelijk onderzoek) met ingang van het cursusjaar 1996/97 getransformeerd tot twee nieuwe, parallelle blokken, die in de 4e blokperiode worden aangeboden: 1.4.1 (beta-variant) en 1.4.2 (gamma-variant). Met het oog op de inhoudelijke wijzigingen worden studenten die nog geen aftekening hebben behaald voor het 'oude' blok 1.5, in de gelegenheid gesteld deel te nemen aan de herkansingstoets die binnenkort wordt georganiseerd in het kader van het inleidende M&T-blok voor doorstroom-studenten (blok 2.1.K voor voltijdstudenten, blok 2.1.D voor deeltijdstudenten). Deze herkansingstoets vindt plaats op woensdag 11-12-1996, 11.00-

13.00 u. (UNS50-0.402). De toets bestaat uit een aantal open vragen over en naar aanleiding van een artikel over een gezondheidswetenschappelijk onderzoek, dat aan het begin van de toets wordt uitgereikt. Wie deze mogelijkheid niet benut, wordt verwezen naar de reguliere bloktoets na afloop van de blokken 1.4. In dat geval wordt dringend geadviseerd het betreffende M&T-blok (1.4.1 of 1.4.2) opnieuw te volgen. Propaedeuse-studenten die willen deelnemen aan de extra herkansingstoets, dienen zich vooraf te melden bij Martien van Dongen (vakgroep Epidemiologie, 043-3882364, of schriftelijk via postvakje).

Deelnemers Beijerlandspel gezocht

Ook dit studiejaar staat in het kader van keuzeblok 4.2.w. het Beijerlandspel weer op de agenda, en wel van 25 t/m 29 november a.s. (9-17 uur). In dit vijf dagen durende, intensieve simulatiespel wordt een onderhandelings situatie tussen 11 ziekenhuizen en twee verzekeraars in de denkbeeldige provincie Beijerland nagebootst. Voor het eerst staat dit spel nu ook open voor GW-studenten die dit keuzeblok momenteel NIET lopen. Aftekening vindt dan plaats als individueel keuze-onderwijs. Wie dit wel eens wil meemaken, kan zich opgeven op bij de trainingsleiding/blokcoördinator: A. Meijer, vakgroep BEOZ, kamer UNS 5.349, tst 1564.

Keuzevak 'inleiding gerontechnologie'

Het Instituut voor Gerontechnologie van de T.U. Eindhoven verzorgt komend wintersemester bovenstaand keuzevak, dat ook toegankelijk is voor studenten GW. Gerontechnologie omvat het ontwerpen en ontwikkelen van producten en technieken voor een ondersteunende leef-, werk- en zorgomgeving voor met name ouderen. Het college start op 4 december 1996 en wordt gegeven op woensdag het 7e en 8e college-uur (15.30-17.15 uur). Opgave: Secretariaat IGT (040-2474658). Inlichtingen: Dr. J. Rietsema (040-2473904/4658). Studiemateriaal: Artikelen. Onderwijsvorm: Hoorcollege, 2 u/week. Tentamenvorm: Case-study in kleine groepen. Studielast: 80 uur = 2 studiepunten. Dit onderwijs kan als keuze-onderwijs GW gevolgd worden.

Stageplaatsen BGK (BW)

1. Energie- en waterbalans op grote hoogte (3500-8800m) Een simulatie-experiment in een druktank in Marseille. Het experiment vindt plaats in maart/april 1997. Gezien de voorbereidingen dient gestart te worden in januari of uiterlijk begin februari.
2. Voedingsstatus van patiënten met inflammatoire darmziekten. Een prospectief onderzoek met behulp van meting van de voedingsinname, lichaamssamenstelling, biochemische- en functionele parameters. Daarnaast zal de rol van IGF-1 als marker van de voedingsstatus worden onderzocht. Informatie: Klaas Westerterp, stagecoördinator BGK, tel 3881628.

Stageplaatsen voor vierdejaars GGK-studenten

Per direct zijn er twee gecombineerde onderzoeks/praktijkstageplaatsen beschikbaar bij het Academisch Angstcentrum (AAC). Het onderzoek is gericht op behandeling van therapie-resistente angst. De praktijk vindt plaats in het AAC Vijverdal en de satelliet AAC bij het AZM. Voor informatie kunt u bellen naar Susan Bögels of Miriam van Rijsoort, tel. 3881598.

Stageplaats Humane Biologie

Het is bekend dat vetverbranding niet acuut wordt gestimuleerd als een hoogvet dieet wordt genuttigd. Op langere termijn kan echter de vetverbranding wel aanzienlijk worden verhoogd. Daarom starten we binnenkort met een onderzoek naar de aanpassing van vetverbranding aan vetinname op een hoogvet dieet. Deze aanpassing zal bestudeerd worden met behulp van indirecte calorimetrie en stabiele isotopen, zowel tijdens rust als tijdens inspanning. Voor meer informatie: P. Schrauwen, vakgroep Humane Biologie, kamer 2.360, tel: 3881640

Presentatie afstudeeropdrachten Milieugezondheidskunde

13 november 1996, 15.30-16.00 uur, Rode Zaal, ruimte 0.480, UNS 50.
15.30-15.50 J. van Aalst/RIVM Bilthoven: Veranderingen in het bloedbeeld in relatie tot luchtverontreiniging
15.50-16.00 discussie
16.00-16.20 A. von Bergh/RIVM Bilthoven: XPA/P53 transgene muizen en de micronucleus test
16.20-16.30 discussie
16.30-16.50 S. Akkermans/GGD Zuidelijk Zuid-Limburg: Milieu en Gezondheid in Zuidelijk Zuid-Limburg
16.50-17.00 discussie

Geneeskunde

Voor kopij: Jo Stallinga, Fac.Bur. niveau 3, kamernr. 3224, UNS50, tel. 3881817, voor woensdag 12.00 uur.

E-mail en Maasnetaccount voor FdG-studenten

Alle FdG studenten krijgen deze week per PTT-post bericht over hun E-mail en Maasnetaccount. In de brief tref je naast algemene informatie de gegevens aan van je persoonlijke account, zoals username, wachtwoord en e-mail adres. Op maandag 18 november vinden er speciale voorlichtingsbijeenkomsten plaats over de mogelijkheden van de digitale snelweg. De tijden zijn van 09.00 tot 10.00 of van 16.30 tot 17.30 of van 20.00 tot 21.00 uur. De lokatie is de Blauwe zaal (0.402, Uns 50).

IN DE BIOSCOOP VERGEET JE DAT JE STUDENT BENT...

maar aan de kassa wordt het duidelijk!

Vanaf 26 september studentenkorting bij Pathé Cinemas, op vertoon van geldige OV-jaarkaart.

Ma. t/m vr. overdag en ma.-, di.- en
wo.-avond
~~10,-~~ **7,50**

PATHÉ
Cinemas

MAASTRICHT

PATHÉ MAASTRICHT, WILHELMINASINGEL 39 - BELBIOS 06-9363, toets na welkom 07182 (75 ct/pm)

U vindt alle adressen en telefoonnummers van Pathé Cinemas in de GOUDEN GIDS.

donderdagavond
~~12,50~~ **10,-**

Vrijdagavond en zaterdag/zondag
zijn de normale prijzen van
toepassing.

**SQUASH
CENTRUM**

Brusselsestraat 74a
6211 PG Maastricht
Tel. (043) 3216387

Erik van Pluijm

**Elke student of scholier
krijgt een geweldige korting**

Door inlevering van je collegekaart
of OV-kaart, kun je voor de
volgende prijzen **SQUASHEN**:

- vóór 18.00 uur: f 5,- p.p.
- ná 18.00 uur: f 7,50 p.p.

Deze prijzen zijn incl. rackethuur

SQUASH

de sport voor jón

Bel voor het boeken van een squashbaan: **3216387**

Thuiszorg Zuid-Limburg vraagt
voor werkgebied Maastricht en
Heuvelland oproepkrachten voor:

avonden (18.00-23.00 uur) en/of
weekenden (07.00-23.00 uur).

Ervaring vereist in het verrichten
van verzorgende en eenvoudige
verpleegkundige taken.

Info: 043-3509428 (J. Wolfs) of
043-3509429 (E. Stevens).

**Autorijschool
Jo Jacob**

Tel. 043-408.26.18
Auto-tel: 06-52.98.47.36

Erkende rijschool sedert 1979
Lid ABAN Lid SR 80

Hoog slagingspercentage
Bel vrijblijvend voor meer informatie

Be cool, Ski Avalanche!

Supervoordelige ski- &
snowboardreizen voor
(ex)studenten.

Frankrijk, Oostenrijk, Andorra.
Al vanaf f339,- (bus/app/skipas).

Speciale groepskortingen. Info:
Avalanche 030-2769204

Siefke Janssen

Tweedehands racefietsen:

profiteer van onze speciale aanbiedingen!!!

Nu ook op onze tweedehands fietsen 15% korting

Merk/type	Maat	Kleur	Onderdelen	Prijs
Gazelle Formule	56	blauw	Shimano 600	f 900,-
Bioracer Personal	54,4	rood	Shim Dura Ace	f 950,-
Koga Runner	60	wit	Shim RX 100	f 750,-
Bioracer Personal	57	rood	Shim 600	f 950,-
Gazelle AA Spec.	54	rood/wit	Campa Record	f 900,-
Duell Vienna	56	zw/paars	Campagnolo	f 850,-
Gazelle AB	60	ivoor/bl	Campa Record	f 750,-
Duelle Vienna	57,5	zw/paars	Shim 500 EX	f 900,-
Bioracer Personal	57	rood	Shim D.A.	f 900,-
Giant Peleton S.L.	56,5	wt/gr/rd	Shim RX 100	f 750,-
Rossin	55,5	bl/wit	Campa Record	f 1100,-
Gazelle AA Spec.	56	iv/rood	Campa Record	f 950,-
Rider	55	rd/zwart	Shim Ultegra	f 850,-
Gazelle AA Spec.	58	rose/iv	Campa/Shim 105	f 850,-
Benotto	56	blauw	Campa Record	f 850,-
Gazelle AB	59	champ	Campa/Shim	f 500,-
Koga Miyata	58	l. blauw	Shim 600 AE	f 495,-
Gazelle AB	59	oranje	Shim/Campa	f 500,-
Gazelle Formula	58	groen	Shimano	f 850,-
Giant Speeder Lite	62	rood/wit	Shimano	f 850,-
Trek	57	grijs	Shim/Camp	f 750,-
Gazelle Trimtrophie	58	rood	Suntour	f 500,-
Gazelle	57	wt/blauw	Shimano 600	f 850,-
Bioracer Rando	58	rood	Deore DX	f 1750,-
Bioracer Multi	48	grijs/rd	Deore LX	f 1750,-
Faggin Dames	51	wit	Shimano 105	f 650,-
Bioracer Trekking	52,2	grijs	Shim Deore LX	f 1800,-

Openingstijden:
maandag gesloten
dinsdag t/m donderdag van 9.00 uur tot 18.00 uur
vrijdag van 9.00 uur tot 21.00 uur
zaterdag van 9.00 uur tot 16.00 uur

Bel of fax voor meer informatie:
(046-4371763 tel
046-4377017 fax
SIEFKE JANSSEN BIKES
Stationsstraat 54
6181 AJ Eiskoo

Japan Prijswinnaars Programma voor pas afgestudeerde academici

Gezocht:

**Twintig uitblinkers
met talent, ambitie en lef
voor studie en stage in Japan**

'97/'98

Met een beurs van het ministerie van
Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
een jaar lang kennismaken met Japan.
Eerst vier maanden colleges volgen aan
de Rijksuniversiteit Leiden. Daarna ga
je voor zeven maanden naar Tokio.

Voorwaarden:

- Je bent vóór 1 september 1997
afgestudeerd aan een Nederlandse
universiteit
- Je cijfers zijn gemiddeld minimaal
een zeven
- Je bent bij aanvang van het programma
(1 september 1997) niet ouder dan 26 jaar
- Je beschikt over twee referenties
- Je hebt de Nederlandse nationaliteit
- Je hebt je studie bij voorkeur in vier jaar
afgerond (technische studies in vijf jaar)

Tot 31 januari '97 kun je je aanmelden.

Het programma start in september '97.

Het Japan Prijswinnaars Programma is opgezet in
samenwerking met het Nederlandse bedrijfsleven.

Haal snel een brochure bij je eigen universiteit.

Is 'ie daar op? Bel of schrijf dan de Nuffic, Afdeling
Voorlichting, Postbus 29777, 2502 LT Den Haag,
tel. 070 - 426 02 07, fax 070 - 426 02 29

Nuffic

Nederlandse organisatie voor internationale
samenwerking in het hoger onderwijs

日
本
留
学
賞

De Nederlandse Hartstichting richt alle activiteiten op het voorkómen en
bestrijden van hart- en vaatziekten, inclusief beroerte. In het kader van het
dr. E. Dekker-programma van de Nederlandse Hartstichting wordt jaarlijks
een aantal beurzen ter beschikking gesteld. Er wordt gezocht naar geschikte
kandidaten voor het stipendium van

Klinisch Wetenschappelijk Onderzoeker

Klinisch wetenschappelijk onderzoek, dat wil zeggen onderzoek met een patiënt-
gebonden vraagstelling en aanpak, is van wezenlijk belang voor het onderzoek op
het gebied van hart- en vaatziekten. Het doel van het stipendium is een bijdrage te
leveren aan de opleiding en vorming van gevorderde onderzoekers op het gebied
van patiëntgebonden onderzoek. Dit moet leiden tot meer aandacht voor onder-
zoek in de klinische geneeskunde en een grotere betrokkenheid bij internationale
ontwikkelingen op dit gebied.

Vereisten

U bent gepromoveerd of hebt een vergelijkbare wetenschappelijke prestatie gele-
verd. U bent aantoonbaar in staat zelfstandig wetenschappelijk werk te verrichten.

In een onderzoeksvorstel geeft u aan hoe u invulling denkt te geven aan het
onderzoeksprogramma. Er gelden de volgende eisen.

Het onderzoek is erop gericht de ziektebelasting van hart- en vaatziekten bij de mens te
verlichten of weg te nemen. De vraagstelling heeft betrekking op de etiologie,
pathofysiologie, secundaire (of specifieke) preventie, diagnose, therapie of
epidemiologie van hart- en vaatziekten. Het voorstel bevat patiëntgebonden
onderzoek. U combineert daarbij basaal onderzoek met een klinische toepassing.
Het onderzoeksprogramma maakt u in overleg met een gerenommeerd onder-
zoeker, die tevens garant staat voor uw wetenschappelijk niveau. (Deelnemen aan
zogenaamde 'Clinical Trials' of aan projecten gericht op algemene preventie valt
niet binnen het kader van dit programma.)

Bent u hoogleraar of directeur van een onderzoeksinstituut of bent u op de voor-
geschreven aanmeldingsdatum ouder dan 42 jaar, dan komt u niet in aanmerking
voor deze aanstelling.

Inhoud van het stipendium

Gedurende de aanstellingsperiode van maximaal vier jaar, krijgt u salaris op het
niveau van een universitair hoofddocent. Het is ook mogelijk een toelage te ont-
vangen op het huidige salaris en een deel van het stipendium te gebruiken om een
waarnemer aan te stellen. Daarnaast is er een bescheiden bijdrage in de materiële
kosten.

Belangstelling?

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Els Schumacher-van Dort,
afdeling subsidie-administratie, telefoon 070-3155570.

Stuur uw sollicitatie en onderzoeksvorstel, vergezeld van een uitgebreid
curriculum vitae en een publicatielijst, vóór 1 februari 1997 naar de directie van de
Nederlandse Hartstichting, t.a.v. de medisch directeur, postbus 300,
2501 CH Den Haag. Per fax ingezonden sollicitaties worden niet in behandeling
genomen.

nederlandse hartstichting
vrienden van de hartstichting

Als je deze week geen brief hebt ontvangen, dan kun je je melden bij de Balie Bureau Onderwijs (kamer 1.150a, tel. 043-3881826). De balie is geopend van 10.30 tot 11.00 uur en van 15.30 tot 16.00 uur. Op woensdag is de balie gesloten.

HEB JE ZIN IN DE FILIPIJNEN EN ... BEN JE EEN SNELLE BESLIS-SER?

WAAR? University of Santo Tomas te Manila
 WANNEER? 26 DECEMBER 1996 - 7 JANUARI 1997
 WAT? Primary and Community Health Care System
 Herbal Medicine, Infectious-Tropical Diseases
 Maternal and Child Care SUBSIDIE:ja
 Meer info bij INFOTHEEK (Bureau Internationale Betrekkingen) dins/vrijdag 12.30 - 14.00, donderdag 10.00 - 11.00 uur
 nivo 1, kamer 1.143, tel. 3881173

Studentenfractie

De studentenfractie geneeskunde bestaat uit 9 leden die zitting hebben in het Faculteitsbestuur, het Dagelijks Bestuur onderwijs, de Faculteitsraad, de Opleidingscommissie en de Curriculumorganisatie. Binnen deze organen proberen zij de onderwijs- en studentbelangen binnen de faculteit te behartigen. Iedere eerste woensdag van de maand houdt de SFG spreekuur van 12-14 uur in kamer 1.143. Je kunt er terecht voor vragen, klachten en ideeën over het onderwijs (bv examenregels, internationalisering, bibliotheek, co-schappen etc.). Dus als je ergens mee zit, aarzel dan niet en kom langs. Je kunt ook een briefje in de brievenbus voor de balie Bureau Onderwijs doen.

1ste Maastricht Medical Students Research Conference

Doe jij onderzoek of heb je onderzoek gedaan, ben je student geneeskunde en zou je graag je onderzoeksresultaten willen presenteren op een wetenschappelijk congres? Dan wordt er in maart 1997 door en voor studenten een congres georganiseerd waar jij je onderzoeksresultaten kunt presenteren. Wil jij een abstract inleveren of meer informatie over het congres, neem dan contact op met: Ankie Hamaekers, Dorpstraat 53 6235 AC Ulestraten, tel. 043-3648784.

Actieve studenten gezocht

die zitting willen nemen in de Bibliotheekcommissie of de adoptiemodel huisartsplanningsgroep. Ben je geïnteresseerd neem dan contact op met: Martijn Phaff, tel. 043-3251946

Nieuwsgierige studenten bieden wij een fikse aanvulling op hun studiebeurs

Op zoek naar een wekelijkse bijverdienste?

Het Nederlands Veldwerk Centrum BV daagt je uit: probeer het eens als huis-aan-huis interviewer! Interessant, pittig werk voor nieuwsgierige studenten. Eigen werktijden maar vooral 's avonds, dus prima naast de studie te doen! Wij zoeken landelijk naar studenten die wekelijks in en om hun woonplaats 's avonds een paar uur vrij hebben en niet bang zijn om met een laptop te werken. Interesse om mee te doen aan een van de grootste wekelijkse consumentenonderzoeken van Nederland? Bel dan tijdens kantooruren naar: 020-5890265 en je krijgt de brochure met informatie zo snel mogelijk thuis gestuurd.

Grote Marktstraat 24
 2511 BJ Den Haag

Ideeënbus Studielandschap Randwijck voor Geneeskunde-studenten

Studenten geneeskunde: opgelet. Wensen en klachten met betrekking tot de ruimtes, voorzieningen en leermiddelen van het Studielandschap Randwijck kunnen jullie voortaan deponeren in de Ideeënbus bij de Studielandschapsbalie op Niveau 2. Deze Ideeënbus is ingesteld door het Deelproject Leermiddelen FdG en de Universiteitsbibliotheek. Op deze manier willen de DPL en de UB een beter inzicht krijgen in de ideeën van de studenten Geneeskunde over het Studielandschap. Schrijf je wens of klacht op, doe ze in de Ideeënbus en je krijgt zo spoedig mogelijk antwoord.

Kennistechnologie

Voor kopij: M. Geelen, Fac. Bur, Tongersestraat 6, tel.: 3883389, voor woensdag 12.00 uur

Openingstijden Bureau Onderwijs

Maandag en vrijdag van 10.30 tot 11.00 uur
 Dinsdag van 15.30 tot 16.00 uur

Vlaai in de koffiekamer

De koffiekamer voor studenten Kennistechnologie is klaar! Op maandag 11 november wordt de kamer ingewijd met koffie, vlaai en een toespraakje van A. Habets. Alle studenten Kennistechnologie zijn vanaf 15.30 uur van harte welkom.

Studentenpromotieteam

Op 20 november krijgen leden van het studentenpromotieteam een borrel plus diner aangeboden door het College van Bestuur. Studentvoorlichters Kennistechnologie kunnen zich hiervoor alvast aanmelden bij Daphne Scheiberlich, voorlichter. Je ontvangt daarna een schriftelijke uitnodiging. Zit je niet officieel in het promotieteam, maar denk je toch in aanmerking te komen voor deze uitnodiging omdat je vaker voorlichting hebt gegeven? Meld je dan ook D. Scheiberlich.

Blad Kennistechnologie

De faculteit der Algemene Wetenschappen start binnenkort met een

nieuw facultair blad. Wij zijn op zoek naar kopij van studenten. Kopij op diskette aanleveren bij D. Scheiberlich

Projectpresentatie

De projectpresentatie van Thema 3.1 is verplaatst van woensdag 20 november a.s. naar maandag 18 november a.s.; groep 1 van 14.00-15.00 uur; groep 2 van 15.30-16.30 uur.

echtsgelertheid

Voor kopij: A. Kessen, Bur.Onderwijs, Zwingelput 4, tel. 3883003, voor vrijdag 13.30 uur.

Openingstijden onderwijsbalie BO

Maandag t/m vrijdag van 10.15-11.15 uur en van 14.15-15.15 uur. Op maandagavond is de balie ook geopend van 20.00-21.00 uur.

Verkrijgbaar aan de balie

Vanaf 4 november is het onderwijsmateriaal voor blok 2 dagopleiding verkrijgbaar. Tevens aanmeldingsformulieren voor blok 3 dagopleiding en blok 2 avondopleiding (jaar 1 t/m 5).

Voorlichting keuzeblokken NR

Op 20 november a.s. om 11.00 uur zal er een voorlichtingsbijeenkomst over de keuzeblokken jaar 3+4 Nederlands recht worden gehouden in de Collegezaal Nieuwenhof. Programma: van 11.00-12.00 uur algemene inleiding. Van 12.00-13.00 uur is er gelegenheid om gerichte vragen te stellen bij de desbetreffende inhoudsdeskundigen. Plaats hiervan wordt in de Collegezaal en op de informatieborden van Bureau Onderwijs bekend gemaakt.

Intellectual Property Law

Contrary to the listing in this year's study guide, the literature for the course Intellectual Property Law comprises:
 - Guy Tritton: Intellectual Property in Europe, London Sweet & Maxwell 1996
 - WIPO: Protection against unfair competition, WIPO Pub. No. 725(E), Geneva 1994
 - Gerald Paterson: A concise guide to European patents: Law and practice, London Sweet & Maxwell 1995, chapters 9-11

VACATURES

Schriftelijke sollicitaties onder vermelding van vacaturenummer op brief en envelop binnen 10 dagen richten aan de dienst PZ (Bouillonstraat 3, Postbus 616, 6200 MD Maastricht). Interne vacatures gelden uitsluitend voor interne kandidaten (= medewerkers Universiteit Maastricht en wachtgelders).

Vakgroep Geschiedenis, FdCW student assistent m/v 0.4 fte

voor een periode van 6 maanden.
Taken: Het assisteren bij en het deels zelfstandig uitvoeren van literatuur- en archiefonderzoek t.b.v. het project Politieke oriëntatie en sociaal-culturele achtergronden van politieke elites in Limburg, ca. 1770-1850; het verzorgen van een of twee tutorschappen in blok 1.4 (Verlichting en Romantiek).
Functie-eisen: Gelet op de aard van de werkzaamheden komen alleen derde- of hogerejaars studenten Cultuur- en wetenschapstudies in aanmerking.
Informatie: dr. J.J. de Jong, vakgroep Geschiedenis FdCW, tel. 3883310/14.
Vacaturenummer: 148

Vakgroep Onderwijsontwikkeling en Onderwijsresearch FdGW

Vakgroepsecretaresse 1,0 fte, vaste aanstelling

Taken: Aanspreekpunt en ondersteuning voor de wetenschappelijke staf binnen de verschillende faculteiten; aanspreekpunt en ondersteuning voor de verschillende opleidingen die vanuit de vakgroep verzorgd worden; distribueren, zelfstandig afhandelen en archiveren van correspondentie; algemene taken ten behoeve van het secretariaat van de vakgroep.
 Om doelmatig te kunnen functioneren dient de secretaresse goed op de hoogte te zijn van geldende procedures, richtlijnen, werkwijzen, relatiepatronen e.d.
Functie-eisen: HAVO/VWO, aangevuld met Schoevers of een gelijkwaardige vervolopleiding; goede contactuele en organisatorische eigenschappen; goede schrijf- en spreekvaardigheid van de Engelse taal; uitgebreide kennis van programma's onder Windows; ruime ervaring als secretaresse.
Salaris: afhankelijk van opleiding en ervaring min. fl. 2.813, max. fl. 3.931, bruto per maand.
Informatie: Henk van Berkel, tst. 1116 of bij Trudy Seegers, tst. 1106.
Vacaturenummer: 149

Universiteitsbibliotheek

Medewerker verwerving en ontsluiting m/v 0.4 fte

voor de periode van 1 januari t/m 31 december 1997, verlenging niet uitgesloten.
 Deze functie is ondergebracht bij de afdeling Verwerking in de bibliotheeklocatie te Randwijck. De afdeling is verantwoordelijk voor de aanschaf van bibliotheekmedia en het ontsluiten ervan via geautomatiseerde catalogi.
Taken: Het plaatsen en ontvangen van bestellingen m.b.v. een acquisitiesysteem; het beschrijven van media in een gemeenschappelijk landelijk catalogiseersysteem; het ondersteunen van werkzaamheden die verricht worden t.b.v. het binden van tijdschriften. Het binden zelf is uitbesteed.

Functie-eisen: Opleiding: minimaal havo, met een voltioede bibliotheekopleiding (bda, bdi of GO), of een gelijkwaardig niveau van kennis of functioneren; bereidheid om andere/nieuwe taken uit te voeren; ervaring met bovenstaand takenpakket strekt tot aanbeveling, even belangrijk is accuratesse, collegialiteit, een flexibele instelling en een klantvriendelijke houding.
Salaris: Afhankelijk van opleiding en ervaring minimaal F 2.625,-- (schaal 5 RWO) en maximaal F 3.931,-- (schaal 6 RWO) bruto per maand bij een fulltime aanstelling.
Informatie: Henk Bemmer, tel. 043-3883412 of Anita Bemelen, tel. 043-3881765.
Vacaturenummer: 150

Informatiedeskundige m/v 0.4 fte

t.b.v. de studierichting Psychologie voor de periode van 1 januari t/m 31 december 1997 bij de afdeling Wetenschappelijke Informatie en Documentatie, locatie Randwijck; verlenging na 1997 is niet uitgesloten.
Taken: collectievorming en onderwerpsluiting op het gebied van Psychologie en verwante wetenschappen; deelname in diverse bibliotheekonderwijsprogramma's; participatie in inlichtingenwerkzaamheden; uitbouw van de beschikbaarstelling van elektronische documenten; beleidsvoorbereidende werkzaamheden.
Functie-eisen: academische opleiding in de Psychologie of Gezondheidswetenschappen (gedragswetenschappelijke stroming); aantoonbare kennis van de relevante onderzoeks- en onderwijsthema's binnen de opleiding Psychologie aan de UM (biopsychologie en cognitieve psychologie) strekt tot aanbeveling; bibliotheektechnische kennis, -opleiding en/of -ervaring; flexibele instelling c.q. de bereidheid om overige, niet-strict functiegebonden werkzaamheden uit te voeren; zelfstandig en in teamverband kunnen werken; bereidheid om buiten kantooruren te werken; klantgerichte en dienstverlenende instelling.
Salaris: afhankelijk van opleiding en ervaring minimaal F 4.026,-- en maximaal F 6.094,-- bruto per maand bij een fulltime aanstelling (schaal 9/10 RWO).
Informatie: Henk van den Hoogen (afdelingshoofd WID), tel. 3883435, en/of Peter Niesten (facultair bibliothecaris Psychologie), tel. 3881226.
Vacaturenummer: 151

assistent medewerker m/v 1.0 fte

voor de periode van 1 januari t/m 31 december 1997 bij de afdeling Inlichtingen, Studievoorzieningen en Documentlevering (ISD) Randwijck.
 De assistent-medewerker ISD ondersteunt de functie medewerker ISD; bij vragen kan direct op deze functie worden teruggevallen.
Taken: De functie omvat de volgende werkzaamheden: het verzorgen van een deel van de leenadministratie; het aanleveren van materialen uit het magazijn; het geven van de daarmee verband houdende inlichtingen; het maken van fotokopieën van tijdschriftartikelen.
Vereisten: mavo of vergelijkbaar kennisniveau, met affiniteit voor bibliotheekwerk; flexibele werkhouding; zelfstandig en in teamverband kunnen werken; bereidheid tot het uitvoeren van andere taken; bereidheid om buiten kantooruren te werken.
Salaris: Afhankelijk van leeftijd, opleiding en ervaring maximaal F 3.568,-- bruto per maand (schaal 4 RWO).
Informatie: Trudy Meijers, tel. 3881219.
Vacaturenummer: 152

ACADEMISCHE BOEKHANDEL MAASTRICHT

Postbus 1611, 6201 BP Maastricht

- Economie/bedrijfskunde
- Rechten
- Cultuurwetenschappen
- Psychologie
- Geneeskunde
- Gezondheidswetenschappen
- Verplegingswetenschap

Bouillonstraat 12
 t/o Oud-Gouvernement
 (043) 388 3015

P. Debyeplein 1
 t/o Academisch Ziekenhuis
 (043) 367 1211

Toetjes met ballen

Priemende ogen, maar lekkere salade

Ik mag bij Arnoud naar binnen, die al grotendeels klaar is met het hoofdgerecht. Bijna het hele huis kookt mee: Bas en José zorgen voor het voorgerecht, de salade is aan Noortje toegedacht en wie en wat er nog meer volgt is in eerste instantie niet helemaal duidelijk. Wel dat het een heus menu betreft, waar men op zijn minst een beetje zijn best op heeft gedaan.

Er is echter nog niemand aanwezig in de riante kamer van dit nieuwbouwhuis. Is geen armoe-student, zoveel is wel duidelijk. Ik ontwaar een goede, ik schat nieuwe tv, een deugdelijk stereotentje, een fijne computer en een heuse dranktafel. De flessen jenever, whisky en wat al niet kunnen natuurlijk ook gewoon water bevatten, maar deze jongeman heeft tenslotte ook "aansluiting op Internet" zoals hij trots kraait. Dus met die drank zal het ook wel goed zitten. Hij heeft het allemaal aan zichzelf te danken, hoor. "Gewoon hard werken voor je geld", verklaart hij met een licht bekakt accent. Dat doet hij op de administratie van een schoonmaakbedrijf en als chauffeur.

Inmiddels is hij met een schaal de gang op geweest, waar een oventje geparkeerd staat. Andere schalen zijn verspreid over de oventjes van huisgenoten, die nu binnendruppelen.

Bas en José zetten schalen vol salade op tafel, met visjes, olijven en eieren. De visjes hebben gelukkig geen hoofd meer; ik houd er niet van als het eten me aankijkt. Bas en gast Mark zijn wat wantrouwend. "Sommigen" hadden in eerste instantie "geen behoefte" aan mijn aanwezigheid. Maar nu zitten ze hier bijna allemaal, en krijg ik een glaasje wijn van Arnoud. "Languedoc, maar meestal is het Côte du Ventoux - die is goed en goedkoop. Die krijg je straks." Het bier is van de Aldi.

Noortje en Desidé komen binnen. Arnoud veegt het aanrecht schoon. "Iedereen heeft hier zijn eigen keuken, daarom is het niet smerig", verklaart Noortje. "Maar je kunt geen spruiten eten, want dan zit je twee dagen in de stank."

Een bijzonder lange dunne meneer vouwt zich in een klein rotanstoeltje. "Gewerkt. Slapen", mompelt hij. We wachten op de lasagne. "Muziek." Trots laat Arnoud zijn manshoge verzameling CD's zien. "Ik heb alles. Wat wil je? Rob de Nijs, Billy Joel? Drukwerk? Frank Sinatra? Ik heb ook klassiek." Malle Babbe wordt het. Bas houdt me nauwlettend in de gaten. Alsof ik er met het bestek van door wil.

"Agnes, houd jij van salade niçoise?" vraagt hij op plechtige toon, alsof het iets heel intiem en tevens sacraals betreft. Een verlovings ofzo. Hij schept seculair op: een stukje ei, een stukje vis, een handje olijven, een lepel groen. "Goed eten", voegt hij me streng toe. Ja, pap. De salade is uit de kunst, met alles erop en eraan.

"Er is toch wel een vegetarische schaal?" José is vegetarisch, "maar niet veganistisch." Dat betekent dat ze wel gewoon leren schoenen eet. Noortje lust geen vis. "Wel geprobeerd, van de zomer. Zalm, niet gerookt, maar hoe heet het. Niet gekookt, maar wel rose." Hoe dan ook, het oordeel bleef hetzelfde als voorheen: "Vies".

"Josje, kom eens", roept Arnoud van beneden. "Als er iets misgaat moet je hem

Bogaardenstraat 3 in actie met het oventje (foto Philip Driessen)

hoog zetten", gilt José terug. Maar ze moet toch komen. "Hij snapte niet dat de oven leeg was", grinnikt ze bij terugkomst. De salade is inmiddels verdwenen, Rob de Nijs moet plaatsmaken voor Harry Slinger van Drukwerk. Opeens verdwijnt de helft van de aanwezigen om de diverse ovens leeg te halen. De vegetarische schotel is echter nog niet warm: de oven stond nog uit. Bas zit naar me te loeren. De lasagne blijkt zware kost. Als het bord me bereikt is de saus gestold tot een rood vel op de gele vellen. Ik vis een stukje groente met ribbels op. "Venkel?" Fout, helemaal fout. Als culi voorgoed door de mand. De oogjes van Bas priemen. "Zal wel prei zijn", antwoordt Arnoud nonchalant. De donkere spikkeltjes zijn natuurlijk basilicum zijn, dat volgens de inhoudsopgave in ruime mate door de saus moet.

José eet onder protest "vegetarisch met gehakt" en ze schuift de ene na de andere hap op het bord van de buurvrouw. Die kan er geen gehakt in ontdekken. "En dit is het beste wat je kunt koken?" vraagt Hette. "Valt in de categorie 'kan-

niet-mislukken'", voegt Mark toe. Hette: "Daarin hebben we ook nog de gebakken eieren." "Ja, en een saté-tje bij C'est la vie." Dat laatste wordt eenstemmig tot het culinaire hoogtepunt uitgeroepen. Als al het andere faalt.

"Heb je de oven uitgezet", vraagt José bezorgd. Ze gaat toch maar even controleren. En dan komt Desidé weer binnen met een blad vol kopjes. Geen koffie. "Koffie-chocolademousse", kondigt ze aan. "Normaal kookt Desidé nooit", zegt Noortje verbaasd. "Het was zó klaar", antwoordt Desidé opgewekt. Zou het Saroma zijn? Nee: "Uit de Elle. Vanochtend gemaakt want het moest nog opstijven in de koelkast." In mijn kopje liggen, op een massief diepbruine massa, twee bruine ballen. "Ja, het hadden eigenlijk chocoladeboontjes moeten zijn, maar die waren te duur", giechelt Desidé. Het is chocoladebeton, heerlijk van smaak, en met een soortelijk gewicht dat me bijkans door de stoel doet zakken.

Agnes Sommer

Receptuur

Salade Niçoise voor acht personen: sla, boontjes, paprika, tomaat (zonder vel), 2 blikjes tonijn, 1 blikje sardine, 4 eieren, 1 potje olijven, aardappels (een paar).
Dressing: moet geheim blijven.
prijs: f15 totaal

Lasagne, eveneens voor acht: 2 pakken lasagne, 1 blik tomaten, 2 blikjes tomatenpuree, 2 bakjes champignons, peper, prei, paprika (1 rood, 1 geel), 1 ui, gehakt, water, bouillonblok-

jes, knoflook, basilicum.
prijs, inclusief 1 fles wijn: f4,50 p.p.

Toetje met ballen, voor zes personen (een beetje misrekend): 200 gram pure chocolade smelten in 2 eetlepels sterke koffie, vier eierdooiers erdoor roeren. Vier eiwitten stijfkloppen, erdoor. Laten opstijven en opsieren met twee ballen per persoon.
prijs: f4,40 totaal (dankzij ballen in plaats van boontjes)

Agenda

donderdag 7 november
Sterrenkunde, excursie Studium Generale naar Europlanetarium in Genk, vertrek Nieuwenhofzaal, 19.15
Spoken, toneel, Noord Nederlands Toneel, Vrijthoftheater, 20.15
Medea, toneel, Theatergroep Blik, Kumulustheater, 20.30
De Avonden, toneel, Theaterensemble Het Vervolg, Zaal Het Vervolg, 20.30

vrijdag 8 november
Medea, toneel, Theatergroep Blik, Kumulustheater, 20.30
De Avonden, toneel, Theaterensemble Het Vervolg, Zaal Het Vervolg, 20.30

zaterdag 9 november
Schaduw in de nacht, theaterconcert, Stef Bos, Vrijthoftheater, 20.15
Cantori La Vera, vocaal ensemble, Cellebroederskapel, 20.30
Medea, toneel, Theatergroep Blik, Kumulustheater, 20.30
De Avonden, toneel, Theaterensemble Het Vervolg, Zaal Het Vervolg, 20.30

zondag 10 november
Mampara Gutu, familievoorstelling, Wijnand Stomp, Vrijthoftheater, 14.30
Dimistri van Toren in concert, zang, Kasteel Vaeshartelt, 15.00
Faust's Licht en Shaggy-Dog-opera's, hedendaagse opera's, Mondriaan Kwartet, Conservatorium, 15.30
Mejoesches, klezmermuziek, Lösttheater, 16.00
Café chantant, Thei Dols en Manuel Speth, Souterrain Vrijthoftheater, 16.30
Chopin Recital, pianoconcert, Mikhail Pletnev, Vrijthoftheater, 20.15

dinsdag 12 november
Sterrenkunde, 'De geboorte van het heelal', lezing Studium Generale, Nieuwenhofzaal, 20.00
Troje trilogie, toneel, Theater Malpertuis, Vrijthoftheater, 20.15
Medea, toneel, Theatergroep Blik, Kumulustheater, 20.30
De Avonden, toneel, Theaterensemble Het Vervolg, Zaal Het Vervolg, 20.30

woensdag 13 november
Aan tafel met Jacques Philips, intro-coördinator en vertrouwenspersoon bij COC, Tafelstraat 13, 12.30
Lunchpauzeconcert, kamermuziek, Prunella Pacey en Frank Mol, Vrijthoftheater, 12.30
Eros Ramazzotti in concert, theaterconcert, MECC, 20.00
Voor het voetlicht: K. Schippers, Kumulustheater, 20.00
20th Century Blues, theaterconcert, Marianne Faithfull, Vrijthoftheater, 20.15
Vaderlanders, toneel, Van Hous en De Ket, Toneelacademie, 20.30
De Avonden, toneel, Theaterensemble Het Vervolg, Zaal Het Vervolg, 20.30

Exposities
Carl Andre, sculptures, t/m maart 1997; Gary Hume, recente schilderijen, t/m 24 nov. Franz West, Leviten, Benoît Hermans, Falschmehmungen, Gilbert de Bontridder, Shifting Viewpoints, Arnulf Rainer, t/m 5 jan. 1997, Bonnefanten Museum. Di t/m zo 11.00-17.00

Peggy I. Wong Loi Sing, schilderijen, Kamer van Koophandel, Maasboulevard 5, t/m 29 dec. Ma t/m vr 08.30-16.00
Pieter Defesche, schilderijen, Galerie Signe, Akerstraat 82a, Heerlen, t/m 15 dec. Wo t/m zo 14.00-17.00
Marjan Jaspers, schilderijen en werken op papier, Ingrid Breuers, keramiek, De Keerder Kunstkamer, Kerkstraat 10, Cadier en Keer, t/m 1 dec. Do t/m zo 13.00-17.30
Pieter Defesche, olieverfschilderijen en gouaches, Galerie FAH, Brusselstraat 80, Galerie Rob van Rijn, Bredestraat 4, t/m 17 nov. Wo t/m zo 14.00-18.00
Annelies van Hartevelt, keramische figuren, Galerie Artisari, Grote Gracht 43, t/m 16 nov. Di t/m za 13.30-17.30
Jan Biessen, acryl schilderijen, Liesbeth Rusten, brons, Galerie Tracté, Alex. Bastalaan 31, t/m 16 nov. Do 14.00-18.00; vr en za 12.00-17.00

Films - Speelweek: 7 t/m 13 november
Filmtheater Lumière, Bogaardenstraat 40b
L'uomo delle stelle, dag, 20.00
Breaking the Waves, dag, 20.30
Blind Date, dag, 21.00
Jude, dag, 22.00

Cinema Palace, Wycker Brugstraat 1
The Nutty Professor, dag, 19.00 en 21.30; za, zo en wo ook 14.00 en 16.15
Independence Day, dag, 17.45 en (beh. ma) 21.00; za, zo en wo ook 14.15
A Goofy Movie (Ned. versie), za, zo en wo 14.00
Trainspotting, dag, 18.45 en 21.30; za, zo en wo ook 16.15
Sneak-preview: ma 21.00

Pathé Maastricht, Wilhelminasingel 39
Independence day, dag, (beh. za) 12.00, 15.00, 18.00 en 21.15; za 13.00, 16.00, 19.00 en 22.10
The Nutty Professor, dag, (beh. za) 13.10, 15.55, 18.40 en 21.25; za 13.55, 16.55, 19.40 en 22.25
Lang Leve de Koningin, za 13.40 en 16.40; zo en wo 13.05 en 15.50
Tin Cup, do, vr, ma en di 13.20, 16.05, 18.50 en 21.35; za 19.50; zo en wo 18.50 en 21.35
A Goofy Movie (Ned. versie), za 13.45 en 16.45; zo en wo 13.00 en 15.45
Cable Guy, za 22.35
The Fan, dag, (beh. za) 13.25, 16.10, 18.55 en 21.40; za 14.10, 17.10, 19.55 en 22.40
Chain Reaction, do, vr, ma en di 13.15, 16.00, 18.45 en 21.30; za 19.45 en 22.30; zo en wo 18.45 en 21.30
Escape from L.A., dag, (beh. za) 13.05, 15.50, 18.35 en 21.20; za 13.50, 16.50, 19.35 en 22.20

Ciné-K, Bernardusstraat 13
Le huitième jour, dag, 21.00

M'46 speelt Nathan de Wijze in 't Pesthuys Schmieren in de woestijn

"Doe uw jas maar uit. In de woestijn is het warm hoor", grapt de kaartjesverkoper. Over het fijne zand lopen de bezoekers even later de zaal van het Vestzaktheater binnen. Het gelijkvloerse podium is inderdaad een grote zandbak. Met beperkte middelen -zwarte vitrage als achtergrond, veel lichtbruine kleuren en een mooie belichting- is het sfeertje van een zandvlakte nabij Jeruzalem gecreëerd.

Midden op het toneel staat een vrouw in een gele corsetjurk; de handen in de zij, de voeten stevig in het zand geplant. De voedster Daja (Els Eymael) kijkt de binnenkomende bezoekers fel aan en gromt onverstanebare woorden. Zo begint Nathan de Wijze, een stuk waarmee amateurtoneelvereniging M'46 haar vijftigjarig jubileum viert.

Wie een authentiek klassiek Duits toneelstuk verwacht, komt bedrogen uit. M'46 geeft een eigen draai aan het oorspronkelijk filosofisch drama dat Gotthol Ephraim Lessing in 1779 schreef. Zijn boodschap was dat de waarde van de godsdienst afhangt van het gedrag van zijn aanhangers. Christenen, joden en moslims zouden als broeders naast elkaar kunnen leven zonder hun eigen identiteit op te geven.

Hoewel het verhaal van de elkaar betwistende godsdiensten nog steeds actueel is, koos regisseur Jos Jonkers er niet voor het verhaal aan te passen aan deze tijd. Het genre wijzigde hij echter wel. Nathan de Wijze is een vervechting van het oude drama met een nieuw fenomeen: de soap. Het verhaal bevat dan ook genoeg ingrediënten voor een soap.

Als Nathan op reis is, redt een kloeke tempelier Nathans aangenomen dochter uit een brandend huis. Het meisje, dat door een christelijke voedster werd grootgebracht, wordt prompt verliefd op deze ridder. En hij natuurlijk op haar. De tempelier wordt kort daarop tijdens een gevecht door de mohammedaanse sultan gevangen genomen. De sultan zou normaliter zijn vijand ter dood veroorde-

len. Maar omdat de tempelier hem aan zijn overleden broer Assam doet denken, schenkt hij hem weer de vrijheid. Daarop volgt een dramatische ontknoping. De vervorming van dit oude filosofische verhaal tot een soap resulteert in een raar mengsel van verschillende stijlen. Dit is bijvoorbeeld in de door Dimitri Merkoulou ontworpen kleding terug te vinden. De meeste kleren van de hoofdpersonen refereren aan vroegere tijden. Dochter Recha daarentegen is gestoken in verschillende moderne outfits. In de eerste scène is ze het schattige meisje met twee staartjes, oranje jurkje en groe-

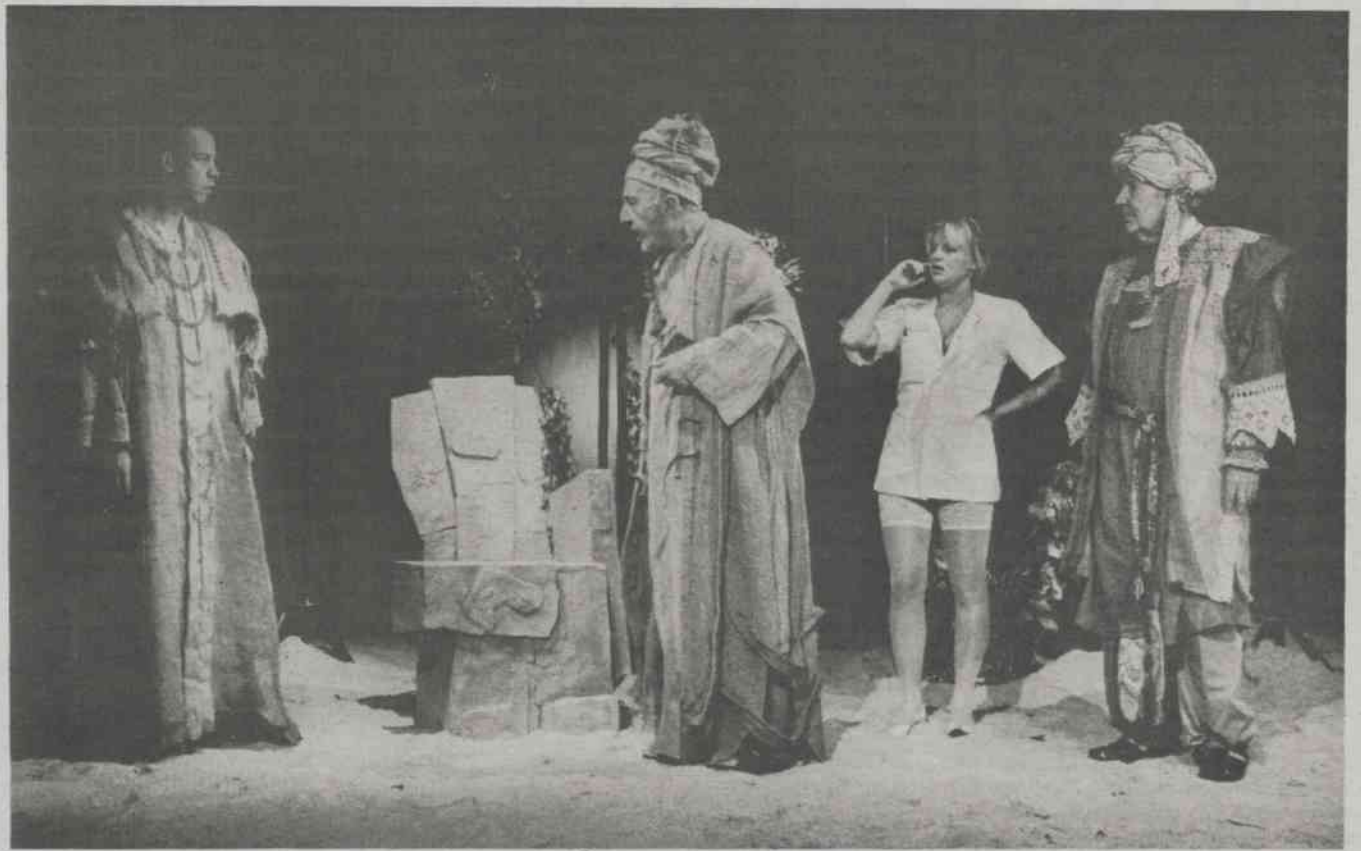
ne gypsen. Terwijl op het toneel de statige mannen hun dialogen voeren, gaat ze op een stoel dicht bij het publiek zitten. Giechelend en likkend aan een grote lolly leidt ze de aandacht af. Haar entertainende manier van spelen staat in schril contrast met het sobere en gedegen spel van Nathan (Bèr Veugen) en de tempelier (Carlo le Sage). Eymael speelt erg overdreven de nieuwsgierige voedster Daja. Juist dat gekunstelde maakt haar zo leuk. En de twee bejaarden die in een Oosterse uitdossing een spelletje schaak spelen in de woestijn, zijn ook aandoenlijk kitsch. De amateurs

hebben er duidelijk plezier in, de gedrevenheid om er het beste van te maken, is er. Het stoort daarom niet dat de karakters diepgang missen en er grotesk wordt gespeeld. Sterker nog: er wordt geschmiert bij het leven, en juist dat maakt het stuk zo ontzettend vermakelijk.

Tineke Oosterloo

Nathan de Wijze is te zien op 10, 22, 23 november en 1, 13, 14, 20, 21 december in 't Pesthuys. Aanvang 20.00 uur.

De amateurs van M'46, gedreven, maar soms wat grotesk (foto Franco Gori)

Joodse muziek uit het Polen van voor de oorlog Maastrichtse Mejoeches

Een beetje eigenaardig is het wel: drie niet-joodse muzikanten uit Maastricht die op een overtuigende manier Jiddische liedjes opvoeren uit het Polen van begin deze eeuw. De leden van 'Mejoeches', het muzikale trio dat zondagmiddag in het Lösstheater optreedt, trekken zich daar niet zo veel van aan. Het gaat hen vooral om de muziek.

"De interesse in de achterliggende cultuur volgde pas later", vertelt violiste Anna Janssen. Na haar studie aan het Maastrichtse conservatorium vertrok ze naar Griekenland, waar ze het klassieke spel verruilde voor de meer vrije mogelijkheden van de volksmuziek. "Ik hield veel van muziek uit de Balkan, had veel platen en speelde gewoon na wat ik mooi vond. Toen ik een cd kocht met joodse volksmuziek, bleek dat daar allemaal melodieën opstonden die ik al eerder had uitgeoefend om na te spelen. Toen wist ik dat mijn smaak een naam had: klezmer. Later heb ik een pianist ontmoet en samen besloten we om klezmer op onze eigen manier na te spelen." Toen het duo werd aangevuld met een zangeres (Martha Mulder), moesten er steeds Jiddische teksten worden uitgewerkt. Janssen: "We spreken die taal niet, en dus doen we dat fonetisch. Maar ik wilt toch weten wat je zingt, en dus heb ik je vertalingen. Veel teksten gaan over het leven van voddeboeren, jonge

Klezmerband Mejoeches

soldaten en bedelaars. En daar wil je dan ook weer meer van weten. Zo kwamen we bij de geschiedenis van die muziek terecht. Hoe meer we het spelen, hoe meer we willen weten." Het verhaal van klezmer is nauw verweven met het lot van de joden in Oost-Europa. Toen na 1945 de omvang van de massamoord op de joden zichtbaar werd, vestigden de meeste overlevenden hun hoop op de jonge staat Israël. Weinigen wilden toen herinnerd worden aan het vooroorlogse Europa en de levendige joodse cultuur die daar zo abrupt beëindigd was. Klezmer maakte deel uit van die cultuur. De muziek was een vast onderdeel van de volksfeesten die buiten de synagoge gevierd werden. Al konden veel muzikanten geen noten lezen, hun spel op de traditionele instrumenten als klarinet, viool, trombone, sax en accordeon klonk vaak zeer virtuoos. De muziek werd meestal van vader op zoon doorgegeven. Een echte eer was het in die tijd overigens niet om deze muziek te maken. Klezmer gold voor velen zelfs als scheldwoord, omdat het bij de cultuur van de 'gewone man' hoorde. Klezmermuziek kent evenveel varianten als uitvoerders. Al zijn de teksten meestal in het Jiddisch, de melodieën kunnen behoorlijk verschillen. Dat komt omdat de muziek door immigranten over de hele wereld werd meegenomen. Overal lieten de klezmerim zich inspireren door hun omgeving. Zo speelden klezmermuzikanten die in New York woonden vaak mee in jazzgroepjes en bigbands. En de gevolgen daarvan klinken duidelijk door

in de Amerikaanse Jiddische muziek. De uit Argentinië afkomstige klarinettist en klezmer-grootheid Giora Feidman laat nog wel eens een salsa-maak maar ook wel eens iets van Bach-meeklinken in zijn muziek. Ook Nederland heeft inmiddels een tot over de grenzen bekend klezmerorkest 'Di Gojim' (Jiddisch voor niet-joden) bestaande uit vijf lange, Friese jongens. Wat zij spelen, mag dan in eerste instantie joodse wortels hebben, religieus is de muziek lang niet altijd. Zo passen de Klazmatics, een Amerikaanse popgroep die zich met hun elektrische instrumenten laat inspireren door de oude tradities, beter in de klezmertraditie dan menig liefhebber van de wat meer conservatieve variant zou wensen. En nu kent dus ook Maastricht een eigen klezmerband. Een half jaar terug bespeelde 'Mejoeches' (Jiddisch voor 'van goede komaf') al eens op ongedwongen manier in een bomvolle foyer van het Lösstheater. Met liefde lieten ze toen de veelzijdige gemoedstoestanden die klezmer rijk is aan het publiek horen. Dat hun passie niet uit een cultuurhistorisch maar uit een zuiver muzikminnende vonk is ontstoken, pleit wat dat betreft alleen maar voor ze.

Micha Wertheim

Zondag 10 november om 16:00 uur in het Lösstheater. Toegang f7,50.

Taak 8: Achterklap

Hoe moet een faculteit bestuurd en beheerd worden? Als een Onderneming! Onze eigen BoBo's roepen dat al jaren, Jo roept hard mee, zelfs studenten menen dat het wel een graadje Ondernemender mag.

In gremia die zich professioneel bezig houden met besturen en beheren wordt alweer tientallen jaren driftig nagedacht over Ondernemen. Daartoe moet men Managen, is bedacht. Managen kan op tientallen manieren, en bij voorkeur na deelname aan peperdure cursussen. Managen is onderhevig aan mode. Het ene jaar is het transformatie-management, het andere 'management by walking around'. Welja! Vaak worden die trendy management-typen hip omdat De Volkskrant, Quote of Financieel Dagblad een baasje aan de tand voelen dat succesvol is. Door de bank genomen blijkt succes een zaak van trial and error (hetgeen iets anders is dan geblinddoekt rondtasten in een duistere kamer vol stont in de hoop dat er champignons gevonden worden; het zogenoemde 'mushroom-management').

Eén van de modernste vormen van management waarover wij hier willen rapporteren is 'management by gossip'. Deze beheersvorm is potentieel kránk-zin-nig effectief, efficiënt, mens- en produktvriendelijk, en sluit bovendien naadloos aan bij een van de meest primaire behoeften van werknemers: roddelen en achterklappen.

Het mooie van het stimuleren door de Leiding van de Onderneming (in casu de Faculteit) van gezwam, geklets en gezwatel is het volgende. Het is democratisch, ja zelfs bijna anarchistisch. Men is niet langer afhankelijk van inzichten van bureaucraten en professionele managers, van zogenaamd deskundige standpunten. Welnee! Het stimuleren van roddel en achterklap leidt tot een reusachtige creativiteit. Zo kunnen wij denken aan het instellen van anonieme kliklijnen waar men, al dan niet gefundeerd, kan zwetsen over het 'vermeende' thuiswerken van collega's, vermoedens over plagiaat, ongewenste intimiteiten, en het ongeoorloofd medenemen van huisdieren naar de burelen van de Onderneming. Dat vermijdt weer een boel bureaucratische rompslomp: zonder 'management by gossip' zouden er formulieren moeten worden ingevuld, rapporten getypt en beoordelings- en functioneringsgesprekken worden gevoerd.

Mét 'management by gossip' is het zaak om de achterklap van de concurrent met krachtiger gesnater teniet te doen. De leidinggevende geeft eenvoudigweg een oordeel over een en ander op grond van de aannemelijkheid van het geklets. Daar kan eventueel een cursusje voor worden gegeven.

Werkwijze

Bedenk een sappige roddel over je beste vriend(in) op de faculteit, en eentje over de grootste kloozak. Wandel naar de koffiekamer. Wacht op een collega waar je niets, maar dan ook niets, mee hebt. Begin aldus: "Zeg, heb jij het al gehoord van ...." Bezoek enkele dagen later het café waar Uw BoBo's alcoholisch versnaperen. Lanceer "Ik hoorde dat ....", refereerend aan je nihilistische collega. Grote kans dat de slawven zeik inmiddels geleid heeft tot actie op management-niveau!

Eva

Accordeoniste en zangeres Lenie Menten: "Je bent je eigen niet meer. Ze halen je leeg, de lui." (foto Franco Gori)

Als sterren aan de hemel staan

Café Crazy Pie ken ik van in 't voorbijgaan. Het ligt op de hoek van de Grote Looiersstraat, een volkscafé in een kakbuurt.

Als je er s'nachts langskomt kan het gebeuren dat plots de deur openwaait en, op een golf van geluid, een wankele gestalte naar buiten drijft. Voor hem zit de avond er weer op. Daarbinnen gaat het feest nog door, de muziek davert, de ruiten trillen, dat vermaledijde kroegje barst uit zijn voegen als in een tekenfilm. Een paar weken geleden, ten tijde van het jaarlijkse Jeker-jazz-festival, duwde ik de deur open en stapte naar binnen. Ik was er nog geen vijf minuten of de tranen gutsten me uit de ogen.

Was het de rook? De drank? De muziek?

Van dat alles een beetje maar van het laatste het meest.

De muziek werd gemaakt door een forse vrouw met kort grijs haar en een scheve glimlach. Ze zat in een hoekje, ingeklemd tussen haar apparatuur, de accordeon in de aanslag. Aan haar voeten een rijtje jeneverglazen, daar neergezet door haar aanhangers, als evenzovele blijken van devotie.

Ze zong: "Die laaienlichter waar je nu mee gaat, dat is tuig van de richel, dat is gajes van de straat."

En: "Jij bent geen schoonheid, ook niet bijzonder, jij hebt geen rouge op je mond, jij bent geen filmster, geen tenniswonder, jouw haar is niet platinablond."

Als ze niet zong riep ze dingen als: "Ik hoeft niet voor de radio. Ik hoeft niet voor de televisie. Ik ben van het volk."

That's the spirit.

BERICHT UIT MAASTRICHT

Lenie Menten rookt niet, drinkt niet en bijster veel vloeken doet ze ook al niet.

Het zorgt voor verwarring. Dit is niet de mateloze vrouw van de plaatselijke verhalen. Die haar stem kan laten trillen als een kanarie en kan laten zwellen als een misthoorn. En die er lol in heeft de klanten aan de bar met tegendraadse opmerkingen op stang te jagen: "Is zo'n bril niet lastig? Dat je altijd tegen die lege glazen aan moet kijken!"

Maar als zij het niet is, waar komt die vrouw dan vandaan?

Dat weet ze zelf ook niet: "Het overkomt je. Je trekt aan die trekkaas, je longen zetten uit en dan krijg je vanzelf een ander volume." Of op zo'n moment een tweede Lenie Menten bezit van haar neemt. Een persoonsverdubbeling.

Daarnaast is het natuurlijk ook een kwestie van acteren.

"Als de mensen eenmaal een bepaald beeld van je hebben moet je daaraan beantwoorden." Wat doe je trouwens als je zo'n kroeg binnenkomt waar al die lelijke kerels al een paar uur staan te hijsen? "Geloof maar dat je dan een stevige borrel nodig hebt om een béétje op gelijk niveau te komen."

Zit ze de dag erna wel met een zak ijs op haar hoofd.

Het is mede de reden dat ze het tegenwoordig wat rustiger aan doet, meer voor haar plezier, als een soort toegift. Dat was vroeger wel anders. Toen trad ze samen met haar neef op voor vakantiegangers in Valkenburg. Die hadden vakantie en zij werkten zich kapot. "Dit is geen leven", dacht ze in die tijd, "Ik rij me tegen een boom." Stond ze de volgende dag toch weer met een

grijns op het podium. "Je bent je eigen niet meer. Ze halen je leeg, de lui."

Lenie Menten is de dochter van Thei Menten, bijgenaamd de Vogel vanwege zijn vrijgevochten levensstijl. Vier dochters had hij en nog gedroeg hij zich als een vrijgezel: "Die hield je met geen tien paarden die." Noten kende hij niet, maar muziek kende hij wel, de beste accordeonist van zijn tijd. "Over welke tijd spreken we dan?"

Vraagt Paul Knipschild die mee is gekomen als fan.

Wat Herman Brood is voor professor Kleinjans is Thei Menten voor hem: een idool. (Zijn inzet is die van de wetenschapper, data, opnames, releases, hij wil alles precies weten: "Over welke tijd spreken we dan?")

De tijd waarover we spreken zijn de jaren vijftig toen haar vader café de Vogel had, op de hoek van de Rechtstraat in Wyck. Uit die tijd dateren ook de talloze platen die hij heeft opgenomen. (Zingen kon hij ook, maar niet terwijl hij speelde. Als hij speelde zong hij niet.)

Zijzelf was liever coupeuse geworden, maar de accordeon was haar lot, ze kreeg hem als bruidsgeschenk mee het leven in.

"Over welke leeftijd spreken we dan?"

We spreken over een leeftijd van tien, twaalf jaar. Als haar vader rood aan begon te lopen, van de inspanning en de drank, zetten ze haar op een tafel, nam zij het over. Want zo was dat toen en zo is het nu: de muziek moet altijd doorgaan.

Thei Menten zelf speelt niet meer. Een tijdje geleden begon hij s'nachts haar moeder wakker te maken: hoe heette die minister ook weer die van zijn vrouw af was? En wie was die kastelein in Stein waar hij twintig jaar geleden gespeeld had? Ook schreef hij overal woorden op, op sigarendoosjes, servetten, stukjes papier, moeilijke woorden die hij zelf nooit gebruikt had.

Het was de angst voor het vergeten. Wie vergeet verliest de greep op het bestaan. Dan helpt zelfs de muziek niet meer.

Terug naar die gedenkwaardige avond bij Crazy Pie. Wat zong ze daar nog meer?

Ze zong: "Als sterren aan de hemel staan, dan denk ik weer aan jou terug, jij was mijn groot geluk, maar nu ben ik alleen." En: "Hij was een flinke stoere vent, met een reuze temperament, daarom trouwde hij een flinke vrouw, waar hij gelukkig mee leven zou."

De mannelijke stamgasten zitten er ietwat versuft bij, met geen stok in beweging te krijgen, het enige dat ze nog omhoog krijgen is hun glas. De vrouwen daarentegen zijn ongemeen levendig en beweeglijk, ze draaien op hun stoel, wippen op en neer, spreiden de armen, ballen de vuisten, zingen mee uit volle borst. Ze geven lucht aan iets, dat is wel duidelijk. Allicht dat het met de liefde te maken heeft. Of met de teloegang daarvan.

"Hij zet zijn hoed opzij, hij gaat aan mij voorbij

Hij kijkt mij niet meer aan en de liefde is gedaan

En hij wil niets meer van mij weten en hij verkleurt als hij mij ziet

Hij is de liefde gans vergeten en hoe dat komt dat weet ik niet."

Jules Dister